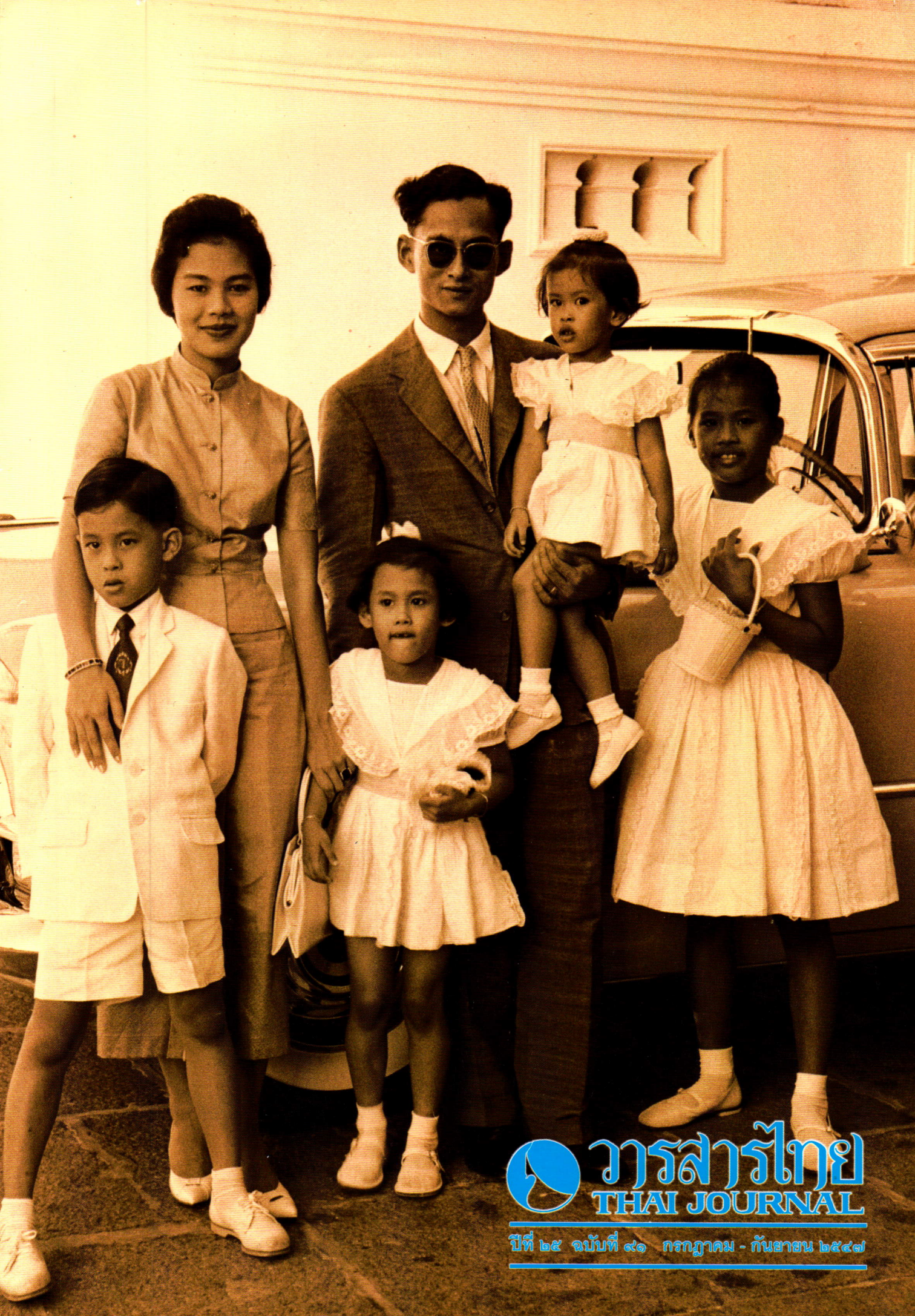

 วารสารไทย
THAI JOURNAL

ปีที่ ๒๕ ฉบับที่ ๙๑ กรกฎาคม - กันยายน ๒๕๔๗

อาศิรวาท

๑๒ สิงหาคม ๒๕๔๗

บรมชีพ ข้าบาท	ราชภูริทัต ธาณี
จงรัก ภักดี	องค์พระ แม่ไทย
อภัยเชิญ พระไตรรัตน์	ขจัด โพลภัย
คุ้มองค์ พระแม่ไท่	ทรงพระ อาราม
มีพระ ประสงค์ใด	ได้สม พระปณิธาน
เคียงองค์ พระภูบาล	ทรงพระ เจริญเทอญ

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ
ข้าพระพุทธเจ้า คณะผู้จัดทำวารสารไทย
(กลุ่ม บัณฑิตพรรค ร้อยกรอง)

วารสารไทย เป็นวารสารเผยแพร่ข้อมูลความรู้เชิงสารคดีที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนชาวไทย เพื่อสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

บรรณาธิการ

บรรณาธิการผู้ช่วย

กองบรรณาธิการ

นายชาคริต จุลกะเสวี

นายเมธี เผื่อนทอง

นายวิจิตร อวระกุล

นายทองต่อ กล้วยไม้ ณ อยุธยา

คุณหญิงคณิดา เลชะกุล

นายสมบัติ พลายน้อย

นายประพัฒน์ ตรีนรงค์

นายเย็นใจ เลหาวนิช

นายปัญญา นิตยสุวรรณ

นายทินกร ภูวะปัจฉิม

ฝ่ายประสานงาน

นายมานิซ คามณีย์

ร.ต.ต.หญิง เมทินี ศรีรุ่งเรือง

นายสมบัติ สุธรรมรักษ์

คณะกรรมการจัดทำวารสารไทยในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ

ประธานอนุกรรมการ

นายวิจิตร อวระกุล

รองประธานอนุกรรมการ

นายชาคริต จุลกะเสวี

นายเย็นใจ เลหาวนิช

อนุกรรมการ

นายประพัฒน์ ตรีนรงค์

นายทองต่อ กล้วยไม้ ณ อยุธยา

คุณหญิงคณิดา เลชะกุล

นายปัญญา นิตยสุวรรณ

นายสมบัติ พลายน้อย

นางเนาวรัตน์ ทองรมย์

นายसानิตย์ ไกล์ชิด

นายทินกร ภูวะปัจฉิม

นายสมาน นภายน

นายวิษณุ เอมประณีตร

นายจำรัส จิงธีรพานิช

อนุกรรมการและเลขานุการ

นายเมธี เผื่อนทอง

อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

นายมานิซ คามณีย์

ร.ต.ต.หญิง เมทินี ศรีรุ่งเรือง

นายสมบัติ สุธรรมรักษ์

เผยแพร่เพื่อเป็นอภิธานนาการ จาก

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

วารสารไทย
THAI JOURNAL

ปีที่ ๒๕ ฉบับที่ ๙๑ กรกฎาคม - กันยายน ๒๕๔๗

หมายเลขสากลประจำวารสาร ISSN 0125 - 572X

ปก : ภาพพระราชทาน

วารสารไทย

เป็นวารสารเผยแพร่เพื่อเป็นอภิธานนาการแก่ประชาชนทั่วไป
ทรงสนและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในวารสารนี้เป็นของผู้เขียน
แต่ละท่านซึ่งไม่จำเป็นต้องตรงกับความเห็นของบรรณาธิการ
และคณะผู้จัดทำ

สำนักงานวารสารไทย

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

ทำเนียบรัฐบาล เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

โทร. ๐-๒๒๙๙-๖๙๓๙-๔๐

โทรสาร ๐-๒๒๙๙-๖๙๓๔

พิมพ์ที่

บริษัท เซเว่น พรินต์ติ้ง กรุ๊ป จำกัด

๕๕๕ ซอย สรรณิรินทร์ ๕ ถนนประชาอุทิศ

แขวงสามเสนนอก เขตห้วยขวาง กรุงเทพฯ ๑๐๓๒๐

โทร. ๐-๒๒๗๔-๔๐๓๐-๕

โทรสาร ๐-๒๒๗๔-๔๑๘๑ ๐-๒๒๗๔-๔๕๖๒

ห้ามจำหน่าย

จากบรรณาธิการ

เนื่องในมหามงคลสมัย คล้ายวันเฉลิมพระชนมพรรษา สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ครบ ๖ รอบ ในวันที่ ๑๒ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๔๗ นี้

ในนามของคณะผู้จัดทำ “วารสารไทย” สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ เหล่าข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลาย จึงขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาสนี้ กราบอาราธนาอำนาจ คุณพระศรีรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในพิภพนี้ ได้ทรงโปรดอภิบาลรักษาสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ให้ทรงพระเกษมสำราญ มีชนมายั่งยืนนาน เคียงคู่พระบารมีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงปกเกล้า ฯ เป็นมิ่งขวัญของประชาชนชาวไทยทั้งชาติ ยั่งยืนนานสืบไปด้วยเทอญ

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ

คณะอนุกรรมการจัดทำวารสารไทย

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ

อนึ่ง “วารสารไทย” ฉบับที่ ๙๑ ในช่วงเดือนกรกฎาคม - กันยายนนี้ ได้มีเหตุการณ์สำคัญ ๆ เกิดขึ้นเกี่ยวกับศาสนา วัฒนธรรม และประเพณี ซึ่งเป็นหลักของเอกลักษณ์ไทยมากมายหลายประการ มีทั้งที่กระทบต่อความมั่นคงของบ้านเมือง และเรื่องที่เป็นประโยชน์แก่ชาวโลกทั้งหลาย ซึ่งก็น่าปิติยินดียิ่งที่ได้เดชะพระบารมีขององค์พระประมุขของชาติไทย และพระพุทธศาสนา จึงทำให้สิ่งที่เลวร้ายต่างก็กลับคลี่คลายดีขึ้นได้ รวมทั้งนำมาซึ่งความมั่นคงทางเศรษฐกิจและการเมืองของไทย จึงยังคงก้าวหน้าสืบต่อไปได้ด้วยดี

สำหรับเรื่องที่มีเสนอต่อท่านผู้อ่านในฉบับนี้ ก็ได้อัญเชิญบทความเรื่อง “ทุกชีวิตล้วนอยู่ในอุ้งมือกรรม” ของสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก มาเผยแพร่ให้ได้รับทราบโดยทั่วกัน พร้อมทั้งเรื่อง “พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวกับวันวิทยาศาสตร์แห่งชาติ” และเรื่อง “ราชวงศ์ศรีธรรมมาโคกราช (ตอนจบ)”

นอกจากนี้ก็ยังมียุบบทความเรื่อง “ปรัชญา คุณธรรมของการประชาสัมพันธ์” พร้อมด้วยเรื่อง “โรงเรียนราชประชานุเคราะห์” เรื่อง “บทเพลงสำคัญประจำองค์พระเจ้าแผ่นดิน” “การเดินทางในนาฏกรรม” และที่สำคัญคือเรื่อง “พิพิธภัณฑศิลป์ปาชีพพระที่นั่งอภิเศกดุสิต” ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่มีเสนอให้สมาชิก “วารสารไทย” ได้อ่านกันในวาระพิเศษนี้ด้วย

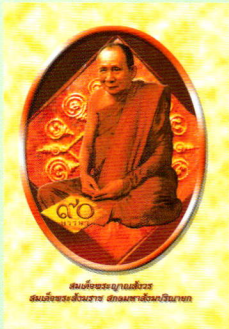
และขอได้โปรดอย่าลืมว่า ในยามนี้ประเทศชาติของเรา ต้องการความรัก ความสามัคคีและความเข้าใจที่ดีต่อกันของทุกคนในชาติด้วย

ชาคริต จุลกะเสรี

๓๐ กันยายน ๒๕๔๗

สารบัญ

๔

ทุกชีวิตล้วนอยู่ในอุ้งมือกรรม

สมเด็จพระญาณสังวร
สมเด็จพระสังฆราช
สกลมหาสังฆปริณายก

๑๕

พิพิธภัณฑ์ศิลปะ
พระที่นั่งอภิเศกดุสิต

คุณหญิงคณิดา เลเชกุล

๒๓

พระบาทสมเด็จพระ
พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
กับวันวิทยาศาสตร์แห่งชาติ

ทองต่อ กล้วยไม้ ณ อยุธยา

๓๑

ราชวงศ์ศรีธรรมมาโคกราช
ตอนจบ

ประพัฒน์ ตรีนรงค์

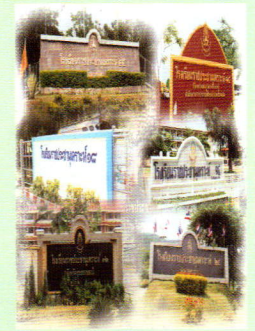
๔๑

ปรัชญา คุณธรรม
ของการประชาสัมพันธ์

วิจิตร อวระกุล

๕๕

โรงเรียนราชประชานุเคราะห์

ดร.สมหมาย จันทรเรือง

๖๕

บทเพลงสำคัญ
ประจำองค์พระเจ้าแผ่นดิน

ใหญ่ นายน

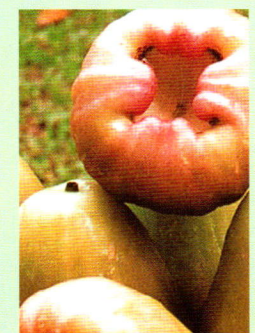
๗๕

การเดินการนั่งในนาฏกรรม

ปัญญา นิตยสุวรรณ

๘๓

จะเลือกปลูกไม้ผล
ประดับบ้านอย่างไรดี

ชาคริต จุลกะเสวี

สมเด็จพระญาณสังวร
สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

ทุกชีวิตล้วนอยู่ในอุ้งมือกรรม

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

กตัญญูตาธรรม : มโนกรรมที่สำคัญยิ่ง

“กรรมดีทางใจ” หรือ “มโนกรรม” ที่สำคัญยิ่ง คือความมั่นในกตัญญูตาธรรม รู้พระคุณที่ท่านได้กระทำแล้ว

พระคุณแคบ ๆ ก็คือ เฉพาะที่ท่านได้กระทำแล้วแก่เรา กว้างออกไปอย่างไม่มีขอบเขตคือ พระคุณที่ท่านทำแล้วแก่ใคร ๆ ทั้งนั้น ไม่จำเป็นต้องเฉพาะแก่เรา

ใจที่ระลึกถึงพระคุณหรือในความดีของท่านเช่นนี้ เป็นใจที่มีกรรมดี เป็นใจที่กำลังทำกรรมดี ย่อมได้รับผลดีแห่งกรรมดีนั้นโดยลำดับ

ผลดีอันดับแรกที่จะเกิดแก่ผู้มีกตัญญูตาธรรมคือ การได้ทำกายกรรม วชิกรรมที่ดี ที่จะส่งผลดีสืบต่อไปอีกนานาประการแก่ผู้มีมโนกรรมดีเป็นจุดเริ่มต้น ตรงกันข้ามกับผู้มือกตัญญูทุกประการ

กตัญญูกตเวทิตาธรรม : เครื่องป้องกันกรรมไม่ดี

กตัญญูกตเวทิตาธรรม ความรู้พระคุณและตอบแทนพระคุณ เป็นกรรมดีทั้งทางกาย วาจา ใจ จึงเป็นกรรมที่ให้ผลดีได้พร้อม

ความกตัญญูจะเป็นเครื่องป้องกันมิให้ความคิดทำความไม่ดี เพราะเมื่อมีกตัญญูรู้พระคุณท่าน เป็นต้นว่ารู้พระคุณของมารดา บิดา ก็ย่อมไม่กล้าที่จะคิดทำความไม่ดี ที่จะทำความเสื่อมเสียหรือความเสียใจทุกซักร้อนให้เกิดแก่ท่าน จะไม่คิดไม่ดี ไม่ทำไม่ดี โดยมีกตัญญูกตเวทิตาธรรมนั่นเองเป็นเครื่องมือห้ามกันไว้ ความสวัสดิ์แห่งตนย่อมเป็นผลเกิดได้ด้วยเหตุมีกตัญญูกตเวทิตาธรรมประจำใจ เป็นกรรมทางใจหรือมโนกรรมที่ดี ตรงกันข้ามกับผู้อกตัญญู ผู้เนรคุณทุกประการ

มโนกรรมที่สูงส่งใหญ่ยิ่งที่สุด

กรรมดีทางใจที่สูงส่งใหญ่ยิ่งที่สุดที่ยังให้บังเกิดผลดีที่ใหญ่ยิ่งสูงส่งที่สุด คือกรรมทางพระหฤทัยพระสิทธัตถราชกุมารก่อน แต่จะทรงตรัสรู้พระสัพพัญญุตญาณเป็นพระพุทธเจ้า

กรรมดีทางพระหฤทัยนั้น คือพระมหากรุณาที่จะทรงช่วยสัตว์โลกทั้งปวงให้พ้นทุกข์ เป็นกรรมดีที่ใหญ่ยิ่งสูงส่งที่สุด ไม่มีกรรมทางใจของผู้ใดเปรียบได้กรรมทางพระหฤทัยพระสิทธัตถราชกุมารสูงสุดเต็มบริบูรณ์พระหฤทัย จึงเป็นเหตุให้เกิดผลเป็นกรรมทางพระกาย พระวาจาอย่างใหญ่ยิ่ง จนได้ถึงเสด็จออกทรงบรรพชา แสวงหาทางเพื่อให้ทรงบรรลุจุดที่ทรงมุ่งหมาย

ทรงสละสิ่งทุกอย่างที่เยื่อใยไม่มีผู้ใดสละได้ เพราะสิ่งที่ทรงสละนั้นเป็นสิ่งที่บุคคลทั่วไปปรารถนาจะไขว่คว้าให้ได้มาเป็นสมบัติของตน ทรงสละสิ่งอันเป็นเครื่องบำรุงบำเรอความสุขทุกประการ มีราชบัลลังก์เป็นสำคัญ ทรงเหนื่อยยากตรากตรำพระวรกาย ทรงสละความเป็นพระมหากษัตริย์ ลงสู่ความเป็นผู้ขอที่ไม่มียะไรเป็นของพระองค์เลย

ทรงกระทำได้ถึงเพียงนี้ก็ด้วยทรงมีกรรมดียิ่งทางพระหฤทัย คือมีพระมหากรุณาคุณเป็นมโนกรรม กรรมทางใจที่ให้ผลตรงตามเหตุพระพุทธศาสนาที่สุดประเสริฐบังเกิดขึ้นเป็นผลแห่งพระมหากรุณาคุณ อันเป็นกรรมส่วนเหตุที่สุดประเสริฐนั้น เป็นผลสูงสุดตรงตามเหตุ คือกรรมที่สูงส่ง

กุศลกรรมทำให้มาก อาจตัดรอนอกุศลกรรมได้

การทำกรรมดี หรือกุศลกรรมให้มาก ย่อมอาจให้ผลตัดรอนอกุศลกรรมได้ออกุศลกรรมที่หนักที่แรง จำเป็นต้องมีกุศลกรรมที่หนักกว่า แรงกว่ามาก ๆ จึงจะสามารถตัดกันได้ที่ทันช่วงที่

นั่นก็คือ แม้มีอกุศลกรรมที่ทำไว้แล้วมาส่งผล ทำให้ตกอยู่ในที่ร้อนที่คับขัน กุศลกรรมที่ทำอยู่แม้แรงกว่าหนักกว่า ย่อมจะสามารถตัดผลของอกุศลกรรมให้ขาดได้ในพริบตา มีตัวอย่างปรากฏให้รู้ให้เห็นอยู่ทุกวันนี้ จึงไม่ควรลังเลที่จะทำความดีคือกุศลกรรมให้มาก ให้สม่ำเสมอ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

การสงสัยเรื่องการให้ผลของกรรม เป็นการดี

ใครเล่าที่จะลึกได้ ว่าได้ทำกรรมใดไว้ในอดีต นึกไม่ได้ทั้งนั้น ทั้งกรรมดี และกรรมชั่ว จะมาระลึกรู้กันบ้างก็เมื่อต้องประสบผลของกรรมแล้ว

บางคนจึงจะสงสัยว่านั่นคงเป็นผลของกรรมชั่ว เพราะทำให้เคราะห์ร้าย เดือดเนื้อร้อนใจ บางคนจึงจะสงสัยว่านั่นคงเป็นผลของกรรมดี เพราะทำให้ ได้รับโชคดี มีความสุขกายสบายใจ

การที่มารู้สงสัยในเรื่องการให้ผลของกรรมเช่นนี้เป็นการดี เท่ากับเป็นการ แสดงว่ามีความเชื่อในเรื่องกรรมอยู่ในใจ แม้จะยังไม่ปฏิบัติจริงจึงให้เป็นการ แสดงความกลัวกรรม อันสมควรกลัวอย่างยิ่ง

ที่ปากพูดกันอยู่ว่า “กรรมไม่ดีน่ากลัวนั้น” ถ้าทำให้ความรู้สึกลัวกลัว เกิดขึ้นในใจได้จริง และไม่เพียงให้รู้สึกว่าการกรรมไม่ดีน่ากลัวเท่านั้น ต้องให้กลัว กรรมไม่ดีด้วยจริง ๆ จึงจะเกิดผลเป็นคุณแก่ตน

สักแต่ปากพูดไป ใจไม่จริงดังปาก ก็หาประโยชน์แก่ตนไม่ อาจจะมี ประโยชน์แก่ผู้ได้รับฟัง ที่นำไปคิดพิจารณา และเกิดความรู้สึกลัวกลัวกรรมไม่ดีขึ้น อย่างจริงใจ

ศีลที่บริสุทธิ์ เป็นเครื่องป้องกันการทำกรรมไม่ดี

กรรมไม่ดีมีโทษเป็นผลน่ากลัวจริง ครูอาจารย์องค์สำคัญท่านพยายาม สอนศิษย์ให้กลัวการทำกรรมไม่ดี ด้วยการนำเรื่องที่ท่านเคยประสบมาแล้ว ซึ่งเมื่อท่านรับรองว่าท่านได้รู้ได้เห็นมาด้วยองค์ท่านเอง ก็ไม่น่าจะมีผู้เคลือบแคลง สงสัย

เป็นต้นท่านเล่าว่า ครั้งหนึ่ง ท่านธุดงค์อยู่ในป่า มีผ้าขาวน้อยติดตามไป ตกติดผ้าขาวตกออกตกใจวิ่งจากที่พักของตนเข้าไปหาท่าน ปรากฏว่าได้เห็นสิ่งหนึ่งที่ ไม่เคยเห็น เข้ามาคุกคามจะเอาชีวิต ท่านอาจารย์องค์นั้นแล้วว่า เมื่อผ้าขาวน้อย เข้าไปหาท่านแล้วยังแสดงความกลัว และท่านก็ได้ยินเสียงร้องที่ไม่เคยได้ยินมาก่อน เสียงร้องนั้นร้องก้องก้องก้อยก้อย ก้องก้องก้อยก้อย เป็นเสียงเล็ก ๆ เบา ๆ ท่านมองหาตัวก็ไม่เห็น ท่านจึงทำสมาธิ และก็ได้เห็นหน้าเล็ก ๆ หน้าหนึ่ง

ลอยอยู่ ลักษณะเหมือนหน้าชะนี เป็นเจ้าของเสียงร้อง ก้องก้องก้อยก้อย ก้องก้องก้อยก้อย เมื่อมันสบตาท่านอาจารย์ก็หลบหนีไป เสียงร้องนั้นก็หายไปด้วย

ท่านสงสัยว่าทำไมผีตัวนั้นจึงมุ่งมาที่ผ้าขาวซึ่งเป็นผู้ถือศีล ท่านจึงซักถามผ้าขาวว่า ได้รักษาศีลบริสุทธิ์ดีหรือ จึงได้ทราบว่า ในตอนกลางวันวันนั้น ผ้าขาวเผลอด เพราะมันขึ้นที่นอนจำนวนมาก ท่านอาจารย์ท่านชี้ว่าเมื่อไม่มีศีล ก็ไม่มีเครื่องคุ้มครอง ผ้าขาวได้รับความคุ้มครองจากศีลอันบริสุทธิ์ของท่าน จึงรอดชีวิต

อำนาจของกรรมไม่ดีส่งผลจริง เป็นที่น่ากลัวยิ่ง

ท่านอาจารย์องค์สำคัญท่านชอบเตือนศิษยานุศิษย์ของท่านด้วยประโยคว่า “ระวังนะ ทำไม่ดีเป็นผีก็องก้อย ทำไม่ดีเป็นผีก็องก้อย”

เกี่ยวกับเรื่องนี้ ท่านเล่าว่ามีแม่ชีคนหนึ่ง ปฏิบัติดีจนสามารถหยั่งรู้ไปได้ถึง อดีตชาติของตน แม่ชีคนนั้นหาพิการ ทำพิการ ต้องเดินด้วยหลังเท้าข้างหนึ่ง ได้เล่าให้ท่านอาจารย์ท่านฟังว่าอดีตชาติเป็นหญิงที่ทำกรรมไม่ดีเกี่ยวกับประพาศิณี ประเวณี ละเมิดศีลข้อ ๓ ตายไปได้ไปเป็นผีก็องก้อย และจากความเป็นผีก็องก้อย ได้มาเกิดเป็นมนุษย์ คือเป็นแม่ชี ยังมีรูปร่างของผีก็องก้อยติดมา คือเหมือนชะนี เดินขาอ่อน หลังเท้าข้างหนึ่งพลิกกลับไปข้างหลัง เรื่องแม่ชีนี้ที่ท่านอาจารย์ท่านนำมาสอนว่า “ทำไม่ดีเป็นผีก็องก้อย ทำไม่ดีเป็นผีก็องก้อย” นี่ก็คืออำนาจของกรรมไม่ดีที่ส่งผลจริง ที่น่ากลัวอย่างยิ่ง

กรรมไม่ดีที่หนักที่สุด

กรรมไม่ดีที่หนักที่สุด จนถึงกับห้ามมรรคผลนิพพาน คือกรรมไม่ดีที่ทำต่อ พระพุทธเจ้า พระอรหันต์ และมารดาบิดา คือการทำร้ายพระพุทธเจ้า ทำลายชีวิต พระอรหันต์ ทำลายชีวิตมารดาบิดา

ปัจจุบันนี้ แม้พระพุทธเจ้าจะเสด็จดับขันธปรินิพพานแล้ว ไม่มีผู้อาจ ทำร้ายพระองค์ท่านได้แล้วก็จริง แต่การทำลายพระพุทธศาสนาด้วยการพยายาม ต่าง ๆ อาจถือได้ว่าเป็นการทำร้ายพระพุทธเจ้าที่ยังไม่เกิดผลสำเร็จ คือยังไม่อาจ

ทำให้พระพุทธรูปต้องบาดเจ็บได้แม้แต่น้อย แต่แม้กระนั้นก็ต้องนับว่า การพยายามทำลายนั้นเป็นกรรมไม่ดี ที่จะต้องให้ผลไม่ดีตรงตามเหตุ ผู้ใดทำ ผู้นั้นต้องได้รับ

ไม่วีงประมาททำกรรมไม่ดีต่อพระพุทธรูปศาสนา

การจงใจทำลายพระพุทธรูปศาสนาที่ไม่สำเร็จผล น่าจะมีผลไม่ดีเกิดแก่ ผู้มุ่งร้ายน้อยกว่าเบากว่าผู้มีได้เจตนาทำลาย แต่การประพฤติดุปฏิบัติตนเป็นเช่น การทำลายบุคคลประเภทหลังนี้โดยเฉพาะที่เป็นผู้นับถือพระพุทธรูปศาสนา กล่าวได้ว่าเป็นผู้ทำกรรมไม่ดีอย่างยิ่งต่อพระพุทธรูปศาสนา ซึ่งพระพุทธรูปเจ้าทรงตั้งขึ้น ทรงประทับ ประคองมา โดยมีพุทธบริษัทรับมาประทับประคองต่ออย่างถือเป็นสมบัติล้ำค่า ไม่มี พระพุทธรูปแล้วพระพุทธรูปศาสนาคือตัวแทนพระพุทธรูป ผู้ประพฤติดุปฏิบัติให้ ตนเองเศร้าหมอง แม้จะทำให้พระพุทธรูปศาสนาเศร้าหมองไม่ได้ เมื่อผู้เศร้าหมอง เป็นจุดหนึ่งในพระพุทธรูปศาสนา ก็เท่ากับทำให้เห็นพระพุทธรูปศาสนามีจุดเศร้าหมอง ปะปนอยู่เล็กน้อยเพียงไรก็เป็นจุดดำ ความประพฤติดุปฏิบัติเช่นนั้นจึงเป็นการ ทำกรรมไม่ดีต่อสิ่งสูงสุด ผลไม่ดีที่จะเกิดแก่ผู้ทำกรรมไม่ดีนั้นย่อมร้ายแรงแน่นอน จึงไม่ควรประมาททำกรรมไม่ดีต่อพระพุทธรูปศาสนา

ผลของกรรมไม่ดี ย่อมมาถึงในวันหนึ่งแน่นอน

พระอรหันตสาวกนั้น ท่านปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ จนเป็นผู้ไกลกิเลสตาม เสด็จพระพุทธเจ้าได้แล้ว ท่านจึงเป็นผู้ทรงคุณยิ่งใหญ่เป็นผู้มีพระคุณยิ่ง เหตุด้วยท่านเป็นผู้เย็นแล้ว ความเย็นของท่านแผ่ไปยังความเย็นให้เกิดขึ้นได้ อย่างกว้างขวาง ได้รับความเย็นจากผู้ใด ผู้มีกตัญญูทวนเวียนที่ย่อมไม่ทำร้ายผู้นั้น แม้ทำร้ายผู้มีพระคุณ ก็คือทำกรรมไม่ดีอย่างยิ่ง จะหนีพ้นผลไม่ดีของกรรม ไม่ดีไม่ได้ ผู้ทำลายพระอรหันต์ ยิ่งจะได้รับผลไม่ดีหนักอย่างแน่นอน จะรู้หรือ ไม่รู้ท่านผู้ใดเป็นพระอรหันต์ แต่ถ้าทำลายท่าน นั่นคือได้ทำกรรมไม่ดีอย่าง โหฬารหลวงแล้ว ผลของกรรมไม่ดีนั้นย่อมมาถึงในวันหนึ่ง ตรงตามเหตุทุก ประการ

มารดาบิดาเป็นผู้ให้ชีวิต ให้ความเป็นคน ให้ความทะนุถนอมกลม่อม
เกลี้ยงเกี้ยงมา ให้โลหิตเป็นอาหาร การทำร้ายจิตใจท่านให้ต้องชอกช้ำเสียใจเป็น
กรรมไม่ดีของผู้เป็นลูกแล้ว ย่อมต้องได้รับผลไม่ดีแห่งกรรมนั้นแน่นอน

อย่างน้อยคนอื่นที่รู้เห็นการพูดการทำ ที่เป็นการทำร้ายจิตใจมารดา
บิดาของบุตรธิดาคนใด ย่อมตำหนิ แม้ไม่ตำหนิเตียนออกเป็นวาจา ก็ย่อมคิด
อยู่ในใจ ตัวผู้เป็นบุตรธิดาเองนั้น แม้ทำร้ายจิตใจมารดาบิดาครั้งหนึ่งแล้ว ทำต่อ
ไปเป็นความเคยชินก็ย่อมสั่งสมความเคยชินที่ไม่ดีให้เป็นสมบัติของตน เป็นการ
สั่งสมกรรมไม่ดีให้มากขึ้นเป็นลำดับ ย่อมจะเท่ากับสั่งสมผลแห่งกรรมไม่ดีไป
พร้อมกัน เมื่อกรรมนั้นส่งผล ก็แน่นอนที่จะต้องพบอะไร ๆ อันไม่เป็นปรารถนา
ต้องการเลย

ผู้ฆ่ามารดาบิดา จะด้วยอำนาจความโลภ ความโกรธ ความหลงอย่าง
ใดก็ตาม ย่อมได้รับผลร้ายแรงที่สุด ทั้งในชาตินี้และในชาติต่อไป ยาวนานไม่มีที่
สิ้นสุดเช่นเดียวกับฆ่าพระอรหันต์นั่นเอง

ผลของกรรมดีที่ใหญ่ยิ่งกว่ากรรมไม่ดี สามารถตัดรอนผลของกรรมไม่ดีได้ทันเวลา

กรรมดีที่ใหญ่ยิ่งกว่าไม่ดีนั้น สามารถตัดรอนผลของกรรมไม่ดีที่ได้
กระทำแล้วได้ทันเวลา เช่นเรื่องของท่านพระองค์จุลิมาล ท่านฆ่าคนเสียเป็นร้อย
เป็นพัน นั้นเป็นกรรมไม่ดีที่แรงไม่น้อย

แต่เมื่อท่านได้พบพระพุทธเจ้า ได้ฟังพระพุทธดำรัสเตือนเพียงประโยค
สองประโยค จิตของท่านก็ประกอบพร้อมด้วยมโนกรรมอันดียิ่งทันที พร้อมกัน
นั้นกายกรรม วจีกรรมของท่าน ที่ติดตามมาก็ดีพร้อม เป็นกรรมดีที่ใหญ่ยิ่ง
ยิ่งกว่ากรรมไม่ดีที่ท่านได้กระทำแล้ว

ดังนั้น ผลแห่งกรรมไม่ดีของท่านที่ทำแล้วก่อน ก็ถูกตัดรอนขาดสิ้นไป
ท่านสามารถหยุดกรรมไม่ดีได้โดยเด็ดขาด และสามารถบรรลุมรรคผลเป็น
พระอรหันต์สิ้นภพสิ้นชาติ อันนับเป็นผลที่ใหญ่ยิ่งสุดของกรรมดี

ความยิ่งใหญ่และความน่ากลัวของกรรม

ท่านพระโมคคัลลาน์อรหันต์อัครสาวกเบื้องซ้ายนั้น ท่านยังด้วยอิทธิฤทธิ์ ท่านนิพพานเพราะถูกโจรทุบ หลังจากที่ท่านพยายามหลบหนีอยู่แล้วนาน แม้ท่านจะหนีต่อไป ท่านก็ยอมทำได้ เพราะท่านมีอิทธิฤทธิ์ เหาะเหินเดินอากาศ ล่องหนหายตัวท่านสามารถทั้งสิ้น แต่ท่านก็ระลึกได้ว่าได้ทำกรรมไม่ดีไว้แล้วในอดีต อันเป็นกรรมใหญ่ยิ่งนัก ดังนั้นเมื่อท่านปลงใจที่จะรับผลของกรรมที่ท่านทำแล้วนั้น ท่านก็ยอมให้โจรทุบจนนิพพาน นี่คือการยิ่งใหญ่ที่น่ากลัวของกรรม

ท่านพระโมคคัลลาน์ท่านเป็นพระอรหันต์แล้ว ท่านยังต้องรับผลกรรมไม่ดี มีหรือที่แม้ทำกรรมไม่ดีแล้วเราจะพ้นจากอำนาจของกรรมไม่ดีนั้นได้ กลัวการทำกรรมไม่ดีให้จริงใจ จะได้ไม่ทำกรรมไม่ดี จะได้ไม่ต้องมีเวลารับผลไม่ดี แห่งกรรมไม่ดีมากมายต่อไป ที่ทำแล้วเป็นอันแล้วกัน ทำใจดังท่านพระองคุลิมาล หันเข้าหาพระพุทธเจ้าให้เต็มที่ หยุดกรรมไม่ดีให้เด็ดขาดให้ได้

มือแห่งกรรมนั้นน่ากลัวยิ่งนัก

มือแห่งกรรมนั้นน่ากลัวนัก แลไม่เห็น แม้เมื่อมือนั้นกำลังเอื้อมมา จะมาถึงชีวิตเราแล้วก็ตาม เราผู้ไม่มีญาณพิเศษก็หาอาจรู้อาจเห็นไม่ ใครก็อาจรู้อาจเห็นเพื่อช่วยเราได้ไม่ ต่อเมื่อกรรมได้คว้าเอาชีวิตของเราไปแล้ว นั้นแหละ จึงจะหวั่นไหวเศร้าโศก จึงจะพากันทำบุญกุศลอุทิศให้ ด้วยหวังให้เป็นการช่วยให้มีชีวิตใหม่ที่เป็นสุขสมบุญ ที่ถูกนั้นควรมั่นใจได้ว่าทุกคนมีมือแห่งกรรม ไขว่คว้าจะกำไว้และนำไปทิศทางต่างกัน แล้วแต่กรรมที่ได้ทำแล้วต่าง ๆ กัน ที่ทำกรรมดีไว้มือแห่งกรรมนั้นจะนำไปสู่ที่ดี ที่ทำกรรมไม่ดีไว้มือแห่งกรรมนั้น ก็จะนำไปสู่ที่ไม่ดี

ผู้มีปัญญาเมื่อมั่นใจอย่างถูกต้องในกรรมเช่นนี้ ก็เหมือนดังเห็นมือแห่งกรรมกำลังพยายามไขว่คว้าชีวิตอยู่ ย่อมเร่งหนีมือที่จะนำไปไม่ดีจนสุดความสามารถ มีความหวาดกลัวเป็นกำลังให้วิ่งหนีได้เต็มฝีเท้า เมื่อถึงเวลาเข้าจริง ก็จะตกอยู่ในอุ้งมือแห่งกรรมดี ซึ่งไม่มีอะไรน่ากลัว จะมีแต่น่ายินดีเท่านั้น

ทุกชีวิตล้วนอยู่ในมือแห่งกรรม

การตายหมู่จำนวนมากในระยาะนี้ ที่ไม่ค่อยเคยปรากฏในบ้านเมืองเรามาก่อน น่าจะเป็นผลดีแก่จิตใจผู้อยู่หลังทั้งหลาย ไม่มีผู้ใดหนีพ้นมือแห่งกรรม ต้องพบด้วยกันทุกคน

มือแห่งกรรมย่อมกำทุกชีวิตไว้ได้ในวันหนึ่ง เมื่อเวลามาถึง เราเองทุกคนก็เช่นกัน การตายที่พร้อมกันไม่ได้หมายถึงชีวิตในภพภูมิข้างหน้าจะทัดเทียมกัน กรรมที่ต่างทำให้ไม่เสมอกัน จะนำไปคนละทาง สุขทุกข์ดีเลว สูงต่ำ ต่างกันตามแรงแห่งกรรม

อย่างไรก็ตาม กรรมทางใจคือความคิดทางใจ ก่อนจะตกอยู่ในอุ้งมือแห่งกรรม ที่จะนำชีวิตไปนั้นสำคัญนัก กรรมนั้นจักนำไปเป็นแรงให้เสวยผลแห่งกรรมนั้นเป็นลำดับแรก

ดังนั้น ในยามที่ต่างก็กำลังวังหนักรรมไม่ดีอยู่นี้ ท่านจึงสอนให้มีพระอยู่ในใจ ให้คุ้นเคยกับพระ ด้วยการภาวนาพุทโธ หรือธัมโม หรือสังโฆ ไว้ให้เสมอยามที่ต้องตกใจหรือต้องทุกข์ทรมานเพราะมือแห่งกรรมมากำชีวิตไว้ ก็จะมีพระอยู่ในใจตามความคุ้นเคยที่ทำมาเป็นประจำแล้ว เป็นกรรมที่ดียิ่งทางใจ มือแห่งกรรมดีมีแต่จะพาไปดีเท่านั้น

มีพระพุทธเจ้าอยู่ในใจ มีพุทโธอยู่ในใจ ถ้าไม่หมดอายุโรคภัยไข้เจ็บ หรืออุบัติเหตุแม้ร้ายแรงเพียงไร ก็จะไม่สามารถทำลายชีวิตได้ ถ้าหมดอายุก็จะได้ไปสู่สุคติ จึงควรนึกถึงพระพุทธเจ้าภาวนาพุทโธไว้เสมอ

พระมหากษัตริย์ทรงมุ่งแสดงให้เห็นอำนาจกรรม

พระพุทธองค์ก่อนจะทรงดับขันธปรินิพพาน ทรงพระประชวรด้วยพระโรคลงพระโลหิต เหตุด้วยทรงรับประเคนอาหารสุกर्मัทวะจากนายจุนทะ ผู้มีศรัทธาถึงนักในพระพุทธองค์ เสวยอาหารนั้นแล้วก็ทรงลงพระโลหิต ข้อที่พึงสังเกตก็คือ เมื่อทรงรับประเคนอาหารจวนนั้น ทรงทราบดีแล้วว่าเป็นอาหารมีพิษ จึงรับสั่งให้นำไปฝังเสีย มิให้ประเคนแก่พระอื่น ๆ ที่ตามเสด็จไปด้วยพระองค์เสวย และก็ทรงได้รับพิษจากอาหารนั้น เป็นความทรมานพระองค์มิใช่น้อย ด้วยเหตุทรงมีพระชนมายุมากแล้วถึง ๘๐ พรรษา

ผู้เป็นพุทธศาสนิกชนทั้งหลาย น่าจะได้แลเห็นพระมหากุณชาติต้องทรง
มุ่งแสดงให้เห็นอำนาจแห่งกรรม ที่ไม่อาจมีผู้หนีพ้นได้ นึกถึงพระมหากุณาคุณ
ข้อนี้ให้อย่างยิ่ง ให้ซาบซึ้งถึงใจ ทรงมุ่งแสดงให้ประจักษ์แจ้งชัดเจน จนถึงทรง
เป็นตัวอย่างด้วยพระองค์เอง ทรงเสียสละด้วยพระมหากุณาใหญ่ยิ่งถึงเพียงนี้
ควรหรือที่จะไม่พากันนอบน้อมยอมรับพระมหากุณานั้นไว้เหนือเศียรเกล้า
แล้วมุ่งปฏิบัติตามที่ทรงแสดงสอนด้วยพระวิริยะอุตสาหะลำบากยากแค้นแสนสาหัส
จนวาระสุดท้ายแห่งพระชนมชีพ ก็ยังทรงลำบากนักหนาเพื่อทรงสอนเรื่องกรรม

ก่อนทำกรรมใด ควรน้อมใจถึงพระพุทเจ้า

ก่อนจะทำกรรมใด ขอให้คำนึงถึงพระพุทเจ้า ทรงเสียสละลำบาก
เพียงไหนเพื่อสอนให้เชื่อกรรม ให้ไม่ทำกรรมที่ไม่ดีทั้งหลาย ให้ทำแต่กรรมดี
และกรรมดีที่ทรงแสดงสอน ก็ทรงแสดงอย่างมิได้ทรงปิดบังแม้แต่น้อย

ทรงแสดงกรรมดีถึงที่จะพาให้พ้นการเวียนว่ายตายเกิด ได้พ้นทุกข์อย่าง
สิ้นเชิง ผลของกรรมไม่ดีก็ทรงแสดงสอนด้วยพระองค์เอง พระโรคลงพระโลหิต
ก่อนเสด็จดับขันธปรินิพพานนั้นทรงมานัก ต้องทรงมุ่งพระพุทเจ้าที่ที่จะทรงสอน
เป็นวาระสุดท้ายก่อนเสด็จจากไป ก่อนที่ไม่มีผู้ใดได้สดับพระสุรเสียงทรงสอน
อีกเลย

แม้ไม่ทรงมุ่งเช่นนั้น การเสด็จดับขันธปรินิพพานก็คงจะไม่ทรงทรมาน
พระกาย ทั้งด้วยทรงกระหายน้ำและด้วยทรงลงพระโลหิต ทรงมุ่งแสดง
ผลของกรรมให้ประทับจับใจให้บังเกิดผลดีให้ได้ ดังนั้น พึงพากันน้อมรับ
ให้เต็มสติปัญญาความสามารถ เชื่อกรรมอย่างมีกตัญญูทศเวท ในพระมหากุณา
ของพระพุทเจ้าองค์เกิด จักเป็นสิริมงคลล้ำเลิศสูงสุด อันเป็นที่ปรารถนาทั่วกัน

พึงพร้อมใจรำลึกพระคุณ เพื่อความสุขสวัสดิของชีวิต

กรรมดีทางใจที่ควรพร้อมกันทำให้เกิดขึ้น เพื่อความสุขสวัสดิทั้งของ
ตนเองและประเทศชาติ คือความมั่นคงในพระคุณของพระพุทเจ้า

พระบารมีนั้นยิ่งใหญ่ไพศาล แผ่ไปทุกหนทุกแห่ง ทุกเวลานาที
พึงพร้อมกันน้อมใจรับเพียงด้วยการรำลึกถึงพระพุทเจ้าองค์ว่า พุทโธ พุทโธ พุทโธ

ในทุกเวลานาทีที่มีได้มีการะอื่น จะนั่ง นอน ยืน เดิน พึ่งพร้อมกันทำอะไรได้ว่างเว้น และทุกคนทำได้ ทุกคนมีเวลาทำมากมาย ในรถที่ติด ในที่นอนที่นอนไม่หลับ ในงานที่มีได้ต้องใช้ความคิดมากมายนัก ในเวลารับประทาน ฯลฯ การภาวนา พุทโธไม่ใช่งานหนัก ไม่ใช่งานยาก แต่มีคุณมหาศาลเกินกว่าจะมีผู้ใดบอกได้ถูก ผู้ใดทำผู้นั้นจะได้เข้าใจด้วยตนเอง จึงขอให้ทำเพื่อหนีผลแห่งกรรมไม่ดีที่ไม่อาจรู้ ได้เห็นได้ว่ากำลังจะเกิดแก่ชีวิตในวินาทีใด และร้ายแรงเพียงไหน เช่นที่ได้เกิดขึ้น ให้เห็นอยู่แล้วทุกวันนี้

ตั้งใจ “ขอโทษกรรม” และ “ให้อภัยกรรม” ต่อผู้เป็นเจ้าของกรรม ต่อผู้ที่ได้ล่วงล้ำก้ำเกินกันทั้งน้อยใหญ่ แล้วภาวนาพุทโธไว้เถิด ให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับใจ ไม่หมดอายุ ก็จะมีสวัสดิ์ หมดอายุก็จะไปดี ไปสบายไม่ลำบาก 🕉

ขอภัย “วารสารไทย” ฉบับที่ ๘๙ เดือนมกราคม - มีนาคม ๒๕๔๗

เรื่องจากบรรณาธิการ บรรทัดที่ ๖ คำว่า

“กมมุนา ลัตตติโลโก”

คำที่ถูกต้องคือ

“กมมุนา วตตติโลโก”

พิพิธภัณฑ์ศิลปวิทยา พระที่นั่งอภิเศกดุสิต

คุณหญิงคณิดา เลชะกุล

๖ เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จไปประทับที่พระที่นั่งวิมานเมฆ
วังสวนดุสิต ได้โปรดให้พระสถิตยนิมานการ (จิต อิศรศักดิ์) และ พระยาราชนสงคราม (กร หงสกุล)
เป็นนายงาน ก่อสร้างท้องพระโรงสำหรับวังสวนดุสิตขึ้นทางทิศตะวันออกของพระที่นั่งวิมานเมฆ
มีคลองร่องไม้หอมกั้นแนวระหว่างพระที่นั่งทั้งสอง พระราชทานนามว่า “พระที่นั่งอภิเศกดุสิต”
เริ่มก่อสร้างในเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๔๔๕ และแล้วเสร็จปลายปี ๒๔๔๗

พระเจดีย์ด้านหน้าทางทิศตะวันออก พระที่นั่งอภิเศกดุสิต

พระที่นั่งอภิเศกดุสิตเป็นสถาปัตยกรรมรุ่นเดียวกับพระที่นั่งวิมานเมฆ กล่าวคือ เป็นอาคารไม้ที่ได้รับอิทธิพลการก่อสร้างแบบตะวันตก มีลวดลายฉลุงดงามอย่างที่เรียกสถาปัตยกรรมยุคนั้นว่า ginger-bread หรือ “ขนมปังขิง” องค์พระที่นั่งแม้จะ

สร้างเป็นพระที่นั่งไม้ชั้นเดียวหลังยาว มีขนาดเล็ก แต่งงดงามด้วยฝีมือช่างอย่างเอก เริ่มตั้งแต่ฝีมือฉลุลายไม้ต่าง ๆ ลวดลายปูนปั้นหน้าบันเป็นตราแผ่นดิน ทั้งมุขหน้าและมุขหลังของพระที่นั่ง ลวดลายเพดานและกระจงสีที่คอสองของพระที่นั่งงดงาม

อย่างยิ่ง ภายในท้องพระโรงด้านเหนือทอดพระที่นั่ง
งวองค์หนึ่ง และประดิษฐานพระมหาเศวตฉัตร
เพื่อประกอบงานพระราชพิธีต่าง ๆ ได้

พระยาบุรุษรัตนราชพัลลภ (นพ ไกรฤกษ์)
บันทึกไว้ว่า

“เมื่อสร้างพระราชมณเฑียรขึ้นที่
สวนดุสิตแล้ว ทรงย้ายมาประทับที่พระที่นั่ง
วิมานเมฆ วันจันทร์เป็นวันประชุมเสนาบดีที่
พระที่นั่งวิมานเมฆ ก่อนเวลาประชุม บางทีก็มี
การออกขุนนางที่พระที่นั่งอภิเศกดุสิต ทรง
พระราชดำเนินทักทายปฏิสันถารทั่วกัน...”

ต่อมา ในสมัยรัชกาลที่ ๗ หลังจากมีการ
เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญา
สิทธิราชย์ มาเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตย
อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขภายใต้กฎหมาย
รัฐธรรมนูญ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕ พระบาทสมเด็จพระ
พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระที่นั่ง
อนันตสมาคมให้เป็นที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร และ
ใช้เป็นที่ประชุมรัฐสภาในเวลาต่อมา พระที่นั่ง
อภิเศกดุสิตได้ใช้เป็นที่ทำการของสำนักงานเลขาธิการ
รัฐสภาตลอดมา จนกระทั่งมีการสร้างสำนักงาน
เลขาธิการรัฐสภาแห่งใหม่ขึ้น พระที่นั่งองค์นี้จึงได้
กลับคืนมาอยู่ในความปกครองของสำนักพระราชวัง
ดังเดิม

พิพิธภัณฑ์ศิลปาชีพหลวง แห่งแรกในเมืองไทย

ใน พ.ศ. ๒๕๓๕ พระบาทสมเด็จพระเจ้า
อยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรม
ราชานุญาตให้ สำนักพระราชวัง มูลนิธิส่งเสริม
ศิลปาชีพในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ
ร้านจิตรลดา และกรุงเทพมหานคร ร่วมดำเนินการ

ปรับปรุงซ่อมแซมองค์พระที่นั่ง และตกแต่งภายใน
ตลอดจนบริเวณโดยรอบ เพื่อใช้**พระที่นั่งอภิเศกดุสิต**
เป็นพิพิธภัณฑ์ศิลปาชีพหลวง ขึ้นแห่งแรกใน
ประเทศไทย เพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าฯ
พระบรมราชินีนาถ ในโอกาสที่ทรงเจริญพระชนม
พรรษาครบ ๕ รอบ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถได้เสด็จ
พระราชดำเนินเปิดพิพิธภัณฑ์ศิลปาชีพ พระที่นั่ง
อภิเศกดุสิต พระราชวังดุสิต เมื่อวันที่ ๒๐ มกราคม
พ.ศ. ๒๕๓๖ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี ประธานในพิธีได้กราบบังคมทูล
ความตอนหนึ่งว่า

“พิพิธภัณฑ์ศิลปาชีพนี้ จัดแสดงผลงาน
ศิลปะแขนงต่าง ๆ ของสมาชิกศิลปาชีพ จะ
เปิดให้ประชาชนทั่วไปชมได้ทุกวัน ผู้เข้าชมจะ
ได้เห็นผลงานศิลปวัตถุอันสร้างอย่างประณีต
วิจิตรบรรจงของสมาชิกศิลปาชีพ ซึ่งสมเด็จพระ
พระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถได้ทรง
พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เยาวชน ลูกชาวนา
ชาวไร่มารับการฝึกฝนและผลิตงานเหล่านี้
ออกมาตามพระราชประสงค์ ทรงอนุรักษ์
ศิลปหัตถกรรมไทย และทรงพระราชดำริให้
ทำขึ้นใหม่ ชาวต่างประเทศที่ไม่เคยเฝ้าสมเด็จพระ
พระบรมราชินีนาถเลย ก็จะได้ตระหนักใน
พระปัญญาบารมีที่ทรงบันดาลให้มีขึ้น เป็นการ
เล่าปากต่อปากกันเองในนานาประเทศ พระ
เกียรติคุณจะก่อกำจายไปไม่สิ้นสุด...”

ภายในพิพิธภัณฑ์มีงานศิลปหัตถกรรม
หลากหลายให้ได้ชม เช่น งานถมเงินและถมทอง
งานเครื่องเงินและเครื่องทอง งานคร่ำ งานตกแต่ง
ด้วยปีกแมลงทับ งานจักสานไม้ไผ่และย่านลิเภา
งานดอกไม้ประดิษฐ์ งานแกะสลักไม้ งานทอผ้าไหม
มัดหมี่ งานทอผ้าจาก งานประดับมุก และงานเซรามิก
งานถม ที่จัดแสดงในพิพิธภัณฑ์มีทั้ง**เครื่อง**

ลายปูนปั้นพระราชลัญจกร ตราแผ่นดิน มีจารึก ร.ศ. ๑๒๒ อันเป็นปีที่มีการก่อสร้างพระที่นั่งอภิเศกดุสิต

ถมเงินและถมทอง อาทิ **พระกระเป๋าทือถมทอง** ประดับเพชร ลวดลายและทรวดทรงต่างกันทุกใบ มีทั้งเป็นรูปหอย รูปพัด รูปหนังสือ ฯลฯ ฝีมือประณีตงดงามราวกับฝีมือช่างเอกของไทย ได้รับคำอธิบายว่า **พระกรัณฑ์ถมตะทอง** นั้น เป็นผลงานชิ้นสำคัญอันเกิดจากความร่วมมือร่วมใจของช่างศิลปาชีพทุกภาคของประเทศไทย นอกจากนี้ผลงานที่งดงามน่าอัศจรรย์ใจยังมี **ที่ตักน้ำถมทอง** ขนาดปรกติและขนาดจิ๋ววางอยู่คู่กัน ชุดเขียนหมากขนาดจิ๋ว ตลับถมทองรูปผลไม้ประดับเพชร เป็นรูปผลระกำ พักทอง ผักมะขาม ฯลฯ เปิดได้ทุกใบ

งานเครื่องเงินและเครื่องทอง ทำเป็นดอกบัวสดตบงกช กลีบทำด้วยเงิน เกสรทำด้วยทอง ใบบัวทำด้วยเงิน เกวียน หงส์ เรือ น้ำเต้า ทำด้วยเงิน หาบเงิน หาบทอง ทำเป็นกระบุงลูกชนิด ๆ พร้อมสาแหรกและไม้คาน ต้นไม้จะมีนกสีเขียวเกาะ

อยู่บนกิ่งไม้ **ราชรถเงิน**เทียมกวางสองตัว กวานั้นเครื่องตกแต่งทำด้วยทอง ผลิตภัณฑ์ทุกชิ้นไม่ว่าเล็กหรือใหญ่จะเลียนแบบของจริงไม่ผิดเพี้ยน

ดูที่น่าสนใจคือ **นกยูงทองคำ และคร่ำ** งานคร่ำที่ดั่งแสดงมีทั้ง กรรไกรตัดหมากคร่ำทอง มีดตัดกระดาศคร่ำทอง กรรไกรไทยคร่ำทอง กระเป๋าทือคร่ำทอง ฯลฯ

หนังสือมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ ฯ ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ อธิบายถึงการทำคร่ำว่า

“การทำคร่ำคือการฝังเส้นทองหรือเส้นเงินเล็ก ๆ ที่บางราวกับเส้นผมลงบนผิวข้าวของเครื่องใช้ที่ทำด้วยเหล็ก โดยจะต้องทำให้ผิวเหล็กนั้นเกิดเป็นรอยที่ละเอียดจนไม่เห็นความกระด้าง ด้วยการใช้เหล็กสกัดที่คมบางหากแต่แข็งแกร่ง ดีสับลายตัดกันไปมาบน

ผิวโลหะให้เกิดความขรุขระ จากนั้นจึงใช้เส้นทองหรือเส้นเงิน ตอกให้ติดเป็นลวดลายงามวิจิตร เช่นที่ต้องการ และเนื้อเหล็กเมื่อนานไปก็จะเกิดสนิมตามธรรมชาติ ซึ่งจะช่วยขบลวดลายให้แลดูงามเด่น แต่การทำคร่ำก็จะต้องรีบทำก่อนที่เนื้อเหล็กจะเกิดสนิม มิฉะนั้นจะตอกเส้นเงินเส้นทองไม่ติด เครื่องเหล็กซึ่งนิยมคร่ำเงินคร่ำทองนี้มักจะเป็นเครื่องราชศาสตราวุธ เช่น พระแสงดาบ พระแสงหอก พระแสงกรรบิต ขอพระคชาธาร ตลอดจนเครื่องใช้มงคลต่าง ๆ ที่ต้องทำด้วยเหล็ก”

ประวัติการทำคร่ำ สันนิษฐานว่ามีกำเนิดมาจากประเทศเปอร์เซีย แล้วได้แพร่หลายเข้ามาสู่ประเทศจีน ลาว เขมร และไทยภาคใต้ เช่น เมืองปัตตานี เป็นต้น แต่ไม่ทราบแน่ชัดว่าเริ่มทำมาแต่สมัยใด จนถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ขุนสารพัดช่าง ข้าราชการกรมวังนอก คือกรมศิลปากรในปัจจุบัน ได้เรียนสืบทอดศิลปะนี้จากครูชาวเขมรที่เข้ามาสอนในประเทศไทย ต่อมาอาจารย์สมาน ไชยสุกumar ผู้เป็นบุตรได้เรียนสืบทอดศิลปะนี้อีกทอดหนึ่ง แต่ก็ไม่ได้เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป จนอาจจะกล่าวได้ว่า ศิลปะชิ้นนี้เกือบจะสูญหายไป สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงเล็งเห็นคุณค่าของศิลปะชิ้นนี้ จึงมีพระราชเสาวนีย์ให้ฟื้นฟูขึ้นมาใหม่ โดยให้อาจารย์สมานมาสอนวิชาการทำคร่ำแก่นักเรียนศิลปาชีพฯ จนปรากฏมีวิชาการทำคร่ำขึ้น ในปัจจุบันได้มีการทดลองคร่ำบนโลหะทองคำขาวเป็นผลสำเร็จดี นับเป็นก้าวใหม่แห่งวิวัฒนาการการทำคร่ำ ซึ่งนับได้ว่าเริ่มมีชีวิตชีวาขึ้นมาใหม่ด้วยพระบารมี

งานศิลปาชีพที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงภูมิพระทัยนักหนา เพราะเกิดขึ้นจากพระราชดำริ คือ งานตกแต่งด้วยปีกแมลงทับ เป็น กิณีрі ไม้เท้า ตุ๊กแก จิ้งเหลน ไม้ เก้ง

เสือพ่อแม่ลูก ฯลฯ ที่วิจิตรพิสดารมากก็คือ ตลับเงิน ตกแต่งด้วยลวดลายงามสอดสลับปีกแมลงทับรูปร่างต่าง ๆ ขอบผิวประดับเพชร หนังสือมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ อธิบายถึงงานตกแต่งด้วยปีกแมลงทับว่า

“งานศิลปะของไทยแต่อดีตมีอยู่ไม่น้อยที่ใช้ปีกแมลงทับที่มีสีเขียวเหลืองฟ้า หรือสีทองแดงเหลืองเหลืองอันน่าอัศจรรย์มาเป็นส่วนประกอบตกแต่ง เช่น การใช้ปักลงบนผ้าสไบ เป็นต้น ประกอบกับแมลงทับเป็นแมลงที่วงจรชีวิตสั้น เมื่อถึงฤดูก็จะตายเองตามธรรมชาติ ตกอยู่ตามโคนไม้ที่เป็นอาหาร เช่น มะขามเทศ เป็นจำนวนมาก และสีอันอันวิจิตรที่ปีกนั้น ก็มีความคงทนงดงามไม่จืดจาง นอกจากนั้นยังมีคุณสมบัติที่เหนียว สามารถตัดเป็นเส้นใหญ่น้อยได้ตามความต้องการ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ จึงได้ทรงพระราชดำริให้ใช้ปีกแมลงทับตกแต่งทำเป็นเครื่องประดับต่าง ๆ ต่อมาก็ได้ทดลองใช้ปีกแมลงทับตกแต่งตัวนกที่ทำจากไม้แกะสลัก โดยตัดเป็นเส้นเล็ก ๆ อย่างขนนกติดจนทั่วตัว เกิดเป็นงานประติมากรรมอันงดงามน่าอัศจรรย์ขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทย เมื่อมีผลสำเร็จเป็นที่น่ายินดีเช่นนี้แล้ว จึงได้ทรงพระราชดำริให้ตัดปีกแมลงทับเป็นเส้นเล็กลงไปอีก และสอดสลับลายกับย่านลิลีภาพ นับเป็นงานประณีตศิลป์ชิ้นสำคัญแห่งยุคสมัย ซึ่งยังมีได้มีผู้ใดเคยคิดประดิษฐ์มาก่อน นับเป็นพระอัจฉริยภาพซึ่งจะต้องจารึกไว้ในประวัติศาสตร์ศิลปะของไทยอีกครั้งหนึ่ง”

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถนั้น ทรงมีสายพระเนตรยาวไกล เมื่อทรงฟื้นฟูและพัฒนาอาชีพใดที่เป็นประโยชน์แก่ราษฎรผู้ขัดสนจนยากแล้ว จะทรงอนุรักษ์งานนั้นควบคู่กันไปด้วย แม้แต่เรื่อง “แมลงทับ” ที่พระราชทานแนวพระราชดำริ ให้นำมา

ประดิษฐ์งานศิลปาชีพนี้ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ก็มีพระราชดำริให้มีการศึกษาค้นคว้า และวิจัยการเพาะเลี้ยงแมลงทับ อันเป็นแมลงพื้นบ้านที่ใคร ๆ ก็มองข้าม เพื่อให้รู้ถึงวงจรชีวิตและนิเวศวิทยาของมัน เมื่อสามารถทำได้แล้วก็ได้นำมาเป็นวัตถุดิบในการประดิษฐ์เป็นผลิตภัณฑ์ของมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ ต่อไป ซึ่งสถาบันวิจัยและพัฒนาแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้รับสนองแนวพระราชดำริโครงการอนุรักษ์แมลงทับในประเทศไทย และมีนักวิชาการด้านกีฏวิทยาหลายท่านเริ่มต้นวิจัยเกี่ยวกับแมลงทับมาตั้งแต่ปี ๒๕๓๕ แล้ว

ในพิพิธภัณฑ์ศิลปาชีพ พระที่นั่งอภิศעדุสิตนี้ มีห้องจัดแสดงเครื่องจักสานย่านลิเภาและงานจักสานไม้ไผ่ลายขีด รูปทรง ขนาดและลายต่าง ๆ การจักสานย่านลิเภาเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของภาคใต้ ส่วนการจักสานไม้ไผ่ลายขีดเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของภาคอีสาน เดิมทำเป็นเครื่องใช้ต่าง ๆ ในครัวเรือน เช่น กระบุง ตะกร้า บัดนี้สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถทรงส่งเสริมให้ประดิษฐ์เป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถจำหน่ายได้กว้างขวางขึ้น เช่น กระเป๋าถือ และแจกัน เป็นต้น การจักสานไม้ไผ่ลายขีดมีวิธีละเอียดซับซ้อน เครื่องจักสานไม้ไผ่ลายขีดจึงเป็นความงามประณีตที่ประทับใจผู้พบเห็น

ในห้องแสดงผ้าทอมือ และหุ่นแสดงฉลองพระองค์สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ บางองค์ ผ้าฝ้ายที่จัดแสดงมีทั้งผ้าฝ้ายพื้นเมืองจากจังหวัดสุรินทร์ ผ้าฝ้ายเกล็ดเต่า ผ้าฝ้ายลายขีดแบบต่าง ๆ ผ้าแพรวา ผ้าไหมลายลูกแก้ว ลายขิด ลายราชวัติ ผ้าไหมเม็ดพริกไทย ผ้าขาวม้าไหมหางกระรอก ผ้ายกทอง และผ้าไหมมัดหมี่ ฯลฯ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถทรงเล่าว่าการทอผ้าไหมมัดหมี่เป็นศิลปะเก่าแก่ของโลก

อย่างหนึ่ง เฉพาะมัดหมี่ไหมไทยเท่าที่ศิลปาชีพได้รวบรวมไว้มีไม่น้อยกว่า ๒๐๐ ลาย ดังพระราชดำรัสที่พระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้าถวายพระพรชัยมงคลในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย พระราชวังดุสิต เมื่อวันอาทิตย์ที่ ๑๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๓ ตอนหนึ่ง ความว่า

“การทอผ้าไหมมัดหมี่เป็นศิลปะเก่าแก่ของโลกอย่างหนึ่ง แต่จะเก่าแก่เพียงไหนนั้น ยังไม่มีหลักฐานมายืนยันได้แน่นอน เพราะทั้งใยไหมและสีย้อมล้วนเป็นของที่มาจากธรรมชาติ เมื่อนานเข้าก็เสื่อมสลายไปตามกาลเวลา เพียงแต่มีหลักฐานว่า มัดหมี่ในทวีปเอเชียมีหลายประเทศ เช่น อินเดีย อินโดนีเซีย เขมร ลาว ไทย ในพม่าแถบเชียงตุง และในแคว้นสิบสองปันนาก็มีบ้าง ส่วนหลักฐานของไทยนั้น ศาสตราจารย์นายแพทย์สุต แสงวีเชียร เล่าว่า ในการขุดค้นที่บ้านเชียง ได้พบโครงกระดูกที่แสดงว่าคนเราได้อาศัยไหมเป็นเครื่องแต่งกายมา ๓ - ๔ พันปีแล้ว และหลักฐานปัจจุบันทำให้ทราบว่า กรุงศรีอยุธยาคนไทยก็ใช้ผ้าไหมมัดหมี่กันอยู่แล้ว คือมีจิตรกรรมฝาผนังพระอุโบสถวัดเกาะแก้วสุทธารามที่จังหวัดเพชรบุรีแสดงภาพผ้าถุงลายมัดหมี่ รวมทั้งยังวาดภาพลายโคมหัว โคมเจ็ด และหมากจับ อันเป็นตัวอย่างลายผ้ามัดหมี่ที่เก่าแก่ที่สุดไปด้วย มัดหมี่ของแต่ละประเทศก็มีลวดลายและความงามแตกต่างกันออกไป เฉพาะมัดหมี่ไทยเท่าที่ศิลปาชีพได้รวบรวมไว้มีไม่น้อยกว่า ๒๐๐ ลายแล้ว และอาจจะมียาใหม่ ๆ เกิดขึ้นได้เสมอ เพราะคนไทยเราเป็นศิลปิน ช่างคิด ช่างประดิษฐ์ อย่างผ้าไหมมัดหมี่ที่ทุกคนชมว่าสวยนี้ ชาวบ้านผูกผาเอง คิดสีเอง ออกมาสวยโดยที่ข้าพเจ้าหรือไม่มีใครไปแนะนำเลย”

นอกจากนี้ ยังมีงานปั้น แกะสลักหินสบู่

แกะสลักไม้ สลักหนังเป็นรูปชีวิตไทย ๆ และ
วรรณคดีไทย งานประดับมุก งานเซรามิก และ
ดอกไม้ประดิษฐ์ซึ่งเหมือนจริง สมเด็จพระนางเจ้าฯ
พระบรมราชินีนาถ ทรงยกย่องชาวนาชาวไร่ผู้ผลิต
ผลงานศิลปาชีพด้วยความภาคภูมิพระราชทานยกย่องว่า

“.....จากความคุ้นเคยใกล้ชิดกับราษฎร
นี้เอง ข้าพเจ้าได้ค้นพบความสามารถที่แฝงอยู่

ในตัวของคนไทย ทุกวันนี้ลูกหลานชาวนาชาวไร่
ผู้ยากจนและการศึกษาน้อย กลับมาเป็นผู้จรรโลง
รักษาศิลปะของบ้านเมืองเราได้อย่างยอดเยี่ยม
คนไทยคนใดก็ตามที่ได้มีโอกาสฝึกหัดงานศิลปะ
ล้วนแต่แสดงออกถึงฝีมืออันเลิศล้ำ ไม่เพียงแต่
จะทำงานในโรงงานผลิตเมล็ดข้าวและอาหารต่าง ๆ
มาเลี้ยงชาติเท่านั้น ฝีมือที่ทำงานหนักนี้ ยัง

ลายฉลุไม้อันละเอียดงดงามที่พระที่นั่งอภิเศกดุสิต

พระที่นั่งอภิเศกดุสิต
เป็นพระที่นั่งไม้ชั้นเดียวหลังยาว
ฉลุลายไม้งดงาม
อย่างที่เรียกว่า “ขนมปังขิง”

สามารถประดิษฐ์ผลงานที่ละเอียดลออได้หลายรูปแบบ เช่น เครื่องถมเงินทอง และแพรวพรรณอันสวยงาม เป็นต้น”

ในโอกาสที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยรามคำแหง หูลเกล้าฯ ถวายปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ และราชวิทยาลัยอายุรแพทย์แห่งประเทศไทย หูลเกล้าฯ ถวายฉลองพระองค์ครุยในฐานะสมาชิกภาพกิตติมศักดิ์ ณ พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท เมื่อวันศุกร์ที่ ๑๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๔ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ได้พระราชทานพระราชดำรัสถึงกำเนิดมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพความตอนหนึ่ง ว่า

“จากความสามารถของชาวนาชาวไร่นี้เอง ได้ก่อกำเนิดเป็นมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพฯ ขึ้น วัตถุประสงค์ก็คือ เพื่อหาอาชีพเสริมให้แก่ชาวนาชาวไร่ผู้ยากจน นอกเหนือไปจากอาชีพเกษตรกรรมที่เป็นอาชีพหลัก และยังเป็นการสืบทอดศิลปหัตถกรรมประจำชาติไปสู่อนุชนรุ่นหลังของเราด้วย ซึ่งงานของมูลนิธิฯ ก็ประสบผลสำเร็จพอสมควรแล้ว ได้ช่วยโอบอุ้มชาวนาชาวไร่ให้มีชีวิตที่ดีขึ้น ลูกหลานได้เรียนหนังสือต่อ ครอบครัวของเขาก็มีความหวัง และมีผลงานศิลปะอันวิจิตรบรรจงเกิดขึ้นมากมาย ทั้งที่เป็นศิลปหัตถกรรมแบบโบราณ และศิลปหัตถกรรมที่คิดประดิษฐ์ขึ้นมาใหม่”

ทิพย์กานา ไทสุข มหาราชินี

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว กับวันวิทยาศาสตร์แห่งชาติ

ทองต่อ กล้วยไม้ ณ อยุธยา

ถาม สวัสดีครับอาจารย์ ผมไม่ได้มาเรียนรบกวนขอความรู้เรื่องเก่า ๆ จากอาจารย์นานแล้ว คราวนี้ผมตั้งใจเรื่องวันวิทยาศาสตร์แห่งชาติ คือวันที่ ๑๔ สิงหาคมของทุกปี ว่ามีความเป็นมาอย่างไร แล้วกำหนดขึ้นตั้งแต่เมื่อไรกัน เลยต้องหาโอกาสมาพบอาจารย์ในเรื่องนี้อีกครั้งครับ

ตอบ ด้วยความยินดี ผมดีใจเสียด้วยซ้ำที่มีความสนใจเรื่องนี้ ทำให้ผมมีโอกาสได้เผยแพร่พระเกียรติคุณปวงชนนี้บุคคลของชาติ ให้ลูกหลานไทยรับทราบกว้างขวางยิ่งขึ้น บ้านเรานี้ก็แปลกอย่างหนึ่งนะครับ ที่ไม่ค่อยยกย่องถึงบุคคลที่ท่านคุณประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติ

เพื่อจะได้เกิดความรักชาติบ้านเมือง และดำเนินตามรอยเท้าท่านทำให้ชาติเจริญก้าวหน้าต่อไป

เรื่องการกำหนดวันวิทยาศาสตร์แห่งชาตินั้น ทางสมาคมวิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านดาราศาสตร์ ได้คิดกันมาหลายปีแล้วว่า พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ ได้ทรงคำนวณล่วงหน้ามาถึง ๒ ปีแล้วว่า วันที่ ๑๘ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๑๑ จะเกิดสุริยุปราคาเต็มดวงในประเทศไทย และจะเห็นชัดเจนที่สุดที่หมู่บ้านห้วยวาฬ ตำบลห้วยกอก แขวงเมืองประจวบคีรีขันธ์ จึงเสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรที่นั่น พร้อมกับเจ้าเมืองสิงคโปร์

และนักดาราศาสตร์ชาวฝรั่งเศสหลายคน เหตุการณ์ก็เป็นไปตามที่ทรงพยากรณ์ทุกประการไม่คลาดเคลื่อนแม้แต่วินาทีเดียว จึงน่าจะถือว่าวันนี้ควรเป็นวันวิทยาศาสตร์ของไทย ต่อมาคณะรัฐมนตรีได้มีมติในการประชุมเมื่อวันที่ ๑๔ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๒๕ ทอดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นพระบิดาแห่งวิทยาศาสตร์ไทย พร้อมกับกำหนดให้วันที่ ๑๘ สิงหาคม ของทุกปีเป็นวันวิทยาศาสตร์แห่งชาติ

ถาม ขอบคุณมากครับ ที่ได้ทราบหลักฐานที่แน่นอนของวันวิทยาศาสตร์แห่งชาติ ที่นี้ทำให้ผมอยากทราบต่อไปว่า พระองค์ท่านทรงศึกษาวิชาดาราศาสตร์นี้มาจากใคร ผมเชื่อว่าสมัยนั้น

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ เสด็จทอดพระเนตรสุริยุปราคา ที่ตำบลห้วยกอก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

เมืองไทยเรายังคงไม่มีโรงเรียนไหนสอนวิชาวิทยาศาสตร์แน่ แล้วพระองค์ท่านทรงมีผลงานด้านวิทยาศาสตร์อื่น ๆ อีกไหมครับ

ตอบ เดียว ๆ คุณอย่าเพิ่งใจร้อน พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระเดชพระคุณแก่ประเทศไทยมากมายหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้ทรงประดับประดาครอบจักรวาลของชาติให้พวกคุณได้อยู่อาศัยอย่างมีความสุขจนทุกวันนี้ ผมจึงอยากจะเล่าพระราชประวัติและพระราชกรณียกิจโดยย่อ ๆ ให้คุณฟังเป็นพื้นฐานเสียก่อน คุณอยากฟังไหมละ

ถาม อยากครับ ผมก็ทราบแต่ว่า พระองค์ท่านทรงเป็นนักวิทยาศาสตร์เด่นดังพระองค์แรกของไทยเท่านั้น

ตอบ ดีละ พระราชประวัติพระองค์ท่านอย่างย่อ ๆ ก็คือ เป็นพระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ ๒ กับสมเด็จพระศรีสุริเยนทราบรมราชินี หรือเจ้าฟ้านุสรโรด พระนามเดิมว่า สมเด็จพระเจ้าฟ้ามงกุฎสมมติเทววงศ์ เสด็จพระราชสมภพ

เมื่อวันที่ ๑๘ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๓๔๗ ได้ทรงรับสิริราชสมบัติเมื่อวันที่ ๒ เมษายน พุทธศักราช ๒๓๔๘ ขณะมีพระชนมายุ ๔๖ ปี ๕ เดือน กับ ๑๖ วัน และเสด็จสวรรคตเมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๑๑ เป็นระยะเวลาครองราชสมบัติ ๑๗ ปี ๕ เดือน กับ ๒๙ วัน สิริรวมพระชนมายุได้ ๖๓ ปี ๑๑ เดือน กับ ๑๔ วัน หรือคำนวณทางจันทรคติได้ ๖๔ พรรษาบริบูรณ์

ถาม ที่นี้ก็ถึงพระราชกรณียกิจแล้วซินะครับ ผมเคยทราบว่า นักวิชาการเขาแบ่งประวัติศาสตร์สมัยรัตนโกสินทร์ออกเป็น ๒ สมัย คือ รัชกาลที่ ๑ ถึงรัชกาลที่ ๓ เป็นสมัยโบราณ และตั้งแต่นั้นเป็นสมัยปัจจุบัน ถูกต้องไหมครับ

ตอบ คุณก็ใจร้อนจัง มีพระราชประวัติก่อนเสวยราชสมบัติว่า ในรัชสมัยรัชกาลที่ ๓ เป็นเวลา ๒๗ ปี ทรงทำอะไรบ้าง เพราะในระยะเวลาสั้นๆ ที่ทรงเริ่มสนพระทัยในวิชาวิทยาศาสตร์แล้วคุณจะทำอย่างไรที่จะเรียนวิชานี้กับใคร

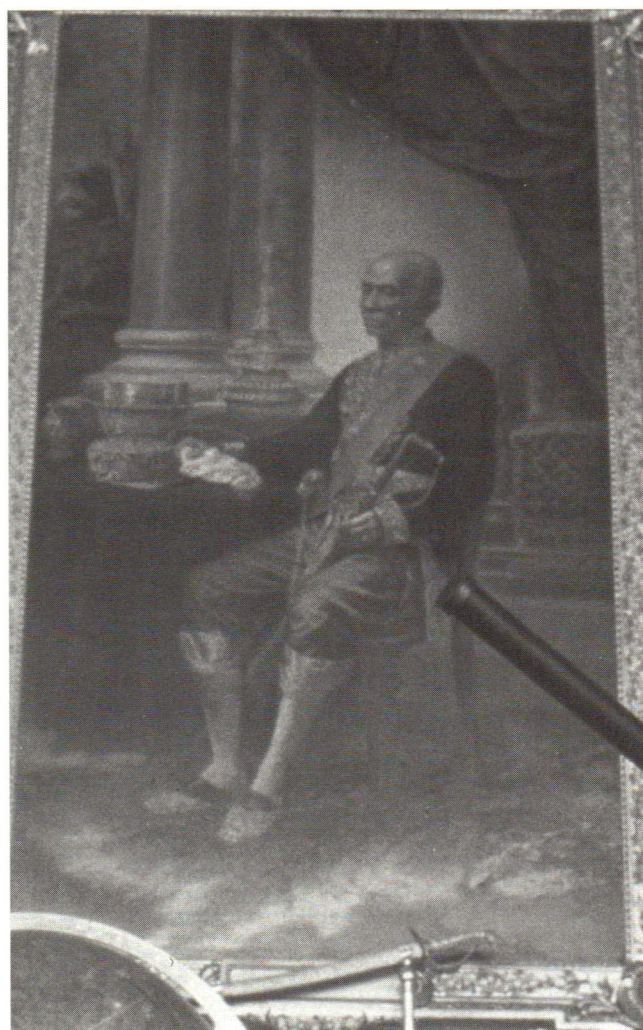
ถาม จริงครับ ผมต้องขอโทษ ที่อยากทราบมากก็คือ ทรงเรียนวิชาวิทยาศาสตร์จากใคร

ตอบ เมื่อมีพระชนมายุ ๒๐ พรรษา ก็ได้ทรงผนวชเป็นพระภิกษุตามโบราณราชประเพณี แต่เมื่อทรงพระผนวชได้ไม่กี่วัน พระราชบิดาคือ รัชกาลที่ ๒ สวรรคตอย่างไม่มีใครคาดฝัน และมีได้ตรัสมอบราชสมบัติให้แก่ผู้ใด ถ้าว่าตามหลักการแล้วพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นสมเด็จพระเจ้าฟ้าเป็นพระราชโอรสที่ทรงอิสริยยศศักดิ์สูงที่สุดควรจะได้เป็นพระเจ้าแผ่นดินสืบราชสมบัติ แต่ที่ประชุมเจ้านายข้าราชการผู้ใหญ่มีความเห็นว่าพระเจ้าลูกยาเธอกรมหมื่นเจษฎาบดินทร์เป็นพระราชโอรสพระองค์ใหญ่ มีพระปรีชา

สามารถ เป็นที่เคารพยำเกรงของคนทั่วไป ประกอบกับบ้านเมืองก็ยังมีภัยคุกคามจากภายนอก จึงเห็นสมควรถวายราชสมบัติแก่กรมหมื่นเจษฎาบดินทร์เป็นพระมหากษัตริย์รัชกาลที่ ๓ สมเด็จพระเจ้าฟ้ามงกุฎจึงทรงดำรงอยู่ในสมณเพศตลอดรัชกาลที่ ๓ เป็นเวลา ๒๗ ปี

ถาม ๒๗ ปี เป็นเวลาไม่ใช่น้อยเลยนะครับ แล้วก็ทรงอยู่ในวัยฉกรรจ์กำลังแข็งแรงทั้งด้านร่างกายและสติปัญญา

ตอบ ใช่ ในระยะเวลานั้น ทรงศึกษาหาความรู้ด้านพระศาสนาได้อย่างลึกซึ้ง ทรงเห็นว่าพระภิกษุสงฆ์สมัยนั้นส่วนใหญ่ยังประพฤติปฏิบัติไม่ถูกต้องตามพระธรรมวินัย จึงทรงกวาดล้างพระภิกษุที่ใกล้ชิดพระองค์ให้ปฏิบัติเคร่งครัดในพระ

วินัยของพระพุทธเจ้า และมีผู้เห็นด้วยปฏิบัติตามมากขึ้นตามลำดับจนเป็นหมู่คณะที่เรียกว่าคณะธรรมยุต พร้อมกันนั้นก็ทรงสนับสนุนการศึกษาของคณะสงฆ์ และปรับปรุงการเผยแพร่คำสั่งสอนให้ทันสมัย เหตุนี้เองทำให้ทรงสนพระทัยวิชาคณิตศาสตร์และวิชาดาราศาสตร์ในตำราโหราศาสตร์ของไทยที่จะบอกวันเดือนปีที่ถูกต้องตามที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแนะนำให้พระภิกษุได้เรียนรู้ไว้เพื่อตอบประชาชนได้ถูก ในที่สุดได้ทรงค้นคิดวิธีคำนวณปักข์ โดยอาศัยหลักตำราสารัมภ์ของมอญ เพื่อประโยชน์ในการกำหนดวันธรรมสวนะคือวันพระ ให้ถูกต้องตามการโคจรของดวงจันทร์ที่เรียกว่าปฏิทินปักข์คณนา ยิ่งกว่านั้นได้ทรงคิดสูตรสำเร็จในการคำนวณปักข์ออกมาในรูปแบบกระดานไม้สี่เหลี่ยมผืนผ้า มีเครื่องหมายเรียงเป็นแถว ๑๐ แถว แต่ละแถวมีจำนวนต่างกัน แล้วมีเครื่องหมายแทนดวงดาว ๕ ดวง เดินเคลื่อนไหวเหนือแถวเหล่านั้นคล้ายกับเดินตัวหมากรุก ก็จะได้วันพระที่ถูกต้องโดยไม่ต้องเสียเวลาคำนวณ เรียกว่า กระดานปักข์คณนา ที่คณะธรรมยุต ยังคงใช้อยู่ในทุกวันนี้ ผมคิดว่านี่คงเป็นจุดประกายให้ทรงเริ่มสนพระทัยในวิชาดาราศาสตร์

ถาม เอ วิชาดาราศาสตร์ที่ทรงประสบความสำเร็จนี้เป็นวิชาของฝรั่งไม่ใช่หรือครับ แล้วทรงเข้าถึงวิชาเหล่านี้ได้อย่างไร

ตอบ เป็นคำถามที่น่าสนใจยิ่งครับ ดีมากครับ ทรงเข้าถึงวิชาเหล่านี้ได้อย่างไร คืออย่างนี้ เจ้าฟ้ามงกุฎซึ่งทรงพระผนวชหรือที่ชาวบ้านขนานพระนามว่า พุณกระหม่อมพระ ทรงโปรดสมาคมกับชาวต่างประเทศ เช่น บาทหลวงชาวฝรั่งเศสหรือพวกมิชชันนารีชาวอเมริกันที่เรียกหมอสอนศาสนา คือ เป็นแพทย์ด้วย

เป็นผู้เผยแพร่ศาสนาด้วย แล้วก็ทรงศึกษาวิชาภาษาละติน และภาษาอังกฤษจากท่านเหล่านี้ เป็นทำนองแลกเปลี่ยนความรู้กัน จนทรงมีความรู้แตกฉานในภาษาอังกฤษถึงขั้นอ่านตำราต่าง ๆ ได้ด้วยพระองค์

ถาม อาจารย์ครับ เรามีเอกสารของชาวต่างประเทศที่เคยติดต่อสัมพันธ์กับพระองค์ท่าน แล้วเขาบันทึกอะไรไว้เกี่ยวกับพระองค์ท่านบ้างไหมครับ

ตอบ มีสิครับ และเป็นจำนวนไม่ใช่น้อยเสียด้วย ผมจะยกตัวอย่างเช่น บันทึกของ ดร.เรโนลด์ เฮาส์ เป็นคัลยแพทย์ที่คนไทยรู้จักในนาม หมอเหา ได้เดินทางเข้ามาเป็นมิชชันนารีอเมริกัน เมื่อพุทธศักราช ๒๓๙๐ เล่าเรื่องเมื่อครั้งไปเฝ้าเจ้าฟ้าพระภิกษุที่วัดบวรนิเวศวิหารไว้แปลเป็นไทยได้ว่า

“ข้าพเจ้าได้เหลียวมองไปรอบ ๆ ห้องแลเห็นพระคัมภีร์ใบเบิลของสมาคม เอ.บี. และพจนานุกรมเว็บสเตอร์ตั้งอยู่เคียงกันบนชั้นที่โต๊ะเขียนหนังสือ นอกจากนี้ยังมีตารางดาราศาสตร์และการเดินเรือวางอยู่ด้วย ส่วนข้างบนอีกโต๊ะหนึ่งมีแผนผังอุปราคาที่จะเกิดขึ้นครั้งต่อไป มีรายการคำนวณเขียนไว้ด้วยดินสอ นอกจากนี้ยังมีแบบลอกแผนที่ของนายชานด์เลอร์วางอยู่ด้วย...”

ถาม เท่าที่อาจารย์เล่ามาพอจะสรุปได้ว่า รัชกาลที่ ๔ ทรงศึกษาวิชาดาราศาสตร์ด้วยพระองค์ แล้วหนังสือ เอกสาร ตลอดจนอุปกรณ์วิทยาศาสตร์ของพระองค์ท่าน ปัจจุบันยังปรากฏอยู่ไหมครับ

ตอบ ที่คุณสรุปว่าพระองค์ท่านศึกษาวิชาดาราศาสตร์ด้วยพระองค์นั้นถูกแล้ว แต่ขอเติมอีกนิดว่า ไม่ใช่เฉพาะวิชาดาราศาสตร์เท่านั้นนะครับ พระองค์ท่านสนพระทัยตำราภาษาอังกฤษวิชา

อื่น ๆ ด้วย เช่น วิชารัฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์ โบราณคดี พวกตำราและอุปกรณ์วิทยาศาสตร์ต่าง ๆ นั้น เมื่อเสวยราชสมบัติแล้วก็มีเพิ่มขึ้นตามลำดับ โดยทรงสั่งซื้อมาบ้าง ได้รับถวายเป็นราชบรรณาการบ้าง ยังมีปรากฏอยู่หลายอย่างที่ น่าสนใจมากคือ โต๊ะทรงคำนวณ เป็นโต๊ะไม้สักกว้าง ๘๐ เซนติเมตร ยาว ๙๐ เซนติเมตร สูง ๗๕ เซนติเมตร มีลิ้นชัก ๒ ตัว ด้านบนของโต๊ะมีบานเปิดพื้นด้านในของบานเปิดนี้เป็นกระดานชนวน อันเป็นอุปกรณ์สำคัญที่ทรงใช้เขียนคำนวณทางดาราศาสตร์ ต่อไปก็เป็นกล้องโทรทรรศน์ประเภทหักเหแสง มีกำลังขยายสูงสุด ๑๘๐ เท่า แล้วก็มีแผนที่ดาวที่บอกตำแหน่งของดาว ณ ละติจูด ๓๕ องศาได้ ทำด้วยกระดาษหนา ๒ แผ่น หนังสือดาราศาสตร์ที่ทรงศึกษา ๕ เล่ม อุปกรณ์ทางวิทยาศาสตร์สำคัญมากอีกชิ้นคือ เซกส์แทนต์ เป็นเครื่องมือวัดมุมในวิชาดาราศาสตร์การเดินเรือ ทรงใช้กล้องเซกส์แทนต์นี้วัดเส้นรุ้งเส้นแวงของที่ตั้งค่ายหลวงหว่ากอ และทรงตรวจสอบเวลา ณ สถานที่แห่งนั้น เมื่อครั้งเสด็จไปทอดพระเนตรสุริยุปราคาเต็มดวงวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๔๑๑ นอกจากนั้นยังมีลายพระหัตถ์ทรงพิจารณาเกี่ยวกับวันขึ้นต้นของปีต่าง ๆ ตามปฏิทินจันทรคติของไทย พร้อมกับกระดานปักขณนาเป็นสูตรสำเร็จในการหาวันธรรมสวนะที่ถูกต้องกับการโคจรของดวงจันทร์

ถาม อาจารย์ครับ ผมเคยไปชมพระราชวังพระนครคีรีบนเขาวัง จังหวัดเพชรบุรี บนนั้นมีหอดูดาวของรัชกาลที่ ๔ ด้วยครับ

ตอบ อ้อ หอนั้นเรียกว่า หอชัชวาลเวียงไชย สร้างเป็นรูปกลมคล้ายกระโถมไฟ มีบันไดเวียนภายในขึ้นข้างบน หลังคาทำเป็นรูปโดมมุงด้วยกระฉก

โค้ง ภายในโดมห้อยโคมไฟ กลางคั่นจุดโคม
แล้วก็เป็นประภาคารที่หมายนำเรือเข้าอ่าว
บ้านแหลมชาวบ้านเรียกว่ากระโจมแก้ว
เป็นประโยชน์แก่ชาวเรือมาก

ความจริงหอซ็วาลเวียงไชยนี้มีความ
สำคัญมากในประวัติศาสตร์วิชาดาราศาสตร์
ของไทย เพราะมีลักษณะเป็นหอสังเกตการณ์
ทางดาราศาสตร์ ด้วยมีพระราชประสงค์จะให้

เป็นสถานที่สังเกตการณ์ทางดาราศาสตร์ใน
การรักษาเวลามาตรฐานของประเทศไทยต่อไป
ดังนั้นหอนี้จึงเป็นอนุสรณ์แห่งสัมฤทธิผลใน
ทางวิทยาศาสตร์เรื่องระบบเวลา ตามที่พระองค์
ทรงสถาปนาเส้นแวงที่ ๑๐๐ องศาตะวันออก
ผ่านใกล้พระนครคีรีขึ้นใช้เป็นเส้นแวงหลักของ
ระบบเวลามาตรฐานของประเทศไทยขณะนั้น

ถาม ระบบเวลามาตรฐานคืออะไรกันครับ มีความ

หอซ็วาลเวียงไชย

สำคัญมากไหมครับ

ตอบ เป็นคำถามที่พิเศษอีกละครับ ขอชมเชยที่คุณ
รู้จักถาม ไม่ใช่เนิ่นๆทำเป็นอมฤมิไว้ไม่ต้องซักถาม
คำโบราณท่านถึงได้กล่าวไว้ว่า อายุครุไม่รู้วิชา
อายุภรรยาก็ไม่มีบุตร ระบบเวลามาตรฐานนั้น
สำคัญมาก เพราะเป็นรากฐานอย่างหนึ่งของ
ของวิทยาศาสตร์ คือการดำเนินงานทาง
วิทยาศาสตร์นั้นจะต้องเกี่ยวข้องกับหน่วย
พื้นฐาน ๓ อย่าง คือ ระยะทาง (แอล) มวลสาร
(เอ็ม) และเวลา (ที) ในสองหน่วยแรกนั้นทุกชาติ
สามารถจะให้คำจำกัดความได้ตามที่ตน
ต้องการ ไม่ว่าจะพิจารณาจากประเพณีนิยม
หรือจากหลักการทางวิทยาการแผนใหม่
แต่สำหรับหน่วยที่สามคือเวลานั้น ทุกชาติ

เห็นพ้องต้องกันว่า ควรใช้หน่วยของวินาที
โดยถือเอาอัตราเฉลี่ยของการเปลี่ยนแปลง
ตำแหน่งของดวงอาทิตย์ในรอบปีเป็นหลัก
พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรง
สถาปนาระบบเวลามาตรฐานขึ้นในประเทศไทย
เมื่อพุทธศักราช ๒๓๙๕ โดยสร้างพระที่นั่ง
ภูวดลทัศไนยขึ้นในพระบรมมหาราชวัง เป็น
หอดูดาว ๕ ชั้น ยอดบนสุดติดนาฬิกาใหญ่ ๔ ด้าน
ใช้เป็นหอนาฬิกาหลวงบอกเวลามาตรฐานของ
ประเทศไทยสมัยนั้น โดยมีเจ้าพนักงานตำแหน่ง
พันทิวาทิพย์ เทียบเวลาตอนกลางวันจาก
ดวงอาทิตย์ และพันพินิตจันทร์ เทียบเวลา
ตอนกลางคืนจากดวงจันทร์ จึงถือได้ว่าเป็น
พนักงานทางวิทยาศาสตร์ของไทยรุ่นแรก

หอนาฬิกาดังกล่าว ได้จำลองมาสร้างที่หน้าวัด
พระเชตุพนในโอกาสฉลองกรุงเทพมหานคร
๒๐๐ ปี พุทธศักราช ๒๕๒๕

ที่น่าอัศจรรย์ในพระอัจฉริยภาพทาง
วิทยาศาสตร์ของพระองค์ท่านคือรัฐสภาอังกฤษ
ได้ผ่านกฎหมายเวลามาตรฐานของอังกฤษใน
คริสต์ศักราช ๑๘๘๐ และที่ประชุมนัก
ดาราศาสตร์ในกรุงวอชิงตันได้ตกลงให้เส้น
เมริเดียนที่ผ่านเมืองกรีนิช ประเทศอังกฤษ
เป็นเมริเดียนหลักในการเทียบเวลาของโลก
แต่พระองค์ท่านทรงสถาปนาระบบเวลา
มาตรฐานของไทยในคริสต์ศักราช ๑๘๕๓ ก่อน
ประเทศอังกฤษถึง ๒๗ ปี และทรงใช้เวลา
มาตรฐานของพระองค์เป็นหลักในการทรง
คำนวณการเกิดสุริยุปราคาที่น่าอัศจรรย์ว่าได้
อย่างถูกต้อง ทั้งในลักษณะของการเกิด เวลา
ที่จะเกิด และตำบลที่จะสังเกต

ถาม ผมรบกวนเวลาของอาจารย์มากแล้ว อยากจะ
ขอความกรุณาจากอาจารย์ได้เล่าถึงพระราช
กรณียกิจของพระองค์ท่านด้านอื่นๆ อย่างย่อๆ
ด้วยครับ

ตอบ ไม่เป็นการรบกวนอะไรหรอกครับ ในฐานะที่เป็น
ข้าแผ่นดินคนหนึ่ง ผมถือเป็นหน้าที่ที่จะนำ
พระราชกรณียกิจอันเป็นคุณประโยชน์แก่
แผ่นดินของเจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดินทุกพระองค์ออก
มาเผยแพร่เท่าที่จะทำได้ โดยสรุปแล้วพระบาท
สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงรับความรู้
และเทคโนโลยีของตะวันตกเข้ามาใช้ในการ
บริหารประเทศอย่างระมัดระวัง และดัดแปลง
ให้เหมาะสมกับสภาพของบ้านเมือง ในรัชสมัย
ทรงจ้างผู้เชี่ยวชาญชาวยุโรปมาสำรวจทำแผนที่
ชายแดนพระราชอาณาเขต มาเป็นครูฝึกหัด
ทหารแบบใหม่ มีการต่อเรือกลไฟใช้จักรเป็น
เรือรบหลายลำ จัดตั้งโรงพิมพ์พิมพ์หนังสือ

ราชการ โรงงานผลิตเหรียญกษาปณ์ โรงสีไฟ
สีข้าวด้วยเครื่องจักร เปิดการค้าเสรี และส่งเสริม
การลงทุนการนำวิชาการทันสมัยของชาว
ต่างประเทศมาใช้ บ้านเมืองจึงเริ่มเข้าสู่ยุค
สมัยใหม่ในรัชกาลนี้

ถาม ขอบคุณมากครับ ก่อนจะกราบลายังมีข้อข้องใจ
อยู่ประการเดียว อาจารย์เรียนทางวิทยาศาสตร์
ด้วยหรือครับ จึงอธิบายเกี่ยวกับดาราศาสตร์
ได้เป็นคั่งเป็นแคว

ตอบ หามีได้ครับ ผมไม่ได้เรียนวิชาวิทยาศาสตร์อะไร
กับเขาถึงแม้ว่าจะเป็นนักเรียนเตรียมอุดมศึกษา
ด้านวิทยาศาสตร์ก็สี่มวิชาหมดแล้ว ที่มาเล่า
สู่กันฟังได้นี้ก็เพราะได้อ่านหนังสือเกี่ยวกับ
พระองค์ท่านมาหลายเล่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
คือหนังสือเฉลิมพระเกียรติพระบิดาแห่ง
วิทยาศาสตร์ไทยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัว ซึ่งมูลนิธิวิทยาศาสตร์ ดร.ปรีชา-
ประไพ อมาตยกุล ร่วมกับมหาวิทยาลัยต่าง ๆ
จัดพิมพ์เนื่องในวันวิทยาศาสตร์แห่งชาติ ๑๘
สิงหาคม ๒๕๔๑ แล้วผมก็ยังพบว่าตามร้าน
หนังสือใหญ่ ๆ ยังมีหนังสือเล่มนี้ขายอยู่
แล้วก็อีกที คือมีบทความเรื่องเล่าเรื่อง
พระจอมเกล้า ฯ กับบทวิทยุกระจายเสียงเรื่อง
๑๘ สิงหาคม ... วันนักวิทยาศาสตร์ไทย ของ
ศาสตราจารย์พิเศษทองต่อ กล้วยไม้ ณ อรุณยา
รวมอยู่ด้วย จึงอยากแนะนำให้ผู้สนใจได้อ่าน
หนังสือเล่มนี้จะได้รับประโยชน์มากกว่าที่ผม
นำมาเล่านี้

ถาม ขอบคุณมากครับ ผมขออนุญาตลาอาจารย์
วันหลังจะมาเรียนถามเรื่องอื่น ๆ อีกนะครับ

ตอบ ด้วยความยินดีครับ สวัสดิ์

๑๙ กรกฎาคม ๒๕๔๖

ราชวงศ์ศรีธรรมมาโคกราช ตอนจบ

ประพัฒน์ ตรีนรงค์

กระทำสัตย์สาบาน

พระเจ้าศรีธรรมมาโคกราชพระองค์ที่ ๔ ผู้ซึ่งครองลพบุรี เมื่อได้ทรงตัดสินพระทัยทิ้งเมือง จึงทรงพาพระมเหสี พระอนุชา และข้าราชการบริวารเหล่าทหารข้าหลวงมุ่งลงสู่แคว้นนครศรีธรรมราช ดังกล่าวมาในตอนที่แล้วนั้น

ครั้งเสด็จถึงตำบลบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ก็ได้ทรงพบท้าวอุทอง และได้กระทำสัตย์สาบานกันตาม “ตำนานเมืองนครศรีธรรมราช” ดังที่ ศาสตราจารย์ขจร สุขพานิช นำมากล่าวไว้ในเรื่อง * “ราชวงศ์ศรีธรรมมาโคกราช” ของท่าน พร้อม

* คำว่า ศรีธรรมมาโคกราช ของ ศาสตราจารย์ขจร สุขพานิช ใช้ว่า ศรีธรรมโคกราช

วิจารณ์ประกอบไว้ด้วยว่า

“ขณะเดินทางลงใต้ ได้พบและกระทำสัตย์ปฏิญาณกับราชวงศ์อุทอง ได้แบ่งอาณาเขตปกครองซึ่งกันและกัน และสัญญาจะเอื้อเฟื้อช่วยเหลือกันในยามคับขัน วงศ์ศรีธรรมโคกราชระบุพระอนุชา ๒ องค์ และระบุชื่อไว้ให้ด้วยว่า ทรงพระนามจันทรภาณุและพงษ์สุราหะ และยังมีข้อความที่ทำให้คิดว่า ทำไมจึงต้องเป็นเช่นนั้น คือทำอุทอง พญาศรีธรรมโคกราช จึงทรงหลังน้ำทักษิโณทกอธิษฐานเป็นพระญาติพระวงศ์กันสืบไปว่า ถ้าสิ้นบุญพญาศรีธรรมโคกราชแล้ว เธอฝากนางพญาศรีธรรมโคกราช และทั้งพญาจันทรภาณุ พญาพงษ์สุราหะผู้น้องทั้ง ๒ นั้นด้วย ทำให้คิดไปได้ว่า ถิ่นพักอาศัยเดิมของวงศ์

ศรีธรรมโคกราชมีอันเป็นไป และถิ่นใหม่ก็ยังไม่ได้มาครอบครอง การที่คนเราจะฝากภรรยาและน้องต่อผู้อื่น ถ้าตัวเองสิ้นบุญเช่นนี้ ทำให้เชื่อว่า คนผู้นั้นกำลังจะเสี่ยงภัย เช่น ทำสงครามและอาจเสียชีวิตได้ เพื่อความไม่ประมาทจึงออกปากฝากฝังภรรยาและน้องแก่มิตรไว้ ถึงแม้จะเป็นมิตรที่เพิ่งคบหาก็ยังดี ในตอนออกปากฝากฝังนี้ พระอนุชาทั้ง ๒ องค์ คงทรงพระเยาว์ ยังไม่เติบโตพอที่จะรักษาตัวเองได้...”

และอีกตอนหนึ่งว่า

“...การเดินทางโดยทุลกะทุเลเหลือประมาณ ดังปรากฏในตำนานพระธาตุเมืองนครศรีธรรมราชว่า พระองค์หนีเข้าหาค้นดันมาช้านานประมาณได้ ๘-๙ ปี”

แต่ สุกัญญา ภัทรชัย ได้เล่าเรื่องการพบ

สถานที่ประดิษฐานพระพุทธรูปจำลอง ณ วัดมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช

กันระหว่างพระเจ้าศรีธรรมมาโคกราชกับท้าวอุทอง และได้ทรงกระทำสัตย์ปฏิญาณกันที่ตำบลบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เช่นเดียวกันไว้ในนิตยสาร “เมืองโบราณปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๑ มกราคม - มีนาคม ๒๕๒๗” มีสาระสำคัญแตกต่างกัน และระบุหลักฐานคือ เพลงกล่อมเด็กและตำนานพระธาตุเมืองนครศรีธรรมราช มีใจความว่า

ในราวปลายพุทธศตวรรษที่ ๑๘ พญาศรีธรรมมาโคกราชแห่งอินทปัตย์ (นครธม) และพระอนุชาสองพระองค์ คือท้าวจันทรมานและท้าวพงษ์สุหาระ ได้พาไพร่พลและบริวารหนีเข้าหามาถึงหาดทรายแก้ว เมืองนครดอนพระ พญาศรีธรรมมาโคกราชโปรดให้สร้างเมืองประกอบด้วยกำแพงเมืองล้อมรอบขึ้น ตามแบบที่พญาศรีธรรมมาโคกราชเจ้าเมืองนครศรีธรรมราชองค์ก่อนได้สร้างไว้ก่อนที่จะทิ้งเมืองร้างไปจนพระองค์มาพบเข้า

ในเวลานั้นมีนักบวชจากเมืองหงสาวดี ซึ่งในตำนานเรียกว่า “**ผขาวอริยพงษ์**” พาบริวาร ๓๐๐ คน ไปไหว้พระบาทที่ลังกา ถูกพายุพัดเรือแตก พระบด (พระบฏ-ผ้าที่มีรูปพระพุทธรูปเจ้าแขวนไว้เพื่อบูชา) ที่เอามาด้วย ถูกคลื่นซัดมาติดที่ปากพนักชาวเมืองปากพนัก นำพระบดมาวางไว้ในท้องพระโรง ส่วนนักบวชและบริวารถูกน้ำซัดไปขึ้นที่ปากพูน ชาวปากพนักไปพบเข้า จึงนำตัวไปเฝ้าพญาศรีธรรมมาโคกราช นักบวชได้เห็นพระบดที่วางอยู่ในท้องพระโรงก็ร้องไห้ เมื่อสืบได้ความประจักษ์ถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้น พญาศรีธรรมมาโคกราชจึงแต่งสำเภาขึ้นให้ผขาวอริยพงษ์ไปนิมนต์พระสงฆ์จากเมืองหงสาวดี ผขาวอริยพงษ์นิมนต์พระภิกษุมารได้ ๒ รูป คือ พระมหาเปรียญเทศศรกับพระมหาเถรสังจานุเทศมาสสร้างพระธาตุ ครั้นงานสร้างพระธาตุเจดีย์ สำเร็จเรียบร้อยแล้ว ก็แต่งสำเภาไปเมืองลังกา นิมนต์พระสงฆ์จากลังกามาฉลองพระธาตุพร้อมกันนั้น ก็ส่งตราไปยังเมืองขึ้น ๑๒ นคร... ให้มาทำบุญฉลองพระธาตุ

ปรากฏว่า งานฉลองใหญ่โตมโหฬารมาก พระนามของพญาศรีธรรมมาโคกราชขจรขยายไปทั่วทิศ และเลื่องลือไปจนถึงท้าวอุทองแห่งอยุธยา พระองค์จึงได้ทรงกรีธาทัพมาประชิดแดนดอนเหนือ พญาศรีธรรมมาโคกราชทรงทราบจึงยกกองทัพมาปะทะและประจัญบานกันที่บางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เหล่าทหารหาญของทั้งสองฝ่ายต่างล้มตายเกลื่อนสมรภูมิ พญาศรีธรรมมาโคกราชทรงสังเวยพระทัย รำลึกถึงบุญบารมีซึ่งได้ทรงกระทำเพื่อพระศาสนาตลอดมานั้น ผลที่ได้รับเป็นการตรงข้ามกับการรบราฆ่าฟันกัน ดังนั้นจึงตัดสินใจตัดสินใจยุติสงคราม

จากนั้น การทำสัญญาเป็นพันธมิตรกันระหว่างกษัตริย์สองพระองค์ก็เกิดขึ้น ท้าวอุทองทรงยกพระหัตถ์เบื้องขวาขึ้นประกาศหลักเขตแดนว่า จากหลักเขตลงไปทางใต้ เป็นเขตแดนของพญาศรีธรรมมาโคกราช และต่อจากหลักเขตแดนขึ้นไปทางเหนือเป็นเขตแดนของท้าวอุทอง เสร็จแล้วทรงหลั่งน้ำทักษิโณทก

สถานที่กระทำสัตย์สาบานระหว่างพระเจ้าศรีธรรมมาโคกราชกับท้าวอุทองนั้นที่ตำบลบางสะพานดังกล่าวนี้ ปัจจุบันอยู่ที่ห้วยยาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และอยู่ที่โขดหินแห่งหนึ่งซึ่งทางจังหวัดได้ทำเป็นอุทยานท่องเที่ยวไว้

เรื่องของการเดินทางไปถึงเมืองนครศรีธรรมราชเมื่อไร เป็นปัญหามากจน ศาสตราจารย์ขจร สุขพานิช กล่าวไว้ในเรื่อง “**ราชวงศ์ศรีธรรมโคกราช**” ที่อ้างแล้วว่า

“เรื่องราวหลักฐานตำนานต่อจากนี้ สืบสน ไปไล่เอา พ.ศ. ๑๗๗๓ ในราว ๓๐ - ๔๐ ปีต่อมา ตอนนี้เป็นตอนได้เมืองตามพรลิงค์แล้ว และพระเจ้าศรีธรรมโคกราชก็สิ้นสุดลงแล้ว ปรากฏตามจารึกไชยาว่า พระอนุชาผู้ทรงนามจันทรมาน ตามตำนานเมืองนครศรีธรรมราช

ตอนนี้ มีสร้อยพระนามว่า ศรีธรรมราช เป็น กษัตริย์ปกครองเมืองตามพหุรงค์อยู่”

เมืองตามพหุรงค์เป็นเมืองที่เกิดก่อนเมือง อันมีชื่อว่า นครศรีธรรมราช ศาสตราจารย์มานิต วลลิโถม ได้กล่าวถึงประวัติของเมืองตามพหุรงค์ไว้ในเรื่อง “ทักษิณรัฐ” ตอนที่ ๖ ในหัวข้อเรื่อง “ไศลนครวงศ์ (ตอนปลาย) - ปัทมวงศ์” ว่า

“เมืองตามพหุรงค์ที่มีชื่อเรียกขานมา แต่พุทธศตวรรษที่ ๗ - ๘ นั้น ได้เกิดเป็นเมือง สำคัญขึ้นแทนที่เมืองไชยา” และท่านผู้นี้ได้นำ หลักฐานเกี่ยวกับพระราชประวัติของพระเจ้า ศรีธรรมาโคกราชมาลงไว้ในเรื่อง “ศรีธรรมาโคก มหาราช” ในหนังสือ “แถลงงานประวัติศาสตร์ โบราณคดี ปีที่ ๑๒ เล่ม ๑ เดือนมกราคม- มิถุนายน พ.ศ.๒๕๒๑” ของคณะกรรมการชำระ

ประวัติศาสตร์ไทยสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นลำดับดังนี้

๑. มหาราชาสूरยนารายณ์ (๔) - พระเจ้า ศรีธรรมาโคกราชที่ ๑ พ.ศ. ๑๖.. - ๑๖..

๒. มหาราชาชัยโคปะ - พระเจ้าศรีธรรมา โศกมหาราชที่ ๒ พ.ศ. ๑๖.. - ๑๗๑๐

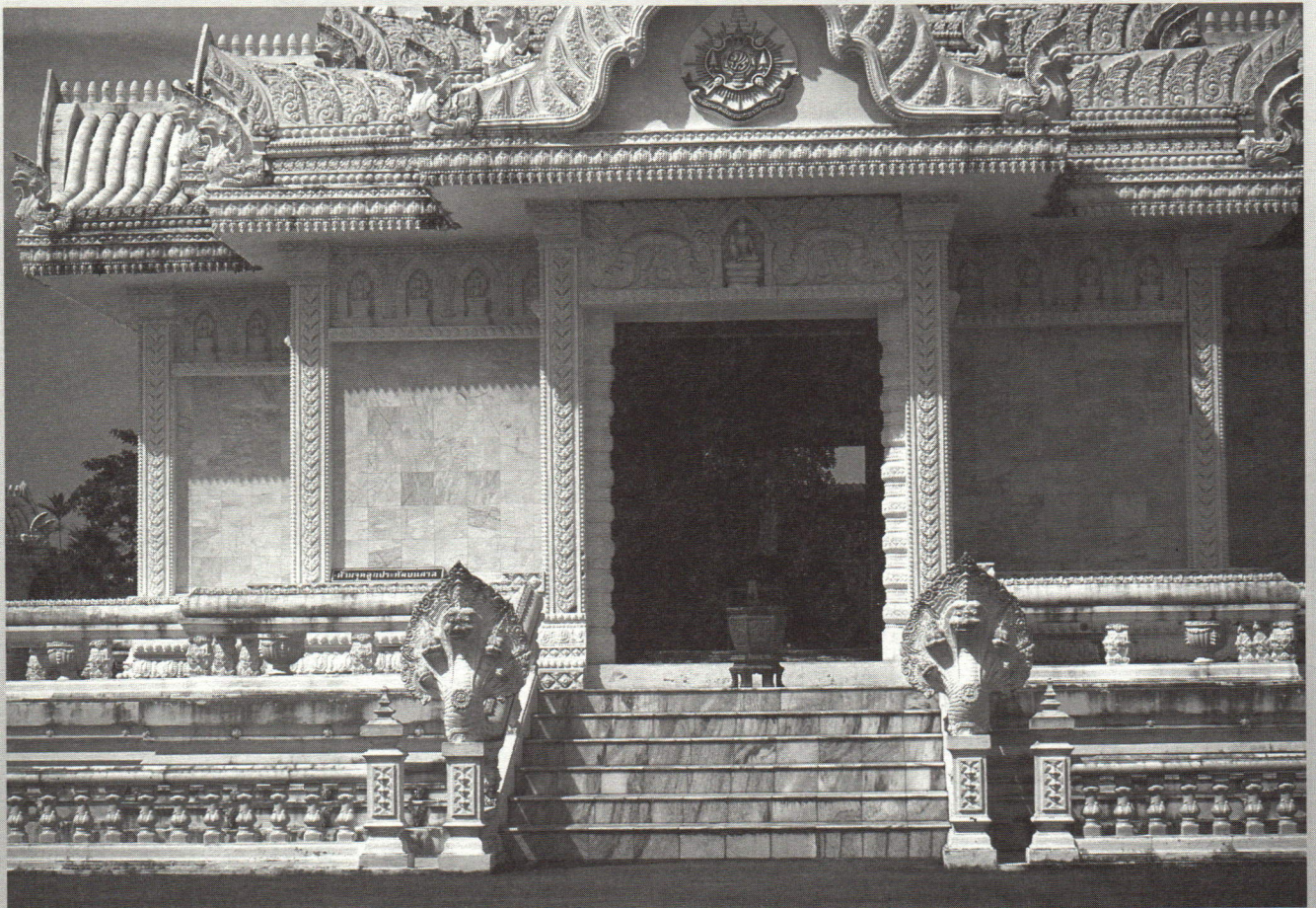
๓. มหาราชาสूरยนารายณ์ (๕) - พระเจ้า ศรีธรรมาโคกมหาราชที่ ๓ พ.ศ. ๑๗๑๐ - ๑๗๕๒

๔. มหาราชาสूरยนารายณ์ (๕) - พระเจ้า ศรีธรรมาโคกราชที่ ๔ พ.ศ. ๑๗๕๒ - ๑๗๗๒

๕. พระเจ้าจันทรภาณุ - พระเจ้าศรีธรรมา โศกราชที่ ๕ พ.ศ. ๑๗๗๒ - ๑๘๐๗

๖. พระเจ้าศรีธรรมาโคกราชที่ ๖ พ.ศ. ๑๘๐๗ - ๑๘๑๒

ลำดับพระนามกษัตริย์แห่งราชวงศ์ ศรีธรรมาโคกราชดังที่ได้นำเสนอนี้ ครั้งแรกผู้เขียน

ศาลหลักเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ไม่สู้จะแน่ใจ เพราะท่านระบุไว้ว่า “จะขอลำดับราชวงศ์ปฐมไว้เพื่อพิจารณา...” แต่เมื่อได้พิจารณาบทความ ไปจนกระทั่งถึงตอนสุดท้ายของเรื่อง “ศรีธรรมาโศกมหาราช” แล้ว ได้พบข้อความที่กล่าวว่า “...จากภาคเหนือตลอดลงไปจนภาคใต้เป็นถิ่นที่อยู่ของคนไทย มีอำนาจปกครองเป็นแว่นแคว้นบ้านเมืองมาแล้วกว่าพันปี จึงพูดได้ว่าราชวงศ์ศรีธรรมาโศกราชหรือราชวงศ์ปฐมเป็นชาวไทย” ซึ่งเป็นข้อความที่ชี้ให้เห็นว่าสองราชวงศ์นี้เป็นราชวงศ์เดียวกัน จึงขอเสนอดังนี้

พระราชประวัติ

แต่ก่อนจะนำพระราชประวัติของกษัตริย์ราชวงศ์ศรีธรรมาโศกราชมาเสนอท่านผู้อ่าน ขอทำความเข้าใจบางประการกับท่านก่อน เพื่อไม่ให้เกิดความสับสน คือ

๑. พระนามของหลายพระองค์ แยกออกเป็น ๒ ข้อ ชี้แจงว่า พระนามข้างหน้าเป็นพระนามเดิม

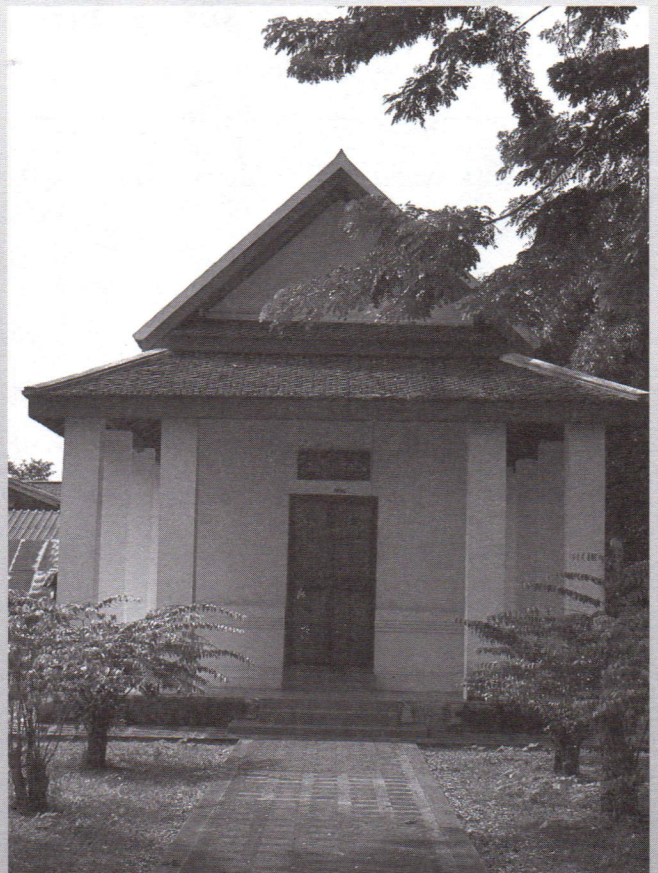
๒. พระนามข้างหน้าที่มีเลขหมายอยู่ในวงเล็บ เช่น มหาราชาสूर्यनारायण (๔) ท่านผู้เป็นเจ้าของบทความชี้แจงไว้ในเชิงอรรถว่า เพื่อไม่让您ผู้อ่านเกิดความสับสนเพราะ “ต่อไปข้างหน้ามีชื่อสุรยนาเรณ อิก ๔ คน เพื่อสะดวกแก่การทรงจำ จึงมีหมายเลขกำกับไว้”

๓. ท้ายพระนามที่ว่า “โศกราช” นั้น บางพระองค์เป็น “โศกมหาราช” คือ ที่ ๒ และที่ ๓ เรื่องนี้ ท่านผู้เขียนคงนำเอาพระนามที่ปรากฏในศิลาจารึกหลักที่ ๓๕ ด้านที่ ๑ ที่จารึกไว้เป็นภาษามคธว่า “อโศโกมหาราช” มีคำแปลว่า “อโศกมหาราช” มาเป็นหลัก

ต่อจากนี้ ขอนำพระราชประวัติและพระราชกรณียกิจของแต่ละพระองค์ มาเสนอท่านผู้อ่าน ดังนี้

๑. มหาราชาสूर्यनारायण (๔) - พระเจ้าศรีธรรมาโศกราชที่ ๑ (พ.ศ. ๑๖.. - ๑๖..)

ในพงศาวดารลังกา มักเรียกชื่อแคว้นที่พระองค์ทรงครองราชย์อยู่ว่า แคว้นชวกะหรือชวกะรัฐ ศาสตราจารย์ยอช เซเดส์ ผู้อ่านและแปลสอบค้นเรื่องราวของศิลาจารึกหลักที่ ๒๓ อธิบายคำว่า ชวกะ (ชาบาคะ) คือแคว้นศรีวิชัย ตรงกับจดหมายเหตุจีนสมัยราชวงศ์ถังเรียก “เซหลิโพเซ” และสมัยราชวงศ์ซ้องเรียก “ซันโพซี” มีนครหลวงอยู่ใกล้ ๆ เมืองปาเลมบังในเกาะสุมาตรา แต่ต่อมามีนักโบราณคดีหลายท่านเช่น ศาสตราจารย์มัทธุมคาร์ และศาสตราจารย์สตีลเตอร์ เฮม เสนอแนะว่า นครหลวงของชวกะหรือศรีวิชัยไม่ได้อยู่ที่เกาะสุมาตรา และควรอยู่ในแหลมมลายูตอนบน แต่ศาสตราจารย์มานิต วัลลิโกดม ว่าเมื่อได้อ่านหนังสือชินกาลมาลีปกรณ์ มีความเห็นว่า ชวกะคือนครศรีธรรมราช เช่นเดียวกับนักโบราณคดีฝ่ายที่มีความเห็นว่า อยู่ในแหลมมลายูตอนบน

หอพระนารายณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

มหาราชาสूरยนารายณ์ (๔) - พระเจ้าศรีธรรมมาโคกราชที่ ๑ เสด็จขึ้นครองราชย์ เมื่อมหาราชาสूरยนารายณ์ (๓) สวรรคตแล้ว แต่จะเป็นเมื่อไหร่ไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัด พระองค์เป็นพระราชโอรสของมหาราชามหาธรรมปรัพตาเชื้อสายไศเลนทรวงศ์

พระราชกรณียกิจที่ทรงกระทำในระยะเวลาที่เสด็จขึ้นครองราชย์ซึ่งประมาณกาลไว้ว่า (พ.ศ. ๑๖.. - ๑๖..) หรือประมาณพุทธศตวรรษที่ ๑๖ แต่ไม่ทราบชัดว่ากี่ปี ศาสตราจารย์มานิต วัลลิโภดม ได้กล่าวถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแคว้นชนไฟชีหรือชวกะรัฐสมัยราชวงศ์ช็อง โดยอ้างจดหมายเหตุปโตเลมีฉบับสอบค้นของเยรินกับหนังสือ A History of SouthEast Asia ของ D.G.E. Hall โดยเฉพาะก่อนถึงพุทธศตวรรษที่ ๑๖ ว่า

“พ.ศ. ๑๕๕๗ พระเจ้าราชราชาแคว้นโจพะสวรรคต ราชโอรสได้เป็นกษัตริย์ทรงพระนามว่า พระเจ้าราเชนทร (พ.ศ. ๑๕๕๗ - ๑๕๘๗) พยายามแผ่เดชานุภาพมาทางตะวันออกจนโจมตีได้แคว้นชนไฟชีเป็นประเทศราช เมื่อ พ.ศ. ๑๕๖๗ - ๑๕๖๘”

และอีกตอนหนึ่งว่า

“พ.ศ. ๑๖๔๙ เนื่องในการรับรองคณะทูตของประเทศพุกาม เจ้ากรมพิธีการได้กราบทูลพระเจ้าจักรพรรดิว่า แคว้นโจพะตกเป็นประเทศราชของชนไฟชีแต่ราว พ.ศ. ๑๖๒๐”

ดังนั้น การเสด็จขึ้นครองราชย์ของมหาราชาสूरยนารายณ์ (๔) หรือพระเจ้าศรีธรรมมาโคกราชที่ ๑ ดังเช่นที่ ศาสตราจารย์มานิต วัลลิโภดม กล่าวไว้ว่า (พ.ศ. ๑๖.. - ๑๖..) เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในพุทธศตวรรษที่ ๑๖ ส่วนเรื่องที่เกิดเป็นประเทศราชของแคว้นโจพะคือ พ.ศ. ๑๕๖๗ - ๑๕๖๘ เป็นเรื่องที่อยู่พุทธศตวรรษที่ ๑๕ ตอนปลาย

การได้มาซึ่งเอกราชของประเทศนั้นย่อมเป็น

พระราชกรณียกิจอย่างยิ่งประการหนึ่ง ซึ่งก็เป็นการสมควรอย่างยิ่งที่พระองค์จะทรงได้รับการเฉลิมพระอิสริยยศเป็นพระเจ้าศรีธรรมมาโคกราชที่ ๑

๒. มหาราชาชัยโคปะ - พระเจ้าศรีธรรมมาโคกมหาราชที่ ๒ (พ.ศ. ๑๖.. - ๑๗๑๐)

พระเจ้าศรีธรรมมาโคกมหาราชพระองค์นี้มีข้อสังเกต คือคำลงพระนามนั้นเป็น “โคกมหาราช” ไม่ใช่ “โคกราช” ทั้งนี้คงเป็นเพราะท่านผู้เขียน (ศาสตราจารย์มานิต วัลลิโภดม) คงจะถือศิลาจารึกหลักที่ ๓๕ ดงแม่นางเมือง เพราะศิลาจารึกหลักที่ ๑ เขียนพระนามเป็นภาษามคธว่า “อโสโกมหาราช” และแปลเป็นภาษาไทยว่า “อโคกมหาราช” พระเจ้าศรีธรรมมาโคกมหาราชพระองค์นี้ ศาสตราจารย์มานิต วัลลิโภดม ได้กล่าวพระราชประวัติว่า

“มหาราชาชัยโคปะ (พระเจ้าศรีธรรมมาโคกมหาราชที่ ๒) น่าจะเป็นราชโอรสของมหาราชาสूरยนารายณ์ (๔)...” และ “ศิลาจารึกดงแม่นางเมืองให้ความรู้ว่ามีพระเจ้าศรีธรรมมาโคกองค์หนึ่งสวรรคตใน พ.ศ. ๑๗๑๐ ฉะนั้น ข้าพเจ้ามีความเห็นว่า มหาราชาชัยโคปะ คือ ชคตศรีธรรมมาโคกมหาราชในศิลาจารึกดงแม่นางเมือง...”

ส่วนพระราชกรณียกิจของพระองค์ เมื่อดูช่วงระยะเวลาที่เสด็จขึ้นครองราชย์ว่า (พ.ศ. ๑๖.. - ๑๗๑๐) ก็คงทรงครองราชย์ในตอนปลายพุทธศตวรรษที่ ๑๖ และถึงตอนต้นพุทธศตวรรษที่ ๑๗ เพียง ๑๐ ปี และคงจะได้ปฏิบัติราชการสำคัญร่วมกับพระราชบิดาในการกอบกู้เอกราชของชาติให้พ้นจากอำนาจของกษัตริย์แห่งแคว้นโจพะได้สำเร็จ และร่วมในการยกกองทัพของพระราชบิดาปราบปรามแคว้นโจพะจนสิ้นอำนาจ ต้องตกเป็นประเทศราชของชวกะรัฐหรือแคว้นนครศรีธรรมราช ดังนั้นจึงทรงได้รับการเฉลิมพระนามว่า พระเจ้าศรีธรรมมาโคกมหาราชดังกล่าว

ไว้ในศิลาจารึกหลักที่ ๓๕ ดงแม่นางเมือง

ในหนังสือ “กัมโพชนคร - อโยธยา - ตาม
พริ้งค์” ของ ศาตราจารย์มานิต วัลลิโภดม ซึ่งลง
ในนิตยสาร “สามทหารรายเดือน พ.ศ. ๒๕๐๕ -
๒๕๐๖ ตอนที่ ๘” ตอนหนึ่งว่า

“ถ้าเชื่อได้ว่า เรื่องราวในศิลาจารึกดง
แม่นางเมืองกับจดหมายเหตุจีน สมัยราชวงศ์ซ้อง
ที่แสดงว่า อาณาจักรชั้นโพนีหรือนครศรีธรรมราช
มีการเปลี่ยนพระเจ้าแผ่นดินใหม่ใน พ.ศ. ๑๗๑๐ หรือ
๑๗๑๑ เป็นเรื่องเดียวกันแล้ว ระยะเวลาระหว่าง พ.ศ.
๑๖๒๐ ถึง ๑๗๑๐ นั้น ก็ย่อมเป็นสมัยของพระเจ้า
ศรีธรรมโศกราชที่ ๑ (กมรเตง ชคตศรีธรรมโศก
ในศิลาจารึก) กษัตริย์พระองค์นี้ คงจะกอบกู้อิสรภาพ
ของอาณาจักรนครศรีธรรมราชขึ้นในราวต้นพุทธ
ศตวรรษที่ ๑๗ คงจะทรงปราบปรามได้แว่นแคว้นใจพะ
เป็นประเทศราชได้ใน พ.ศ. ๑๖๒๐ มหาราชอิรา
ศรีธรรมโศกราชที่ ๑ คงจะสถาปนาวงศ์กษัตริย์

นครศรีธรรมราชขึ้นใหม่ แทนราชวงศ์ไศเลนทร์ที่ล่ม
สลายไป โดยขนานนามว่า ปัทมวงศ์หรือปทุมวงศ์...”

เรื่องที่อ้างนี้เขียนขึ้นก่อนเรื่อง “ศรีธรรมโศก
มหาราช” ใน “แถลงการณ์ทางประวัติศาสตร์และ
โบราณคดีฯ” ซึ่งกล่าวว่า พระเจ้าศรีธรรมโศกราช
ที่ ๑ คือ มหาราชาสูรยนารายณ์ (๔) และกมรเตง ชคต
ศรีธรรมโศกในศิลาจารึกก็คือพระเจ้าศรีธรรมโศก
มหาราชที่ ๒

๓. มหาราชาสัมพัตร - พระเจ้า ศรีธรรมโศกมหาราชที่ ๓ (พ.ศ. ๑๗๑๐ - ๑๗๕๒)

พระเจ้าศรีธรรมโศกมหาราชพระองค์นี้
มีคำทำยพระนามว่า “โศกมหาราช” เหมือนพระองค์
ที่ ๒ และก็คงเป็นด้วยเหตุผลที่เนื่องมาจากศิลา
จารึกหลักที่ ๓๕ เหมือนกัน

พระองค์เป็นพระราชโอรสของพระเจ้า
ศรีธรรมโศกมหาราชที่ ๒ และเป็นผู้ที่มีพระราช
โองการให้พระเจ้าสุนัตต์จัดที่ดินกลปนาอุทิศพระราช
กุศลถวายแด่ชคตศรีธรรมโศกมหาราชที่ดง
แม่นางเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ดังกล่าวแล้ว

ส่วนเรื่องพระราชกรณียกิจนั้น โดยเฉพาะ
เรื่องการต่างประเทศ อ้างข้อความในจดหมายเหตุ
ของม้าตวนหลิน ซึ่งอธิบายความที่มีในพงศาวดาร
สมัยราชวงศ์ซ้องว่า

พ.ศ. ๑๗๑๑ พระองค์เป็นกษัตริย์องค์ใหม่
(เป็นโอรสขององค์ก่อน) ได้ครองราชสมบัติอาณาจักร
ชั้นโพนี

พ.ศ. ๑๗๑๕ กษัตริย์ชั้นโพนีได้ขอราชานุมัติ
จากพระเจ้าจักรพรรดิ ขอทองแดงบรรทุกเรือไปยัง
ประเทศของพระองค์ และขอว่าช่างจีนหล่อหลอม
ทำเป็นกระเบื้องทองแดงสำหรับมุงหลังคาพระราชฐาน
พระเจ้าจักรพรรดิก็โปรดอนุญาติ แต่หาได้จัดการ
หล่อหลอมไม่ เพราะเป็นการด่วน

พ.ศ. ๒๗๒๑ คณะทูตชั้นโพนีไปถึงประเทศ
จีนพร้อมด้วยเครื่องบรรณาการ พระเจ้าจักรพรรดิ

หอพระอิศวร จังหวัดนครศรีธรรมราช

ทรงดำริว่า การจัดสิ่งของพระราชทานตอบแทนเครื่องราชบรรณาการนั้นหมดเปลืองมาก จึงตรัสสั่งมิให้คณะทูตต้องเดินทางเข้าไปยังราชสำนักอีกต่อไป ให้พักและรับรองกันที่เมืองจันทบุรีในมณฑลพุกเกี้ยน เชิญแต่พระราชสาส์นของกษัตริย์ชั้นโพธิ์ ซึ่งแจ้งว่า พระองค์ได้สืบราชสมบัติต่อจากพระราชบิดาเมื่อปีที่๔ แห่งแผ่นดินยี่หื้อจินเตา (พ.ศ.๑๗๑๑) เข้าไปยังราชสำนักจีนอย่างสมพระเกียรติยศเท่านั้น”

ส่วนพระราชกรณียกิจในประเทศนั้น มีเรื่องหนึ่งที่สำคัญก็คือการสร้างพระธาตุเจดีย์ นครศรีธรรมราช ซึ่ง ศาสตราจารย์มานิต วัลลิโภดม ได้กล่าวไว้ว่า

เสาชิงช้า วัดเสมาเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

“ใน พ.ศ. ๑๗๒๖ ซึ่งห่างจากศักราชในจารึกดงแม่นางเมืองเพียง ๑๖ ปี ฉะนั้นกษัตริย์ นครศรีธรรมราชในเรื่องราวตอนนี้ คือพระเจ้าศรีธรรมมาโคกมหาราช องค์ที่ ๒ ในจารึกนั่นเอง การปฏิสังขรณ์พระธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราชเป็นงานใหญ่ พระเจ้าศรีธรรมมาโคกมหาราชย่อมจะเสด็จมาจากนครสิงหะปุระมาประทับแรมเป็นเวลานาน ในโอกาสนี้คงจะสร้างเมืองขึ้นที่กระหม่อมโคก อยู่ห่างออกมาทางใต้ประมาณ ๕ - ๖ กิโลเมตร แล้วเลยกลายเป็นราชธานีเรียกเมือง นครศรีธรรมราช...”

และอีกเรื่องหนึ่งที่เกี่ยวกับทางประเทศศรีลังกา มีข้อความว่า

“เรื่องราวทางศรีลังกา นางพระยากัลยาวดี ปกครองบ้านเมืองอยู่ไปฉัณนารูวะ ตั้งแต่ พ.ศ. ๑๗๔๕ มาถึง พ.ศ. ๑๗๕๑ แล้วมีกษัตริย์องค์หนึ่งทรงนาม ศรีธรรมมาโคกราช จะเสด็จมาแต่แห่งใดไม่ปรากฏในพงศาวดาร ได้ขึ้นครองราชสมบัติเป็นเวลาไม่เกิน ๑ ปี จากนั้นก็มีผู้ปกครองบ้านเมืองชื่อ อนิกังต เสนาบดี อยู่ระยะหนึ่ง พระนางลีลาวดีมเหสีของพระเจ้าปรักกมพาหุมหาราช กลับมามีอำนาจปกครองอีกเป็นคำรบสองใน พ.ศ. ๑๗๕๒ เรื่องของพระนางกัลยาวดี กับพระเจ้าศรีธรรมมาโคกเจียบหายไป มีคำบอกเล่าสืบ ๆ กันมาของผู้มีอายุสูงในจังหวัดสงขลา และพัทลุงว่า มีนางพระยาองค์หนึ่งอพยพผู้คนจากลังกามาสร้างเมืองพัทลุงขึ้นที่ริมแม่น้ำบางแก้ว อำเภอไชยสน จังหวัดพัทลุง ปัจจุบันเป็นเมืองร้าง พระพุทธรูปเก่า ๆ ทำด้วยหินทรายในบริเวณเมืองนี้เรียกกันว่า พระคุลา สอบถามได้ความรู้ว่า คุลา เป็นชื่อที่ชาวพื้นเมืองเรียกชาวลังกา ที่อำเภอสติงพระสงขลา มีสถานที่แห่งหนึ่งเรียกว่า ประตูลิชัย เล่ากันว่า เป็นประตูลิชัยรับเสด็จพระเจ้าศรีธรรมมาโคกราช กลับจากประเทศศรีลังกา พระเจ้าศรีธรรมมาโคกมหาราชอาจจะเสด็จไปศรีลังกาและรับพระนาง

กัลยาณดี ผู้เป็นพระญาติกลับมาแคว้นชวกะก็เป็นได้ แล้วพระองค์ก็เสด็จสวรรคตในระยะเวลาใกล้เคียงกันนั้น

๔. มหาราชาสूरยนารายณ์ (๕) - พระเจ้าศรีธรรมมาโคกราชที่ ๔ (พ.ศ. ๑๗๕๒ - ๑๗๗๒)

พระเจ้าศรีธรรมมาโคกราชพระองค์นี้เป็นราชโอรส (อาจจะอนุชาก็ได้) เมื่อพระเจ้าศรีธรรมมาโคมหาราชที่ ๓ เสด็จสวรรคตแล้วก็เสด็จขึ้นครองราชย์ พระองค์มีพระมเหสีพระนามว่า พระนางสาวังกสุนทรี ราชธิดาของพระเจ้านิสสังกมัลละแห่งศรีลังกา และมีราชโอรสด้วยกันองค์หนึ่ง คือ เจ้าชายมาฆะ

เจ้าชายองค์นี้ได้เสด็จไปอินเดียได้ ได้อภิเษกสมรสกับนางปัญจกานทีเทวี ราชธิดาของกษัตริย์แคว้นปาณฑยะ ต่อมาได้ทรงนำกำลังทหารแห่งแคว้นปาณฑยะสมทบกับทหารชวกะรัฐของพระราชนัดดาไปโจมตีศรีลังกาได้ แล้วทรงตั้งตนเองเป็นกษัตริย์พระนามว่า พระเจ้ามาฆะหรือกลิงควิชัยพาหุ (พ.ศ. ๑๗๕๗ - ๑๗๗๘) ครองอยู่ ณ ราชธานีโปลินนารูวะ พระองค์ทรงมีพระโอรสกับพระนางปัญจกานทีเทวีองค์หนึ่งพระนามว่า จันทรภาณุ

ศาสตราจารย์มานิต วัลลิโกดม ได้อาศัยข้อความในคำแปลของ ศาสตราจารย์แสง มณีบุรุษช่วยอ่านศิลาจารึกหลักที่ ๒๔ พ.ศ. ๑๗๗๓ มีข้อความตอนหนึ่งว่า (พระเจ้าจันทรภาณุ) ทรงสมภพเพื่อยังประชาชนถูกชาติต่ำช้าปกครองมาแล้วให้สว่างรุ่งเรือง”

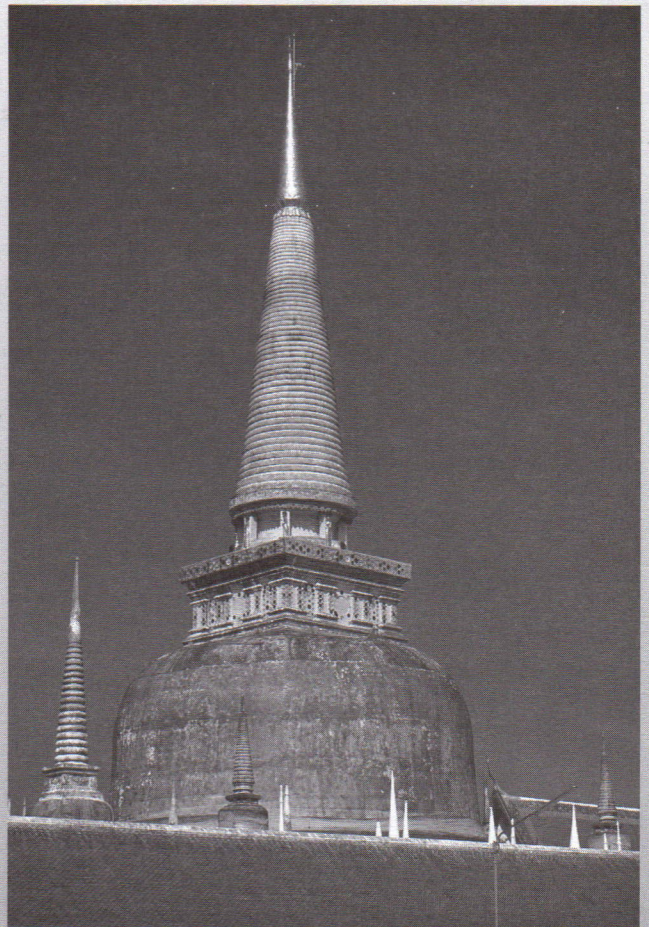
เนื้อความนี้ช่วยให้ข้าพเจ้า (ศาสตราจารย์มานิต วัลลิโกดม) คิดเห็นว่า มหาราชาสूरยนารายณ์ คงจะสวรรคตใน พ.ศ. ๑๗๗๑ - ๑๗๗๒ แล้วเกิดจลาจลขึ้นในบ้านเมือง จะเป็นเหตุช่วงชิงสิทธิราชบัลลังก์หรืออย่างไรก็ตาม พระเจ้ามาฆะเป็นโอรสมิสิทธิในการครองราชย์ด้วยองค์หนึ่ง จึงส่งจันทรภาณุพร้อมด้วยกำลังกองทัพมาปราบจลาจลสำเร็จเรียบร้อย

แล้วจึงให้เสด็จขึ้นเถลิงสิริราชสมบัติ

๕. พระเจ้าจันทรภาณุ - พระเจ้าศรีธรรมมาโคกราชที่ ๕ (พ.ศ. ๑๗๗๒ - ๑๘๐๗)

พระเจ้าศรีธรรมมาโคกราชพระองค์นี้เป็นราชโอรสของพระเจ้ามาฆะหรือกลิงควิชัยพาหุ กษัตริย์แห่งศรีลังกา (พ.ศ. ๑๗๕๗ - ๑๗๗๘) พระราชนัดดา คือ พระนางปัญจกานทีเทวี ดังกล่าวมาแล้ว

พระองค์คงจะประสูติและเจริญวัยในแคว้นปาณฑยะหรือไม่ก็ประสูติในศรีลังกา และที่ได้เสด็จมาครองราชย์ที่นครศรีธรรมราชก็ด้วยเหตุที่ได้ทรงรับคำสั่งจากพระราชนัดดาให้คุมกองทัพมาปราบปรามจลาจลในตอนปลายรัชกาลพระเจ้าศรีธรรมมาโคกราชที่ ๔ สำเร็จแล้วจึงเสด็จขึ้นครองราชย์ ซึ่งขณะนั้นราชธานีของแคว้นชวกะรัฐหรือนครศรีธรรมราชคือตามพรลิงค์

พระธาตุเจดีย์วัดมหาธาตุุมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช

พระราชกรณียกิจของพระองค์ตามที่ปรากฏในศิลาจารึกหลักที่ ๒๔ มีข้อความตอนหนึ่งว่า

“พระองค์เป็นผู้ปกครองเมืองตามพรลิงค์ ทรงประพุดิประโยชน์เกื้อกูลแก่พระพุทธศาสนา ทรงสืบพระวงศ์อันรุ่งเรือง คือปทุมวงศ์ ทรงฉลาดในนิติศาสตร์เทียบเท่าพระเจ้าธรรมโศก...”

พระเจ้าธรรมโศกในจารึกนี้ ศาสตราจารย์ มานิต วัลลิโกดม เสนอความเห็นว่าเป็นพระเจ้าศรีธรรมโศกมหาราชในจารึกดงแม่นางเมือง และเป็นข้อความที่ชี้ให้ทราบว่า แคว้นชวเกเป็นรัฐที่มีระบอบการปกครองเป็นระเบียบเรียบร้อยอย่างดี

ในหนังสือมหาวงศ์พงศาวดารลังกาเล่าว่า ใน พ.ศ. ๑๗๗๘ พระเจ้าจันทรภาณุยกกองทัพไปรุกรานเกาะลังกา เนื่องในสิทธิราชบัลลังก์ก็ได้ และในปีที่ ๑๑ แห่งรัชกาลพระเจ้าปณฺธิตปรัตามหาหุที่ ๒ คือ พ.ศ. ๑๗๘๗ ทรงยกกองทัพไปอีก ถูกเจ้าชายวีรพาหุ คุมกองทัพต่อต้านต้องถอยทัพกลับ และประมาณ พ.ศ. ๑๘๐๓ หรือ พ.ศ. ๑๘๐๗ ทรงยก

เจดีย์องค์เล็กรอบพระธาตุเจดีย์ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร

กองทัพชาวชวเกสมทบกับกองทหารปาณฑยะและทมิฬโจฬะไปทำสงครามกับศรีลังกาอีก แต่ถูกกองทัพของเจ้าชายวิชัยพาหุ โอรสกรุงลังกากับเจ้าชายวีรพาหุต่อต้านสู้รบจนพ่ายแพ้ ต้องถอยกลับหรือสิ้นพระชนม์ในสมรภูมิไม่เป็นที่แน่ชัด

๖. พระเจ้าศรีธรรมโศกราชที่ ๖ พ.ศ.

๑๘๐๗ - ๑๘๑๒

พระเจ้าศรีธรรมโศกราชพระองค์นี้ เข้าใจกันว่าเป็นราชโอรสของพระเจ้าจันทรภาณุ ศาสตราจารย์มานิต วัลลิโกดม ได้กล่าวถึงพระราชประวัติและพระราชกรณียกิจของพระองค์ไว้ในเรื่อง “ทักษิณรัฐ บทที่ ๖ ไศเลนทรวงศ์ (ตอนปลาย) - ปัทมวงศ์” ว่า

พระเจ้ากฤตนครหรือพระเจ้าเกียรตินคร แห่งนครสิงห์คสาห์ (พ.ศ. ๑๗๙๗ - ๑๘๓๕) ทรงอาณาพมมาก นอกจากจะยกกำลังทัพปราบปรามบ้านเมืองต่าง ๆ ในเกาะชวาเรียบร้อยแล้ว ใน พ.ศ. ๑๘๑๘ ยังได้ส่งกองทัพเรือมาตีได้รัฐมลายูบนเกาะสุมาตรากับรัฐปาหังบนปลายแหลมทองไว้ในอำนาจได้แล้ว ยังนำกองทัพเรือมาตีเมืองนครศรีธรรมราชจับพระเจ้าศรีธรรมโศกที่ ๖ ได้ จนต้องยอมอ่อนน้อมและต้องส่งไขเปิดเป็นเครื่องราชบรรณาการ อำนาจของแคว้นศรีธรรมราชก็เสื่อมสูญอำนาจแต่นั้นมา

ราชวงศ์ศรีธรรมโศกราชตามลำดับของ ศาสตราจารย์ มานิต วัลลิโกดม คงยุติลงเพียงนี้ ท่านผู้อ่านที่ประสงค์จะทราบเรื่องราวโดยละเอียด ซึ่งมีอยู่ประมาณ ๓๐ กว่าหน้า (หรือประมาณ ๔ ยกใหญ่) จากเรื่อง “ศรีธรรมโศกมหาราช” ใน “แถลงงานประวัติศาสตร์ โบราณคดี ปีที่ ๑๒ เล่ม ๑ เดือนมกราคม - มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๑” นั้นเกิด

ปรัชญา คุณธรรม ของการประชาสัมพันธ์

วิจิตร อวระกุล

ทำความเข้าใจกับการประชาสัมพันธ์

การประชาสัมพันธ์ เกิดจากการดำเนินงานขององค์กร ที่จะเสียสละทำงานเพื่อประชาชนโดยมีเป้าหมายเพื่อบริการประชาชน ให้มีความสุขสบาย สะดวก ปลอดภัย โดยมีได้หวังประโยชน์เป็นการทำความด้วยความบริสุทธิ์ใจ ไม่ต้องการการตอบแทน เพราะถือว่าเป็นภาระหน้าที่ที่ดีมีความโปร่งใส ถูกต้อง เป็นธรรม ไม่ปิดบังซ่อนเร้น หรือมีเลศนัยต่อประชาชน

การประชาสัมพันธ์ มีจุดมุ่งหมายปลายทางอยู่ที่ “การเสียสละ” ที่จะสร้างความสุขความสบาย ความพึงพอใจ ให้เกิดขึ้นแก่ประชาชน เพื่อเกื้อกูลความเจริญก้าวหน้าของสังคม ความเป็นปึกแผ่นมั่นคงของประเทศไทย เลยไปถึงมนุษยชาติ

การประชาสัมพันธ์มิใช่การกระทำเพื่อประโยชน์ของตนเอง เพื่อพรรค เพื่อพวก ไม่มีการค้ากำไร ค่าบริการใด ๆ เพิ่มเติม มิใช่ธุรกิจภาคผนวก

ลูกโซ่โดยใช้การโฆษณา หรือเรียกว่าการประชาสัมพันธ์ บังหน้า เพื่อซ่อนเร้นสิ่งที่ไม่ถูกต้องไว้

การประชาสัมพันธ์ จึงเป็นส่วนที่ต้องทำ ด้วยทำงานด้วยใจ ด้วยจิตใจที่เป็นกุศล ความดี ต่อประชาชนเท่านั้น เป็นการทำความด้วย ความรัก ความถูกต้อง ประณีต ละเอียดยลลอบ ระมัดระวัง ดูแลเอาใจใส่ผลที่จะเกิดขึ้นแก่ประชาชน

โดยทั่วไปมีการเน้นการประชาสัมพันธ์ไป ทางด้านการสื่อสาร เผยแพร่ บอกข่าว แจ้งความ ติดต่อบริษัทข้อมูล ฯลฯ เท่านั้น ยังไม่ได้พัฒนาไป ถึงปรัชญา จริยธรรม คุณธรรมของการประชาสัมพันธ์ ที่แท้จริง ซึ่งเป็นแก่นที่จะไม่ทำให้การดำเนินการ แกว่งไกวเหวี่ยงออกนอกแนวทางประชาสัมพันธ์

ไม่ใช่วิธีการต่าง ๆ เอาแต่เอาเปรียบ ปกปิด ปิดบังประชาชน ใช้เทคนิค กลยุทธ์อื่นที่ไม่ใช่ ลักษณะของการประชาสัมพันธ์ทำให้เกิดความไขว้เขว การกระทำเช่นนี้ไม่ใช่เป็นการประชาสัมพันธ์ การประชาสัมพันธ์ ต้องเป็นการดำเนินการที่เป็น การเสียสละเพื่อประชาชน ไม่คิดเอาเปรียบหรือ ทำร้ายประชาชน

การจงใจในงานประชาสัมพันธ์ ต้องเป็น การจงใจด้วยความบริสุทธิ์ต่อประชาชน ไม่ใช่ จิตวิทยาหลอกลวง โฆษณาชวนเชื่อมอมเมาแล้ว เรียกว่า “การประชาสัมพันธ์แผนใหม่” “การ ประชาสัมพันธ์สมัยใหม่” หรืออ้างว่า “เป็นการค้า

เสรี” “กระแสโลกาภิวัตน์” เพื่อหาแง่มุมเอาเปรียบ หลอกลวงประชาชน เพราะการเอาเปรียบประชาชน เป็นการทำบาป ไม่ใช่การประชาสัมพันธ์

การประชาสัมพันธ์ จึงเป็นปรัชญาของ การบริหารองค์กร ที่มีความถูกต้องเป็นธรรม และยุติธรรมต่อประชาชน อันเป็นสิ่งที่จะน้อมนำ และประสานความสัมพันธ์อันดีระหว่างองค์กร และ ประชาชนให้ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินการของ องค์กร เพื่อประโยชน์ร่วมกัน หวังในความสัมพันธ์ ต่อกันต่อเนื่องยาวนานสืบไป

การประชาสัมพันธ์ นอกจากเป็นการ ดำเนินการขององค์กรอย่างมีคุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริต หรือ “ธรรมรักษ์” ในปัจจุบันแล้ว ยังต้องสร้าง จิตสำนึกในความรัก ความเมตตา ปราถนาดี ต่อประชาชน เพื่อให้ประชาชนมีความสุข สะดวก สบาย โดยไม่หวังผลตอบแทน นอกจากได้รับความรัก และความพึงพอใจจากประชาชน ความสุขที่ได้ทำดี กับประชาชน ประทับใจ และครองใจประชาชน มีความสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชน

การประชาสัมพันธ์ จึงเป็นการเรียนรู้ถึง การเสียสละเพื่อประชาชนและส่วนรวม การประชาสัมพันธ์เป็นการส่งเสริมการทำประโยชน์ การทำความดีต่อประชาชนและสังคม การประชาสัมพันธ์เป็นกระบวนการส่งเสริมการทำความดี ต่อประชาชนและสังคม การประชาสัมพันธ์เป็นเรื่อง ของมนุษยธรรม ที่ไม่ดูถูก ดูหมิ่น ช่มเหง รังแก ประชาชน

การประชาสัมพันธ์ เป็นเรื่องของการ ช่วยเหลือผู้อื่นให้ทำในสิ่งที่เป็ประโยชน์ต่อ ส่วนรวมเป็นประโยชน์ต่อชาติ และทดแทนบุญคุณ แผ่นดินเกิดเน้นการปฏิบัติ กตัญญูกตเวที

การประชาสัมพันธ์ คือ “การดำเนินงาน ขององค์กร โดยมีเป้าหมายเพื่อการเสียสละ อุทิศ การดำเนินงาน เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่

ประชาชน มีการปรับปรุงองค์กรให้ตรงตามความต้องการของประชาชน ให้ความสำคัญในการบริการที่ดีแก่ประชาชน อันจะทำให้เกิดความพึงพอใจและความสัมพันธ์ที่ดี เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสาธารณะและประชาชน”

ปรัชญา ความเชื่อ และจิตใต้สำนึกของการประชาสัมพันธ์ต้องสร้างจาก

๑. มีความรักประชาชน
๒. ทำความดีต่อประชาชน
๓. จริงใจต่อประชาชน
๔. เมตตาต่อประชาชน
๕. สร้างประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมและ

มนุษยชาติ ประเทศชาติ

ลักษณะงานประชาสัมพันธ์

๑. เป็นการดำเนินงานหรืออุดมการณ์และความเสียสละเพื่อประชาชน
๒. การประชาสัมพันธ์เป็นงานที่องค์กรมีความหวัง ตั้งใจที่จะสร้างความสุขและสันติสุขแก่ประชาชน และสังคม
๓. เป็นการดำเนินการขององค์กรที่สะท้อนถึงความเป็นคุณธรรม จริยธรรม มนุษยธรรม ศิลธรรมขององค์กร
๔. เป็นการรักษาการดำเนินงานขององค์กรให้อยู่ในกรอบของความถูกต้อง ขอบธรรมและยุติธรรม
๕. เป็นการปรับปรุงการบริหาร บริการขององค์กรให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนและสังคม

ในการดำเนินการประชาสัมพันธ์ขององค์กร ต้องตระหนักว่า องค์กรต้องสุขและทุกข์ร่วมกับสังคม ประชาชน มิใช่ว่าองค์กรจะสุข หรือมีกำไรได้ประโยชน์ แต่องค์กรอื่น ผู้อื่น ประชาชนได้รับทุกข์ก็ข้างเป็นไร

ขอให้องค์กรเรานั้นได้ประโยชน์เป็นใช้ได้ แต่ต้องเป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างองค์กรกับสังคม ประชาชน การประชาสัมพันธ์ต้องคิดถึงองค์กรอื่น และประชาชนเป็นเสมือนญาติ คนในครอบครัวหรือเพื่อนของเรา ดังคำที่ว่า

หากสังคมส่วนใหญ่

นั้นได้ทุกข์

เราจะสุขอยู่ได้

อย่าไฝฝืน

อันทุกข์สุขย่อมกระเทือน

ทั่วถึงกัน

สายสัมพันธ์มนุษยชาติ

ไม่ขาดเลย

การประชาสัมพันธ์ จึงต้องสร้างพื้นฐานด้วยจิตใจภายใน ให้มีความหนักแน่น มั่นคงในคุณธรรม จริยธรรม มีความมุ่งมั่นที่จะประพฤติปฏิบัติให้อยู่ในศีลในธรรม ความถูกต้องยุติธรรม อยู่เสมอและตลอดไป

การประชาสัมพันธ์ จึงมีปรัชญาไปทาง ศาสนศาสตร์ เป็นศาสนธรรมมีวัตถุประสงค์เป้าหมายที่จะสร้างสรรค์ให้ประชาชนได้รับบริการที่ดีมีความสุข ความสบาย ความสะดวก ความสะอาด ความสงบเรียบร้อย มีความรักใคร่สามัคคี ความปลอดภัย ฯลฯ ที่เป็นสิ่งที่ดี แก่สังคมประชาชนและมวลมนุษย์ที่อยู่ร่วมกันในโลกนี้

วิธีการ การดำเนินการยั่วยุให้เกิดกิเลส รัก โลภ โกรธ หลง เกิดต้นหนในทางวัตถุมากจนเกินไป จึงไม่ใช่ว่าการประชาสัมพันธ์ เป็นการผิดศีลธรรม

องค์กรประชาสัมพันธ์ คือ

- องค์กรเปี่ยมคุณธรรม
- องค์กรคุณงามความดี
- องค์กรบริการรับใช้ประชาชนดีเยี่ยม
- องค์กรมุ่งบริการเป็นเลิศ
- องค์กรที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ
- องค์กรเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ประเทศชาติ
- องค์กรปราศจากการกบฏโกง
- องค์กรปราศจากการเห็นแก่ได้ เห็นแก่ตัว

การประชาสัมพันธ์เริ่มจาก ความมุ่งมั่นขององค์กร บุคลากรที่ดีของสังคม ที่จะทำงานรับใช้สังคม โดยมีความสุข สะดวกสบายของประชาชนเป็นเป้าหมาย เพื่อหวังความสุขความเจริญก้าวหน้าของสังคมโดยส่วนรวม ถือว่าเป็นภาระหน้าที่ของคนดีศรีสังคม

การประชาสัมพันธ์เป็นการบริหาร การจัดการ การบริการ ที่ไม่ได้หวังกำไรหรือเกิดกำไรจากประชาชน ประารถนาที่จะทำให้ประชาชนด้วยความเต็มใจ เป็นการทำให้สนองความสุขความสะดวกสบายแก่ประชาชน ที่มีการให้บริการขององค์กร ทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกที่ดีและมีความสัมพันธ์อันลึกซึ้งกับองค์กรหวังความสนับสนุนเกื้อกูล เพื่อผลักดันการดำเนินการขององค์กรเท่านั้น

การดำเนินงานประชาสัมพันธ์ จะไม่คิดถึงกำไร-ขาดทุน แต่เป็นการกระทำหรือดำเนินการให้ประชาชนได้รับความสุข สะดวกสบาย บริการที่ดี เพื่อสังคมดีขึ้นเกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติและแผ่นดินโดยส่วนรวม นั่นคือกำไรหรือความสุขของผู้ดำเนินการประชาสัมพันธ์

การประชาสัมพันธ์คือการให้ เพราะการให้คือการทำบุญทำกุศลตามคำสอนของศาสนา การให้เป็นกุศลแก่ผู้ให้ ทำให้จิตใจร่างกายเกิดความสุข ถ้าผู้ให้ไม่มีจิตใจบริสุทธิ์ หวังการตอบแทนจากการให้ เมื่อไม่สมหวังจะเกิดความทุกข์ การทำ การประชาสัมพันธ์ต้องทำจากจิตใจที่ดีที่บริสุทธิ์ ตั้งเป้าหมายเพื่อบริการประชาชน สังคม เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน สังคมส่วนรวม โดยไม่ต้องนึกถึงสิ่งตอบแทน หวังเพียงอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข (เพราะคนเราเกิดมาต้องพึ่งพาอาศัยกัน)

การประชาสัมพันธ์เป็นการพัฒนาบุคลิกภาพ ภาวลักษณะขององค์กรและบุคลากรให้องค์กรเป็นองค์กรที่ดี มีคุณธรรมของประชาชน สังคม ประกอบกับการมีคุณธรรม คุณภาพ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความน่านับถือ ยึดมั่นในการกระทำคุณงามความดี เป็นองค์กรที่ดีของประชาชนตลอดไป

- ☆ ความงามวัตถุ ไม่เท่าความงามของจิตใจ
- ☆ กำลังทรัพย์ ไม่เท่ากับกำลังใจ
- ☆ โชคลาภอยู่ที่บุญกุศล คุณงามความดี อยู่ที่จิตใจจะสร้างขึ้น
- ☆ บุญกุศลหรือความดี อยู่ที่จิตใจเราจะสะสมได้เพียงไร เคราะห์ร้าย ภัยพิบัติ อยู่ที่กายใจจะฝ่าพา
- ☆ จงช่วยเหลือ สงเคราะห์ประชาชน โดยไม่ต้องครุ่นคิดถึงสิ่งตอบแทน

ท่านขุนไม่ควรจะไปคิดถึงการตอบแทน
เมื่อท่านขุนทำบุญคุณกับใคร ความกตัญญู
กตเวทิตะ เป็นสิ่งที่คนเราไม่มีสิทธิ์จะเรียกร้อง

แม่อนงค์

ผู้ที่จะดำเนินงานประชาสัมพันธ์ต้อง
เป็นคนดี มีแนวคิดที่ยิ่งใหญ่ ปัญญาเลิศ

ผู้ยิ่งใหญ่ปัญญาเลิศ จะคิด จะพูด ถึงการเสียสละ
(มหาบุรุษ) อุทิศตนในการทำงานเพื่อ
(บัวพั่นน้ำ) ประชาชน สังคมส่วนรวม
มีอุดมคติ อุดมการณ์
ที่ยิ่งใหญ่ เสียสละเพื่อชาติ
และประชาชน เสียสละ
ประโยชน์ส่วนตนเพื่อ
ประโยชน์ส่วนรวม ปกป้อง
พิทักษ์ปวงชนรักเกียรติยศ
ชื่อเสียง มีความละเอียดต่อ
การทำชั่ว ปกป้อง ระมัด
ระวังไม่ยอมให้เสียหาย
ชื่อเสียงวงศ์สกุลหรือแลก
กับผลประโยชน์ แม้ยอม
แลกด้วยชีวิตก็ยอม ดังเช่น
บรรพชนในปางก่อน

คนมีปัญญาปานกลาง คิดแต่ประโยชน์ในวงแคบ
(บัวปริ่มน้ำ) พรรคพวกของตน กลุ่ม
ประเทศของตน ญาติ
พี่น้อง คิดแต่เรื่องวัตถุ
สิ่งของ เงินทอง ทรัพย์สิน
สมบัติ ตำแหน่งหน้าที่
การงาน อิจฉาริษยา
บางครั้งก็ไม่ได้คิดถึง

เกียรติยศศักดิ์ศรี ชื่อเสียง
ยอมเสี่ยงเพื่อผลประโยชน์
จะเสียสละเมื่อมีปวงชน
รู้เห็น และคิดจะได้ประโยชน์
จากการเสียสละ

คนด้อยปัญญา (คนชั่ว) คิดแต่ประโยชน์ส่วนตน
(บัวใต้น้ำ) คิดเอาแต่ได้ ไม่มีจิตใจ
เอื้อเฟื้อแบ่งปัน ไม่เสียสละ
ไม่ทำบุญทำแต่บาปพูดแต่
เรื่องผลประโยชน์ส่วนตน
เห็นแก่ตัว เห็นแก่ได้ไม่
อับอาย ชอบตักตุนเงิน
สนใจเรื่องผู้อื่นในทาง
เสียหาย ชอบบอบายมุข
รสนิยมต่ำ ไม่นึกถึง
เกียรติยศศักดิ์ศรี ชื่อเสียง
พร้อมทำชั่วทุกขณะ
เพื่อประโยชน์ทรัพย์สิน
เงินทอง และประทุษร้าย

คนทั่วไปมักจะคิดถึงตนเองก่อนว่าทำอย่างไร
ตนเองจึงจะสุขสบาย สะดวก มั่นคง มั่งคั่ง ร่ำรวย
ปลอดภัย สร้างประโยชน์สุขทางวัตถุให้แก่ตนเอง
มาก ๆ คือยึดถือตัวเองเป็นศูนย์กลาง (ที่เรียกกันว่า
เป็นคนเห็นแก่ตัว) แต่ปรัชญาการประชาสัมพันธ์
สอนให้คน องค์กร หน่วยงาน ให้คิดถึงประโยชน์
ของเพื่อนมนุษย์ ประชาชน และทำอย่างไรจึงจะ

ทำให้ประชาชนสังคมอยู่ด้วยกันด้วยความสุข สบาย สะดวก ปลอดภัย มั่นคง สร้างประโยชน์สุขให้แก่ประชาชนสังคมมาก ๆ คือยึดถือประโยชน์ของสังคม ประชาชนเป็นศูนย์กลาง (เป็นคนไม่เห็นแก่ตัว) เป็นคนดี เป็นองค์กรที่ดี คนที่เข้มแข็ง แข็งแรง กล้าหาญ มีฝีมือในการต่อสู้ แต่ใช้ความรู้ความสามารถในการรังแก ช่มเหงผู้อื่น ก็คือผู้ร้าย เป็นโจรเป็นคนไม่ดี ไม่มีศีลธรรม อนาคตมีแต่ความหายนะ เพราะประพฤตินิสิตศีลธรรม แต่คนที่เข้มแข็ง แข็งแรง กล้าหาญ มีฝีมือไม่ช่มเหงรังแกผู้อื่น ช่วยเหลือปกป้องผู้อื่น หรือผู้ที่ถูกรังแก เป็นคนดี เป็นสุภาพบุรุษ เป็นมหาบุรุษ มีศีลธรรม อนาคตจึงเป็นผู้มีความเจริญรุ่งเรืองในชีวิต เพราะรักษาศีล มีคุณธรรมสูงส่ง

การประชาสัมพันธ์ เป็นการดำเนินการขององค์กรและบุคลากร เพื่อสนองประโยชน์สุขแก่ประชาชน รวมทั้งของเพื่อนมนุษย์ด้วยกันในทุก ๆ ด้าน การมีความรักเพื่อนร่วมโลก การให้ความสำคัญของประชาชนที่คุณค่าของความเป็นมนุษย์ ไม่ได้ตีราคามนุษย์ด้วยมูลค่า เพราะมนุษย์ตีราคาไม่ได้ มองมนุษย์ว่ามีคุณค่าอันประเมินมิได้

การทำงานขององค์กร หน่วยงาน ห้างร้าน ต้องทำงานไปด้วยการสร้างสรรค์ความสัมพันธ์กับประชาชนไปพร้อมกันเป็นการทำงานที่ได้ทั้งงานและความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ผลงานที่ดี มีความเจริญก้าวหน้า วิธีการเช่นนี้เป็นวิธีการประชาสัมพันธ์

การสัมพันธ์ที่ดีแต่ละฝ่ายต้องไม่เอาเปรียบ หรือมุ่งเอาแต่ประโยชน์ฝ่ายตน เพราะทุกคนมีความรู้ ความฉลาดเท่าเทียมกัน ต้องมีความเป็นธรรม ยุติธรรม เมตตาธรรมต่อกัน การสัมพันธ์จึงจะดำเนินไปด้วยดี ความดี ความถูกต้อง ยุติธรรม จะสร้างให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดี ความสัมพันธ์ที่ดี จะสร้างความเจริญทั้งด้านชีวิตและธุรกิจการงาน

เมื่อธุรกิจการงานเจริญรุ่งเรืองผู้ประกอบการต้องไม่เอาแต่ก้มหน้าก้มตาประกอบการค้าขาย กอบโกยเงินทองโดยมิได้สนใจลูกค้า หรือประชาชน เพราะจะทำให้การค้าไม่ราบรื่นเจริญรุ่งเรืองได้ ความสัมพันธ์ที่ดี มีมิตรจิต มิตรใจ ที่ดีต่อกลูกค้า ตลอดเวลา จะเป็นสิ่งผลักดันกิจการงานให้เจริญก้าวหน้าสูงสุด เพราะคนเราเกิดมาต้องพึ่งพาอาศัยกัน เกื้อกูลสนับสนุนกันไม่แก่งแย่งชิงดี หรือเอาวัดเอาเปรียบกัน ความคิดเช่นนี้เรียกว่า การประชาสัมพันธ์

**ร่ำรวยแล้วทำความชั่วจะยากจนและ
ได้รับความทุกข์ นอกจากตนเองจะได้รับ
ความทุกข์แล้ว ลูกหลาน พี่น้อง วงศ์ตระกูล
ก็จะได้รับผลกระทบ จากความทุกข์ยากนั้น
ด้วย การประชาสัมพันธ์จึงต้องดำเนินการ
ด้วยวิถีทางแห่งคุณธรรม และความดี
เป็นพื้นฐาน**

ความสำเร็จของการประชาสัมพันธ์ขององค์กร อยู่ที่การสร้างวัฒนธรรมและอุดมการณ์ ที่มีเป้าหมายไปที่การให้บริการที่ดีเลิศแก่ประชาชน โดยมิได้หวังผลตอบแทนหรือกำไรแอบแฝง อุดมการณ์ จิตสำนึกของบุคลากรที่จะให้การต้อนรับ บริการแก่ประชาชนให้ดีที่สุด เป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการสร้างความสัมพันธ์กับประชาชน หรือการประชาสัมพันธ์นั่นเอง

การพัฒนาจิตใจ จริยธรรม เป็นบุคลิกภาพ ภายในของการประชาสัมพันธ์ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ ถ้าผู้ดำเนินการประชาสัมพันธ์ไม่สามารถพัฒนาชีวิตจิตใจ ความรู้สึกนึกคิด ให้มีความปรารถนาดีต่อประชาชนให้ได้แล้ว ก็จะทำให้การประชาสัมพันธ์ให้ดีได้ยาก เพราะไม่มีความปรารถนาดีต่อประชาชนเป็นเป้าหมายและอยู่ในจิตวิญญาณของการดำเนินการ

การประชาสัมพันธ์เป็นเรื่องของ การดำเนินการขององค์กร ที่จะต้องแสดงออกในเรื่องต่อไปนี้

๑. การแสดงออกถึงมโนสัจจิต ความคิด
จิตใจ อุดมการณ์ ขององค์กรที่มีความปรารถนาดี
เอื้อเพื่อแผ้วแผ่ต่อประชาชน เป็นเรื่องของการทำ
ความดีต่อประชาชน ช่วยเหลือสังคมประเทศชาติ
ร่วมไปกับการทำงานและประกอบอาชีพด้วย

๒. การแสดงออกถึงการเป็นองค์กรที่ดี มี
คุณธรรม จริยธรรม ช่วยเหลือ เอื้อเพื่ออนุเคราะห์
ประชาชน ลูกค้าและผู้ที่เกี่ยวข้อง

๓. การแสดงออกถึงการอุทิศตน บริการ
รับใช้ประชาชน คิดถึงประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับ
การระมัดระวังรักษา ปกป้องรักษาผลประโยชน์ของ
ประชาชน ไม่เอารัดเอาเปรียบประชาชน

๔. การทำประโยชน์ให้แก่ประชาชน
เพื่อนมนุษย์ การแสดงออกถึง ความรัก ความเมตตา
เอื้อเพื่อแผ้วแผ่เกื้อกูลประชาชนและสังคม
การให้ (give) จากะ ที่ให้ด้วยความสุขที่จะให้บริการ
ที่ดีด้วยหัวใจแก่ประชาชน โดยคิดว่าจะเป็นผู้ให้
มากกว่าผู้รับ

๕. การน้อมนำเอาเรื่องของคุณธรรม
มนุษยธรรม หลักของศาสนาทุกศาสนา เข้ามา
ดำเนินการอย่างเคร่งครัด ในการดำเนินการของ
องค์กร เปลี่ยนการแข่งขันแย่งชิงเป้าหมายเชิงวัตถุ
ธุรกิจ ให้เป็นเป้าหมายด้านจิตใจที่มีคุณธรรม
มีความเอื้ออาทรต่อประชาชนและลูกค้า

๖. การแสดงถึงจิตใจที่สูงส่ง และการ
กระทำที่ไม่เป็นการรังแก เอารัดเอาเปรียบ
เบียดเบียนประชาชน คิดแต่จะให้ประชาชนมี
ความสุข สะดวก สบาย ได้รับแต่บริการที่ดี

๗. หลักของการดำเนินการขององค์กร
อย่างมีประสิทธิภาพ คุณภาพ การปรับปรุงความเจริญ
ก้าวหน้าของการดำเนินการ แสดงออกถึงการบริหาร

ที่มีคุณภาพ ประสิทธิภาพเพื่อลดกำไรค่าใช้จ่าย
ให้กับประชาชน

๘. เป็นเรื่องของความบริสุทธิ์ใจของ
องค์กร เสียสละ อุทิศตน ด้วยความศรัทธาต่อ
ประชาชนที่แท้จริง แสดงให้เห็นว่าเป็นคนละเรื่อง
คนละส่วนกับการโฆษณาค้าขาย หวังกำไร
หวังประโยชน์จากประชาชน

๙. หลักของความซื่อสัตย์ สัจจิต ต่อลูกค้า
ประชาชน เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชน
และผู้เกี่ยวข้อง ปัจจุบันใช้ (โปร่งใส ธรรมมาภิบาล) เป็น
เรื่องของการให้ การทำประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับ
ประชาชนด้านเดียว องค์กรไม่แอบแฝงการได้ประโยชน์
โดยเฉพาะเงินและผลประโยชน์อื่น ๆ เป็นเรื่องของ
คุณงามความดี และมนุษยธรรม เมตตาธรรมจะ
ช่วยค้าจุนโลก

๑๐. การประชาสัมพันธ์เป็นการให้ประชาชน
โดยไม่หวังที่จะไปเอาคืน ความรักคือการให้
และการรับ สร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อประชาชน
สร้างความรู้สึกที่ดีและความเป็นมิตรกับประชาชน
ช่วยเหลือประชาชน สร้างปรชาานิยม

การประชาสัมพันธ์เรื่องของคนดี ศรีสังคม มหาบุรุษ

คนดี นักการเมืองที่ดี นักธุรกิจผู้ยิ่งใหญ่
ต้องอุทิศตนเพื่อช่วยเหลือประชาชนผู้อื่นและสังคม
ส่วนรวม คิดถึงประเทศชาติ ประโยชน์ของสังคม
ประชาชน เป็นที่ตั้ง

ผู้แสวงหาประโยชน์เข้าตัว จะล้มเหลว
ทางการเมืองและงานความสัมพันธ์ ไม่ว่าจะเป็น
มนุษยสัมพันธ์ การประชาสัมพันธ์ มวลชนสัมพันธ์
บุคคลิกภาพ ความเป็นผู้นำ ฯลฯ

สิ่งที้องค์กรและผู้บริหารองค์กรที่ดี ที่ยิ่งใหญ่
ต้องกระทำคือ การให้ความสนใจดูแล
ประโยชน์สุขแก่ประชาชนควบคู่ไปกับการ

ดำเนินงานขององค์กร

ยังเป็นนักปกครอง รัฐมนตรี อธิบดี ผู้ว่าราชการ ผู้บริหารองค์กร ฯลฯ ต้องให้ความสนใจประชาชน มีความรักประชาชน ดูแลเอาใจใส่ทุกข์สุข ความเดือดร้อนของประชาชน ปกป้องคุ้มครองให้ประชาชนได้รับความสะดวกสบาย และมีความสุขปลอดภัยจากภัยอันตรายทั้งปวง

หัวหน้าผู้นำที่มีความรู้ความสามารถทำงานได้ดียังไม่พอ ต้องมีความคิดจิตใจที่เอื้ออาทรต่อประชาชนด้วย ผู้ที่ชอบงานแต่ไม่ชอบประชาชน มักไม่ประสบความสำเร็จในการทำงาน จะสนใจแคบ ๆ เพียงแต่งานยังไม่พอ หรือสนใจแต่วิชาการด้านเดียวก็ไม่ได้ ต้องคิดประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับก่อนที่จะคิดถึงความสัมพันธ์ ความร่วมมือร่วมใจในการทำงาน การเอื้อเพื่อเกื้อกูลต่อการทำงานของผู้อื่น เพื่อบูรณาการไปสู่ประโยชน์สุขของประชาชนด้วย จึงได้ผลสมบูรณ์

การกระทำความดี ทำประโยชน์ให้เกิดแก่

ประชาชน ความสัมพันธ์ขององค์กรกับประชาชนย่อมเกิดขึ้นเสมอ นี่คือหลักการพื้นฐานของการประชาสัมพันธ์

นักประชาสัมพันธ์ นักปกครองผู้ยิ่งใหญ่กับแนวความคิดปรัชญาตะวันออก

จะประชาสัมพันธ์หรือมีความสัมพันธ์กับปวงชนต้องศึกษาและรู้จักประชาชนให้ลึกซึ้งที่สำคัญคือมี “ความรัก” ประชาชน ปรัชญาการปกครองและการประชาสัมพันธ์ของจีนได้ให้แนวคิดไว้ ผู้ยิ่งใหญ่แม้ษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่ก็นำไปใช้ได้ผลตลอดมาคือ

๑. จงอำนวยความสะดวกให้ราษฎร อย่าอำนวยความสะดวกแก่ตนเอง จงขจัดความเห็นแก่ตัวออกไป สรรพสิ่งต้องได้รับการหล่อเลี้ยงจากคุณธรรม สรรพสิ่งจึงจะเจริญเติบโต

๒. จะเป็นเจ้าพิภพจะครองพิภพได้ ต้องยุติธรรมต่อสาธารณะหรือมวลประชาชน ผู้ที่จะได้เป็นประมุข หัวหน้า ผู้นำได้ ต้องเริ่มจากความยุติธรรม

ต่อประชาชนที่ตนปกครอง ความเห็นแก่ตัว ลำเอียง จะทำให้สูญเสีย ล่มสลายหลุดพ้นจากการเป็นประมุข

๓. ผู้ปกครองต้องเห็นความสำคัญของความคิดเห็น และผลประโยชน์ร่วมกันของประชาชนและสาธารณะ (ประชาพิจารณ์ ประชามติ)

๔. ผู้มีความรู้ ฉลาด ภูมิปัญญาสูง แต่เห็นแก่ตัว ไม่ยุติธรรม ลำเอียง ผู้คนเขลาแต่ยุติธรรมต่อสาธารณะไม่ได้

๕. คนที่ละโมภโลภมาก แล้วกระหายอยากเป็นขุนนาง ราชันย์ เป็นผู้ยิ่งใหญ่ แม้เก่งเพียงใดก็ไม่บรรลุผล

แม้จะบีบบังคับให้คนหัวร่อได้	แต่ก็ไม่สนุกสนาน
แม้จะบีบบังคับให้คนร้องไห้ได้	แต่ก็ไม่เศร้าสร้อย
แม้จะบีบบังคับให้คนปฏิบัติตามได้	แต่มีอาชวรลุลอนยิ่งใหญ่

๖. จ้าวพิภพ จอมราชัน ไม่อาจมีพฤติกรรมชั่วร้าย แต่ต้องครองความบริสุทธิ์ ยุติธรรมต่อสาธารณะ

จะมีชื่อเสียงเกียรติคุณ ต้องปฏิบัติหลักธรรม
เมื่อมีคุณธรรมแล้ว จะมีเกียรติคุณ
ผู้คนมาสวามิภักดิ์ ก็เพราะมีคุณธรรมอันมั่นคง

๗. สายฝน แม่น้ำ ลำคลอง มิได้หล่อเลี้ยงเฉพาะชีวิตใดชีวิตหนึ่ง ประมุขปกครองราชภูมินับแสนนับล้าน จะลำเอียงให้ใครคนหนึ่งคนใดไม่ได้

เมื่อวังน้ำลึก	ฝูงปลาว่ายอมมุ่งมาสู่
เมื่อแมกไม้งามขจี	สกุลนียอมมาสู่
เมื่อทุ่งหญ้าออกงาม	ฝูงสัตว์จรดพาทยอมมาสู่
เมื่อประมุขมีความปรีชา	เหล่าผู้มีปัญญายอมมาสู่
มิต้องแสวงหาผู้คนมานอบน้อม แต่มุ่งดำรงธรรมเท่านั้น	
ผู้คนก็จะพากันมานอบน้อม	

๘. ขงจื๊อว่า “สมบัติได้ฟ้านี้ เป็นสมบัติร่วมกันของสาธารณะ ไม่ใช่ของผู้ใดผู้หนึ่ง”

การประชาสัมพันธต้องดำเนินตามหลักธรรมเกียรติยศ ชื่อเสียง นักประชาสัมพันธต้องบริหารองค์กรให้เป็นองค์กรสาธารณะ ยุติธรรม โปร่งใสต่อสาธารณะ มุ่งประโยชน์สาธารณะไม่เบียดบังประโยชน์สาธารณะเข้าตัวองค์กร ต้องกระจายประโยชน์ขององค์กรไปยังสาธารณะอย่างทั่วถึงเป็นธรรม

นักประชาสัมพันธต้องอุทิศตนเพื่อสาธารณะ มีอุดมการณ์ อุดมคติ อันยิ่งใหญ่ เพื่อความสุขของประชาชนและสาธารณะ ทำความคิดและหัวใจให้ยิ่งใหญ่ ตั้งตนไว้ในที่ชอบ

คิดถึงประโยชน์ส่วนรวม ความถูกต้อง ประชาชน สาธารณะ
คิดถึงความสุขของเพื่อนร่วมชาติ ร่วมโลก
คิดถึงอนาคตของสังคม ประเทศชาติ ลูกหลาน เพื่อนร่วมโลก
คิดถึงสิ่งแวดล้อมที่ดี
ทำงานอย่างเสียสละเพื่อส่วนรวม

นักประชาสัมพันธ ต้องมีความมุ่งมั่น มีความคิดความฝันที่จะเห็นสังคม ประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีคุณธรรม จริยธรรมต่อกัน ซื่อสัตย์ ซื่อตรง ไม่คดโกง หรือคิดร้ายต่อกัน อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข พึ่งพาอาศัยกัน

การสร้างการประชาสัมพันธ จะเป็นเกราะป้องกันองค์กร ไม่ให้เป็นองค์กรชั่วร้าย องค์กรผู้ร้าย เพราะผู้ร้ายจะทำให้คนดีเดือดร้อน สังคมไม่สงบสุข องค์กร โดยทั่วไปที่เดิมเป็นองค์กรที่ดีแต่นานเข้าก็มีแนวโน้มที่จะเสื่อมลง เอาเปรียบประชาชนเพิ่มขึ้น ทำสิ่งที่ไม่ควร ไม่เหมาะสมมากขึ้น เป็นอันตรายต่อประชาชนและสังคม ดังนั้นจึงต้องมีการประชาสัมพันธ

กำกับและควบคุมองค์กร

การประชาสัมพันธ์ เป็นสิ่งสำคัญขององค์กร หน่วยงาน ที่จะต้องดำเนินการเพื่อให้บริการประชาชน ให้เกิดความสะดวกสบาย เกิดความพึงพอใจ ประทับใจ ให้ประชาชนมีความสุข เป็นการให้บริการด้วยความ เต็มใจ บริสุทธิ์ใจ เป็นส่วนที่มิได้หวังประโยชน์ หรือการค้ากำไร เป็นการให้ด้วยความปรารถนา ความพิศมัย ฯลฯ ไม่ใช่การให้เพื่อหวังเอาคืน

การประชาสัมพันธ์ เป็นการทำงาน เพื่อประชาชนอย่างมีความสัมพันธ์ที่บริสุทธิ์ และแท้จริงทำงานอย่างใกล้ชิดประชาชน อย่าง เห็นอกเห็นใจประชาชน ให้บริการช่วยเหลือ อย่างเต็มที่เต็มใจเต็มความสามารถที่จะทำให้ได้ มีการดำเนินการสื่อความหมาย ความคิด ความ เข้าใจซึ่งกันและกัน ให้ประชาชนได้มีส่วนร่วม ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ เพื่อป้องกันความขัดแย้ง และเสริมสร้างพลังความร่วมมือร่วมใจในการ พัฒนาสังคม ชุมชน ให้สอดคล้องกับความต้องการ และความปรารถนาของประชาชน ถูกต้องตาม กฎหมาย ระเบียบ สังคม วัฒนธรรมที่มีอยู่

การค้าขาย การทำธุรกิจที่มีการประชาสัมพันธ์ คือ การค้าขายอย่างมีจิตใจสำนึกในความช่วยเหลือ เกื้อกูลแก่ลูกค้า ทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจ และ ไม่ผิดหวัง การประชาสัมพันธ์จึงมีความแตกต่างไป จากวิธีการอื่น ๆ ที่มุ่งหวังจะเอาประโยชน์จาก ประชาชน ไปจนถึงการค้ากำไรเกินควรและทุจริต ประชาชน การประชาสัมพันธ์เป็นส่วนที่มิได้หวัง ประโยชน์หรือหากำไรจากประชาชน แต่เป็นการ ให้บริการที่ดีแก่ประชาชน

งานประชาสัมพันธ์ ต้องยึดถือประโยชน์ ของประชาชนเป็นหลักเป็นศูนย์กลาง ถ้ามุ่งเอา ประโยชน์ขององค์กรหรือตนเองก็ไม่ใช่งาน ประชาสัมพันธ์ อย่ารีบร้อนที่จะสร้างความเจริญ มั่นคงแก่องค์กรความรีบร้อนดังกล่าวผลประโยชน์จะ

ทำให้การประชาสัมพันธ์ล้มเหลว

องค์กรต้องเป็นองค์กรที่ดี องค์กรที่มีน้ำใจ เพราะการดำเนินการประชาสัมพันธ์เรื่อง “ใจ” ต้อง มาก่อน ผู้บริหารก็ต้องมีน้ำใจ บริสุทธิ์ใจ เอื้อเพื่อ ช่วยเหลือประชาชน เพราะการช่วยเหลืออนุเคราะห์ แก่เพื่อนมนุษย์เป็นกุศลอันยิ่งใหญ่ การประชาสัมพันธ์ จึงเป็นเรื่องของมนุษยธรรม องค์กรจึงต้องมั่นคง ในเรื่องคุณธรรม จริยใจ รับผิดชอบต่อประชาชนให้ดี ที่สุด

ผู้ทำงานประชาสัมพันธ์ต้องรักที่จะทำงาน รับผิดชอบต่อประชาชนด้วยใจรัก ผู้ที่รักประชาชน แม้ถึงอย่างไรก็ยังรักที่จะทำงานบริการรับใช้ ประชาชน จึงจะเป็นนักประชาสัมพันธ์ที่มีคุณภาพ เป็นองค์กรที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ

ผู้ที่จะทำงานประชาสัมพันธ์ ทำงานกับ ประชาชนต้อง

- เป็นคนสาธารณะ จึงต้องตั้งตนไว้ในที่ชอบ
- มีน้ำใจเสียสละอันยิ่งใหญ่ให้แก่ประชาชน
- มีฝีมือ มีความรู้ ความสามารถ ที่จะไม่ ทำงานผิดพลาด แต่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ
- มีความกล้าหาญที่จะทำในสิ่งที่ถูกที่ควร เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน
- มีความกล้าต่อการทุจริต และการทรยศ ต่ออุดมการณ์การประชาสัมพันธ์ เพราะสิ่งนั้นคือ การทรยศต่อประชาชนและทำลายความหวังอันยิ่งใหญ่ขององค์กร และการประชาสัมพันธ์
- มีความอดทน อดกลั้นสูง มีความ พยายามสูง มีความสุขกับการทำงานหนักเพื่อ ประโยชน์และความสุขของประชาชน
- มีสติและตั้งสติมั่น เพื่อให้เกิดปัญญา ในการแก้ไขปัญหาให้กับประชาชน

การทำงานประชาสัมพันธ์ มิใช่การทำงาน เพื่อต้องการสิทธิพิเศษ แสวงหาผลประโยชน์ จากประชาชน แต่เป็นการทำงานด้วยการเสียสละ

อุทิศตน มีอุดมการณ์ โดยมีศรัทธาต่อประชาชน
สังคม ประเทศชาติ เป็นที่ตั้งอย่างแท้จริง

ผู้ยิ่งใหญ่ ผู้ที่จะทำงานใหญ่ ล้วนให้ความสำคัญต่อมวลราษฎรหรือประชาชน ต้องเห็นความสำคัญของประชาชน มีประโยชน์สุขของประชาชน เป็นเป้าหมาย หรือเป็นรากฐาน จึงจะทำงานประชาสัมพันธ์ยิ่งใหญ่สำเร็จ นี่คือความหมายของประชา + สัมพันธ์

การเรียนการสอนวิชาการประชาสัมพันธ์ อย่าให้เป็นเพียงการเรียนการสอนเพื่อให้สอบได้และรับปริญญาบัตรเท่านั้น แต่ต้องสอนและเรียนรู้เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงชีวิตจิตใจ คุณธรรม และวิญญานของผู้เรียนให้เป็นนักประชาสัมพันธ์ และนักประชาธิปไตย อุทิศตนบริการรับใช้ประชาชน

สังคม ประเทศชาติ โดยบริสุทธิ์ใจ ตามอุดมคติและจรรยาบรรณของนักประชาสัมพันธ์ด้วย

การทำงานประชาสัมพันธ์ ต้องเป็นผู้ที่พร้อมจะเสียสละเพื่อประชาชน งานประชาสัมพันธ์จะไม่ใช่วิธีหรือเป็นแหล่งแสวงหาผลประโยชน์โดยส่วนตัวของผู้ดำเนินการ จึงต้องพัฒนาตนเองให้ประกอบไปด้วยลักษณะที่สำคัญ ๒ ประการ

๑. ด้านความคิด จิตใจ (ภายใน)

ด้านนี้มีความสำคัญมากและต้องมีเป็นลำดับแรกคือ

- เป็นผู้มีความคุณธรรม จริยธรรม มีความละเอียดในสิ่งที่ไม่ดี มีความรับผิดชอบ
- ต้องมีความตั้งใจจริงที่จะเสียสละ และทำประโยชน์ให้แก่ประชาชน

- มีความจริงใจต่อประชาชน

- มีจิตใจที่มีความเมตตา กรุณา ต่อประชาชน

- ครองใจประชาชน ไม่ใช่การครองวัตถุทรัพย์สินเงินทองของประชาชน

๒. ด้านการดำเนินงาน ปฏิบัติงาน (ภายนอก) การปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพ และประสิทธิภาพ เพื่อให้บังเกิดผลงานสูงสุดต่อประชาชนส่วนรวม

- ตั้งใจในการปฏิบัติสิ่งที่ดีต่อประชาชน รักษาจรรยาบรรณ

- รู้จักการเสียสละ มีจาคะต่อประชาชน

- อำนวยความสะดวกสบาย สะอาด ให้ความสุขแก่ประชาชน

- สงเคราะห์ ช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกให้กับประชาชน

- ยึดถือประโยชน์สังคม ประเทศชาติ ประชาชนเหนือประโยชน์ส่วนตน (ถ้าสังคมอยู่ไม่ได้ เราก็อยู่ไม่ได้)

- ดำเนินงานด้วยคุณภาพ ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล เพราะทั้งสามประการดังกล่าวจะส่งผลให้เกิดประโยชน์สุขไปยังประชาชน

คนฉลาดมีปัญญาความรู้ แต่เป็นคนเห็นแก่ตัว ลำเอียง เอาเปรียบ คดโกง สู้คนที่โง่เขลาแต่ซื่อสัตย์ ยุติธรรมต่อสาธารณะไม่ได้

นักประชาสัมพันธ์ ต้องมีเมโนสุจริต เป็นลำดับแรก คือมีความยุติธรรมต่อสาธารณะ ความคิดที่ไม่เอาเปรียบผู้อื่น ไม่ขูดรีด คดโกง ขจัดความเห็นแก่ตัว และทุจริต มโนคติที่จะกอบกู้สังคม ช่วยเหลือประชาชน จงอย่าหลีกเลียงความลำบาก ทุกข์ยากของประชาชน การเข้าถึงจิตใจ (ธาตุแท้) ของประชาชนแต่ละคน ต้องทุ่มเทความรัก ความเห็นอกเห็นใจประชาชน จึงจะเข้าใจประชาชน อำนวย ความรัก ความชอบเป็นแรงดึงดูดความสัมพันธ์ที่ใหญ่หลวง นั่นคือการประชาสัมพันธ์ที่แท้จริง เป็นการสร้าง

การประชาสัมพันธ์จากภายในออกมาภายนอก

ไม่เคยมีประชุม หัวหน้า ผู้นำยิ่งใหญ่
มีแต่วีรกรรม โดยไม่ได้ครองใจประชาชน
ได้ครองที่ดินแสนล้านไร่ เมื่อเทียบกับ
การครองใจปวงประชาชนย่อมมีคุณค่า
เหนือกว่าที่ดิน

ถึงตายแล้ว หากยังครองใจประชาชนอยู่
ย่อมคืนชีพได้เสมอ

ปกครองด้วยคุณธรรม จึงจะได้ครองใจประชาชน
ครองพิภพด้วยความยุติธรรมต่อสาธารณะ ประชาชน
ย่อมเหนือกว่าเจ้าเล่ห์เพทุบาย ทำความชั่วต่อแผ่นดิน

“ขงจื้อ”

การวัดและประเมินผลการประชาสัมพันธ์
ต้องมีเป้าหมายของการประเมินไปที่การให้บริการ
ประชาชน ความพึงพอใจของประชาชนเป็นหลัก

หน่วยงานที่ยังไม่ได้ปลูกฝังหรือดำเนินการ
ประชาสัมพันธ์จะมีลักษณะดังนี้

๑. ไม่ต้อนรับประชาชน ไม่สนใจประชาชน
ไม่ยิ้มแย้มแจ่มใส พูดจาไม่ไพเราะ ไม่ทักทายมี
มนุษยสัมพันธ์กับประชาชน (อันเนื่องจากบุคลากร
ยังมีจิตใจเอื้อเฟื้อไม่พอ ไม่มีบุคลิกไม่ได้รับการฝึก
อบรมในการทำงานกับประชาชนมาอย่างเพียงพอ)

๒. เป็นองค์กรที่ไม่อำนวยความสะดวก
สบาย หรือให้บริการที่ดีแก่ประชาชน (เป็นองค์กรที่
ไม่มีการปรับปรุงแก้ไขการบริการ หรือบุคลากรมี
ความกระตือรือร้นไม่พอ เชื่อยชาไม่มีความรับผิดชอบ)

๓. ไม่รู้ เข้าไม่ถึง ความทุกข์ยาก ลำบาก

ของประชาชน (ชักช้า โยกย้าย ผัดผ่อน บัดความ
รับผิดชอบ) ไม่แก้ไขอุปสรรคของการทำงานเพื่อให้
ประชาชนได้รับความสะดวกสบาย รวดเร็ว ช้าบาง
แห่งมีการทุจริต เรียกรับผลประโยชน์จากประชาชน

๔. เป็นองค์กรที่สร้างความไม่พอใจให้เกิ
ขึ้นกับประชาชน จนเกิดความขัดแย้ง ชุุ่นเคืองต่อต้าน
อาฆาต เป็นศัตรูกับหน่วยงาน เป็นผลให้เกิดความ
รุนแรง ประท้วง เดินขบวน ฯลฯ

๕. เป็นองค์กรที่เห็นแก่ได้จากประชาชน
ฝ่ายเดียว ไม่รับใช้ประชาชน สังคมส่วนรวม (องค์กร
มักมีแนวโน้มที่จะเอาเปรียบประชาชนมากขึ้น
เห็นทางประชาชนเมื่อได้รับการต้อนรับจาก
ประชาชนมากขึ้น)

๖. เป็นองค์กรหิวเงิน ต้มตุ๋น หลอกหลวง
ประชาชน ทุจริตประชาชนให้ได้รับความเดือดร้อน
เสียเปรียบ หาประโยชน์จากการติดต่อกับประชาชน
เอารัดเอาเปรียบ

๗. เป็นองค์กรทุจริตคดโกง ไม่ซื่อตรงต่อ
ประชาชนตั้งแต่เริ่มกิจการ มีการฉ้อโกงบังหน้าเป็น
บริษัทเงินทุนบ้าง บริษัทร่วมลงทุน บริษัทกองทุน
แชร์ลูกโซ่ ฉ้อราษฎร์บังหลวง ตั้งขึ้นเพื่อการคดโกง
โดยตรง

ความแตกต่างของการประชาสัมพันธ์
กับการโฆษณาการค้าขาย

การโฆษณาการค้าขายที่ไม่ดี ไม่ถูกต้อง
โดยทั่วไปคิดว่าทำอย่างไรจึงจะขายสินค้าให้ได้
จะโดยความไม่ถูกต้องหรือไม่ก็ตามขอให้ขายได้มาก ๆ
โดยไม่นึกถึงสิ่งที่จะเกิดความเสียหายแก่ประชาชน
หรือไม่ พยายามยัดเยียดให้ซื้อ แม้จะไม่เกิดประโยชน์
กับผู้ซื้อ สินค้าไม่มีคุณภาพ ไม่มีการรับประกัน
ซื้อแล้วไม่รับคืน

แต่การค้าขายแบบประชาสัมพันธ์ ผู้ขาย
จะมีคุณธรรมอยู่ในใจขายคุณธรรมจะคิดถึงประโยชน์

ที่ประชาชนจะได้รับเป็นลำดับแรก ถ้าไม่เป็นประโยชน์ จะไม่ขายให้ หรือไม่แนะนำดยัดเยียดให้ซื้อ มีการรับประกัน และการคืนเงินโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เป็นความบกพร่องของโรงงาน หรือองค์กร

ปัญหาพื้นฐานการประชาสัมพันธ์

ศาสตราจารย์ Hawood L. Childs แห่งมหาวิทยาลัยปริสต์ตัน ได้กล่าวถึงปัญหาพื้นฐานของการประชาสัมพันธ์ ว่าปัญหาที่สำคัญก็คือ ความสัมพันธ์และความเข้าใจกันระหว่างองค์กร (organization) ซึ่งหมายถึง หน่วยงาน บริษัท ห้างร้าน สมาคม ฯลฯ กับสังคม (society) เขากล่าวว่า การดำเนินการประชาสัมพันธ์ ก็เพื่อจะชี้ให้ประชาชนเห็นว่าองค์กรจะเป็นประโยชน์ หรือทำอะไรให้กับสังคมหรือประชาชนได้บ้าง ซึ่งเขาเรียกว่า “Social Significant” หมายความว่า องค์กรที่ตั้งขึ้นมาในสังคมจะต้องทำประโยชน์หรือมีประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม

องค์กรใดหน่วยงานใดที่ไม่มีประโยชน์ ข้าอาเปรียบสังคม ย่อมจะไม่ได้รับการสนับสนุนร่วมมือจากประชาชนและสังคม องค์กรนั้นก็ถูกต่อต้านจนไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้ และต้อง

ล้มเลิกไปเพราะสังคมไม่ยอมรับในที่สุด

ฉะนั้น องค์กร หน่วยงาน จะต้องแสดง แฉง ชี้แจง เผยแพร่ อธิบาย ให้ประชาชนได้ทราบ ได้เข้าใจว่า องค์กรนั้นทำอะไรบ้าง มีประโยชน์อะไรบ้าง ให้อะไรแก่สังคมและประชาชนบ้าง มิใช่เป็นการเผยแพร่เพียงเพื่อการให้ประชาชนรู้จัก เพื่อประโยชน์ขององค์กรและมีได้ทำประโยชน์แก่สังคมเลย

นั่นคือการประชาสัมพันธ์ที่ต้องทำ และปรับปรุงให้องค์กรเกิดประโยชน์แก่สังคม ชี้แจงให้ประชาชนเข้าใจว่าจะได้รับประโยชน์อะไรจากองค์กรก่อนที่ประชาชนจะเกิดความสงสัย และเข้าใจ ผิดวัตถุประสงค์ นโยบาย และการดำเนินงาน จนเกิดปัญหายุ่งยากจนแก้ไขไม่ไหวหรือไม่มีทางแก้

นอกเหนือไปจากสิ่งดังกล่าว การดำเนินการประชาสัมพันธ์ก็เพื่อเร่งเร้าให้หน่วยงานได้ตระหนักถึงภาระหน้าที่ความรับผิดชอบต่อสังคมในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม และสังคมได้อุปถัมภ์ค้ำจุนสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นค่าจ้าง ภาษีอากรงบประมาณ และการช่วยเหลืออื่น ๆ

โรงเรียนราชประชานุเคราะห์

ดร.สมหมาย จันทรเรือง

ในบรรดาโรงเรียนหลวงหรือโรงเรียนในพระบรมราชูปถัมภ์ “โรงเรียนราชประชานุเคราะห์” เป็นสถาบันการศึกษาแห่งหนึ่งที่จัดการศึกษาของชาติได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพมาเป็นเวลาอันยาวนาน ตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับอุดมศึกษา อันนับเป็นแบบอย่างที่ดีของการบริหารการศึกษาของประเทศไทยเฉพาะอย่างยิ่งยุคปฏิรูปการศึกษานี้

ประวัติและความเป็นมา

โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ มีเหตุการณ์ก่อตั้งจากพายุไซนร้อน “แฮเรียต” ได้พัดผ่าน

ทางตอนใต้ของประเทศไทย เมื่อวันที่ ๒๕ และ ๒๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๕ เกิดความเสียหายแก่จังหวัดภาคใต้ ถึง ๑๒ จังหวัด ทั้งชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน เป็นจำนวนมาก

ในคืนวันที่ ๒๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๕ เวลาประมาณ ๑๙.๐๐ น. นายปกรณ์ อังศุสิงห์ นายกรัฐมนตรีราชประชานุเคราะห์ ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมประชาสงเคราะห์ ได้รับโทรศัพท์จากคุณเพิ่มพูน ไกรฤกษ์ อดีตเลขาธิการสำนักพระราชวัง ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งหัวหน้ากองมหาดเล็กว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นห่วงผู้ประสบภัย และทรงติดต่อขอเครื่องบินจากกองทัพอากาศไว้แล้ว ขอให้รีบ

เดินทางไปช่วยเหลือโดยด่วน กอปรกับกรมประชา
สงเคราะห์ได้เตรียมสิ่งของไว้พร้อมแล้ว จึงเดินทาง
ไปในวันรุ่งขึ้น คือ วันที่ ๒๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๕
นายปรกรณ์ อังศุสิงห์ อธิบดีกรมประชาสงเคราะห์
พร้อมด้วยข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ของกระทรวง
มหาดไทย อาทิ หลวงอรรถวิภาคไพศาลย์ รองปลัด
กระทรวงมหาดไทย และหลวงยุกตเสวีวิวัฒน์
อธิบดีกรมโยธาเทศบาล โดยมีนายประวิทย์
หาญณรงค์ หัวหน้าแผนกสาธารณสุข กรม
ประชาสงเคราะห์ เป็นเลขานุการคณะ ได้เดินทาง
ไปพร้อมกับแพทย์พยาบาลและเจ้าหน้าที่
สภากาชาดไทย สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรม
ราชินีนาถ องค์สภานายิกาได้มีพระราชกระแส
รับสั่งให้ร่วมเดินทางไปกับกรมประชาสงเคราะห์
เพื่อทำการสงเคราะห์และบรรเทาทุกข์ในครั้งนี้ด้วย
คณะเดินทางไม่สามารถทราบได้ว่า

นายขวัญแก้ว วัชโรทัย ประธานกรรมการบริหารมูลนิธิ
ราชประชานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

จะไปถึงจังหวัดนครศรีธรรมราชได้อย่างไร เพราะ
พายุแรงจัดและน้ำท่วมทางหลวง ทางรถไฟ โทรเลข
โทรศัพท์ขาด ได้รับความเสียหาย จึงตัดสินใจบิน
ไปลงที่จังหวัดสงขลา ก่อนเพื่อสอบถามผู้ว่าราชการ
จังหวัดสงขลา ว่าจะเดินทางไปจังหวัดนครศรีธรรมราช
โดยเร็วที่สุดตามพระราชประสงค์ได้ทางใด

ผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลา แจ้งให้ทราบว่
ไม่มีทางอื่นนอกจากทางเครื่องบิน จึงตัดสินใจให้
บินไปดู เพราะนักบินเองก็ไม่แน่ใจว่าเครื่องบินจะ
ลงที่สนามบินนครศรีธรรมราชได้หรือไม่เนื่องจาก
ไม่เคยลงสนามบินนี้ แต่ทราบว่าสนามบินสั้นมาก
เมื่อบินย้อนกลับมายังจังหวัดนครศรีธรรมราช
ในครั้งแรกผู้ว่าราชการจังหวัด และเจ้าหน้าที่ส่วน
ราชการมาต้อนรับ แต่ปรากฏว่าไม่ได้รับอนุญาต
จากกองทัพอากาศให้นำเครื่องบินลงที่สนามบิน
ทหารบกจังหวัดนครศรีธรรมราชได้ เพราะสภาพ
อากาศในขณะนั้นไม่ดี และสภาพของสนามบิน
ก็ยังไม่ทั่ว จึงต้องบินกลับจังหวัดสงขลา
แต่ด้วยเดชพระบารมีของพระบาทสมเด็จพระเจ้า
อยู่หัวที่ทรงเมตตาแก่ประชาชนเมื่อเบนหัวเครื่องบิน
กลับประมาณ ๓ นาที ก็ได้รับอนุญาตให้บินลงได้

ต่อจากนั้น นายปรกรณ์ อังศุสิงห์ และคณะ
ได้เดินทางไปพบผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช
และร่วมเดินทางไปแหลมตะลุมพุก อำเภopakพนัง
ปรากฏว่าสภาพของแหลมตะลุมพุกน่าสังเวชมาก
ไม่มีบ้านเรือนราษฎรเหลืออยู่เลย และยังมีศพ
ลอยน้ำอยู่จนเกือบไม่มีที่พอฟังศพ หลุมหนึ่ง ๆ
ฝังศพถึง ๖-๗ ศพ และฝังอยู่ที่ปลายแหลมนั้น
ชั่วคราวระยะหนึ่ง ต่อมาทางราชการ ญาติมิตร
ประชาชนได้ขุดขึ้นมาทำพิธีทางศาสนาประมาณว่า
มีผู้เสียชีวิตในครั้งนั้นทั้งสิ้น ๑,๐๐๐ คน ส่วนผู้ที่
รอดชีวิตได้อพยพไปอยู่ที่ตัวอำเภopakพนัง และ
กลับภูมิลำเนาเดิม

สำหรับทางด้านกรุงเทพมหานครนั้น

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สถานีวิทยุ อส.พระราชวังดุสิต ประกาศโฆษณาเชิญชวนผู้มีจิตศรัทธาบริจาคทรัพย์และสิ่งของ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัย โดยทรงรับและพระราชทานสิ่งของด้วยพระองค์เอง ความช่วยเหลือได้หลั่งไหลเข้าสู่สถานีวิทยุ อส. ในระยะเวลา ๑ เดือน มีผู้บริจาคทรัพย์ถึง ๑๑ ล้านบาท และสิ่งของประมาณ ๕ ล้านบาท ส่วนผู้ที่ไม่สามารถบริจาคทรัพย์ และสิ่งของได้ ก็บริจาคแรงงาน ที่น่าปลื้มปริ่มก็คือ งานนี้ทำโดยอาสาสมัคร ซึ่งส่วนมากเป็นนิสิต นักศึกษา ลูกเสือ และนักเรียน ได้ทำการจัดและขนส่งสิ่งของเหล่านั้น ไปบรรเทาภัยแก่ประชาชน โดยมี นายเจริญ มโนพัฒนะ รองอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ รักษาการแทนอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ เข้าเฝ้าฯ รับพระราชทานเงินและสิ่งของไปดำเนินการตามพระราชประสงค์ตลอดเวลา

จังหวัดที่ได้รับความเสียหายมาก คือ จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้ว่าราชการจังหวัดร่วมกับกรมประชาสัมพันธ์ได้แจกอาหาร เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค จัดซ่อมแซมบ้าน ที่พัก และสร้างที่พักชั่วคราวให้ผู้ประสบภัยอยู่อาศัย ตลอดจนมอบเครื่องมือประกอบอาชีพ และช่วยเหลือสิ่งสาธารณประโยชน์คือ มอบเงินให้เป็นทุน ประเดิมแก่วัดวาอาราม มัสยิด ศาลเจ้า และสถานสงเคราะห์เด็กที่จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรับบุตรหลานของผู้ประสบภัยที่กำลังกำพร้าบิดามารดาหรือผู้ปกครองเสียชีวิต โดยอยู่ในความดูแลของกรมประชาสัมพันธ์ นอกจากนี้ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานเงินให้กระทรวงศึกษาธิการสร้างโรงเรียนประชาบาลที่ถูกพายุพัดพัง รวม ๑๒ โรงเรียน ใน ๖ จังหวัดภาคใต้และภายหลังพระราชทานชื่อว่า “โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๑ ถึง ๑๒” ตามลำดับ

มูลนิธิสนับสนุนโรงเรียน

เมื่อได้ช่วยเหลือประชาชนในระยะแรกแล้ว ยังเหลือเงินอีก ๓ ล้านบาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำริว่า เงิน ๓ ล้านบาทนี้ ควรตั้งเป็นทุนเพื่อหาดอกผลสำหรับสงเคราะห์เด็ก ซึ่งครอบครัวต้องประสบวาทภัยภาคใต้ ที่ขาดผู้อุปการะเลี้ยงดูประการหนึ่ง และสำหรับสงเคราะห์ช่วยเหลือราษฎรผู้ประสบสาธารณภัยทั่วประเทศอีกประการหนึ่ง

ด้วยเหตุนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงพระราชทานเงิน ๓ ล้านบาท ให้เป็นทุนประเดิมก่อตั้งมูลนิธิ และพระราชทานนามว่า “มูลนิธิราชประชานุเคราะห์” และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้อยู่ใน “พระบรมราชูปถัมภ์” กับทรงดำรงตำแหน่ง พระบรมราชูปถัมภ์แห่งมูลนิธินี้ด้วย

ชื่อของมูลนิธินี้หมายความว่า “พระราช” และ “ประชาน” อนุเคราะห์ซึ่งกันและกัน เป็นการแสดงน้ำพระทัยว่า เวลาทำงานควรจะได้ให้ประชาชนมีส่วนร่วมด้วย

มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จึงได้ก่อกำเนิดขึ้นและจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย เมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๐๖ ด้วยพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงมีต่อพสกนิกรของพระองค์โดยได้ทรงมีพระราชดำริว่า ภัยธรรมชาติหรือสาธารณภัยอาจเกิดขึ้นเมื่อใดก็ได้ ไม่มีผู้ใดจะคาดหมายได้ดังที่ได้เกิดขึ้นที่แหลมตะลุมพุกจังหวัดนครศรีธรรมราช และหลายจังหวัดภาคใต้ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๕ และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งสำนักงานอยู่ในกรมประชาสัมพันธ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้พระราชทานกำเนิดมูลนิธิ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งนายปกรณ์ อังศุสิงห์ เป็นนายกมูลนิธิ คนแรกและดำรงตำแหน่งจนถึงอนิจกรรม เมื่อวันที่ ๒๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๙ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งนายจาด อรุณยานันท์ เป็นนายกมูลนิธิ เมื่อวันที่ ๒๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๙ ณ ศาลาดุสิดาลัยสวนจิตรลดา ท่ามกลามมหาสมาคม ผู้เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ประกอบด้วย คณะกรรมการ บริหาร กรรมการฝ่ายในส่วนกลาง

คณะกรรมการ มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ประจำจังหวัด ซึ่งนำโดยผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้มีจิตศรัทธา โดยเสด็จพระราชกุศล อาสาสมัคร นักเรียนทุนพระราชทาน และสื่อมวลชน รวม ๗๘๕ คน

ตามตราสารมูลนิธิฯ ให้นายกมูลนิธิฯ แต่งตั้งคณะกรรมการบริหาร ๑๕ - ๔๒ คน ดำรงตำแหน่งคราวละ ๔ ปี และให้คณะกรรมการบริหาร แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานได้อีก ๑๒ คน มีเลขาธิการเป็นประธาน และหัวหน้าสำนักงานมูลนิธิฯ เป็นกรรมการและเลขานุการมูลนิธิฯ มีคณะกรรมการประจำจังหวัดทุกจังหวัด โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานและมีกรรมการอีกไม่เกิน ๒๔ คน กับมีกรรมการที่ปรึกษาอีกตามความเหมาะสม โดยมีประชาสงเคราะห์จังหวัดเป็นกรรมการและเลขานุการ

มูลนิธิฯ ได้ดำเนินงานจากเงินที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทาน เงินอุดหนุนจากรัฐบาลจากผู้มีจิตศรัทธาบริจาคจากทรัพย์สิน ซึ่งมีผู้ยกให้ และจากดอกผลอันเกิดจากทรัพย์สินอันเป็นทุนมูลนิธิฯ

การใช้จ่ายเงินของมูลนิธิฯ อยู่ภายใต้ระเบียบข้อบังคับ ซึ่งมีการควบคุมตรวจสอบอย่างรอบคอบ การดำเนินงานยึดมั่นในพระบรมราชโบาย “...ให้ไปให้ความอบอุ่น ไปช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยากโดยจับพล้น ทำให้ผู้ประสบภัยได้รับการช่วยเหลือ มีกำลังใจที่จะปฏิบัติงานต่อไป...”

“...การช่วยเหลือผู้ประสบภัยนั้นจะต้องช่วยในระยะสั้นหมายความว่า เป็นเวลาฉุกเฉินต้องช่วยโดยเร็ว และต่อไปก็ต้องช่วยให้ต่อเนื่อง... ส่วนเรื่องการช่วยเหลือในระยะยาวก็มีความจำเป็นเหมือนกัน... เป็นผลว่าเขาได้รับการดูแลเหลียวแลมาจนกระทั่งได้รับการ

ศึกษาที่สามารถทำมาหากินได้โดยสุจริต และโดยมีประสิทธิภาพ เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ...”

คณะกรรมการบริหารได้มอบหมายหน้าที่ให้กรรมการช่วยปฏิบัติงาน แบ่งออกเป็น ๖ ฝ่าย คือ ฝ่ายหาทุน ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ฝ่ายบรรเทาทุกข์ ฝ่ายการสังคมสงเคราะห์ ฝ่ายการศึกษาสงเคราะห์ และฝ่ายฝึกอบรม คณะกรรมการเจ้าหน้าที่ และอาสาสมัครต่าง ๆ ได้เสียสละเวลากำลังกายกำลังทรัพย์ ดำเนินตามพระบรมราโชบายตามเบื้องพระยุคลบาท ออกช่วยเหลือสงเคราะห์ประชาชน ผู้ทุกข์ยากเดือดร้อนทั่วราชอาณาจักร ยังความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพสกนิกรทั้งใกล้ไกลที่ได้ทรงห่วงใยเอื้ออาทรอย่างใกล้ชิด ซึ่งจะสนิทแน่นอยู่ในดวงกมลของคนไทยตลอดไป

วัตถุประสงค์ของ

มูลนิธิราชประชานุเคราะห์

๑. เพื่อให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยที่เกิดขึ้นทั่วประเทศ
๒. เพื่อให้การสงเคราะห์ด้านการศึกษา
 - ๒.๑ ทุนการศึกษาแก่นักเรียนที่เรียนดีเยี่ยมในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ และเด็กกำพร้าหรืออนาถา ที่ครอบครัวประสบสาธารณภัย
 - ๒.๒ บูรณะ ซ่อมแซม ปรับปรุงโรงเรียนราชประชานุเคราะห์
๓. เพื่อให้มีการป้องกันสาธารณภัยที่เกิดขึ้นทั่วประเทศ
๔. เพื่อให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือเป็นส่วนรวมแก่ประชาชนที่ได้รับความทุกข์ยากเดือดร้อนประการอื่น ซึ่งคณะกรรมการบริหารพิจารณาเห็น

สมควร และได้รับความเห็นชอบจากนายกมูลนิธิฯ

พัฒนาการของโรงเรียน

โรงเรียนราชประชานุเคราะห์รุ่นแรกก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ.๒๕๐๖ จำนวน ๑๒ โรงเรียน โดยเป็นการซ่อมแซมและสร้างเพิ่มเติมจากโรงเรียนเดิมซึ่งได้รับความเสียหายจากมหาภัยที่แหลมตะลุมพุก จังหวัดนครศรีธรรมราช ถึง พ.ศ.๒๕๔๖ มีจำนวนรวม ๓๕ โรงเรียน โดยมีพัฒนาการตามลำดับดังนี้

๑. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ (แหลมตะลุมพุก อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช) เดิมชื่อ “โรงเรียนบ้านปลายแหลม” ได้รับพระราชทานชื่อใหม่ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๙ เนื่องจากเป็นต้นเหตุพระราชทานกำเนิดมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จึงไม่มีหมายเลขกำกับ จัดการเรียนการสอนตั้งแต่อนุบาลถึง ม.๓ ส่วนโรงเรียนอื่นมีหมายเลขกำกับตามปีที่จัดตั้งก่อนหลังเรียงกันไป
๒. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๑

- (อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่)
เดิมชื่อ “โรงเรียนบ้านเหนือคลอง”
ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๕ จัดการเรียน
การสอนตั้งแต่อนุบาลถึง ป.๖
๓. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ที่ ๒
(อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่)
เดิมชื่อ “โรงเรียนประชาบาล
ตำบลโคกยาง ๒” ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ.
๒๔๗๙ จัดการเรียนการสอนตั้งแต่
อนุบาลถึง ป.๖
๔. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ที่ ๓
(อำเภอทุ่งตะโก จังหวัดชุมพร)
เดิมชื่อ “โรงเรียนวัดถ้ำเขาปิบ”
ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๖ จัดการเรียน
การสอนตั้งแต่อนุบาลถึง ป.๖
๕. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ที่ ๔
(อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช)
เดิมชื่อ “โรงเรียนบ้านบ่อพูด”
ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๒ จัดการเรียน
การสอนตั้งแต่อนุบาลถึง ป.๖
๖. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ที่ ๕
(อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช)
เดิมชื่อ “โรงเรียนบ้านหนองนก”
ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๐ จัดการเรียน
การสอนตั้งแต่อนุบาลถึง ป.๖
๗. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ที่ ๖

- (อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช)
เดิมชื่อ “โรงเรียนประชาบาล
ตำบลกะปาง” ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๖
จัดการเรียนการสอนตั้งแต่อนุบาลถึง
ม.๓
๘. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ที่ ๗
(อำเภอร้อยนพิบูลย์ จังหวัด
นครศรีธรรมราช) เดิมชื่อ “โรงเรียน
วัดสระพัง” ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๓
จัดการเรียนการสอนตั้งแต่อนุบาล
ถึง ป.๖
๙. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ที่ ๘
(อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรี
ธรรมราช) เดิมชื่อ “โรงเรียน
ประชาบาลตำบลท่าศาลา ๓
(บ้านหน้าทัพ)” ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๒
จัดการเรียนการสอนตั้งแต่อนุบาลถึง
ป.๖
๑๐. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ที่ ๙
(อำเภอลูโบะสาวอ จังหวัดนราธิวาส)
เดิมชื่อ “โรงเรียนประชาบาล
บ้านลูโบะสาวอ” ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ.
๒๔๗๖ จัดการเรียนการสอนตั้งแต่
อนุบาลถึง ป.๖
๑๑. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ที่ ๑๐
(อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส)
เดิมชื่อ “โรงเรียนบ้านปือราแง”
ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๙ จัดการเรียน
การสอนตั้งแต่อนุบาลถึง ป.๖
๑๒. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ที่ ๑๑
(อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา) เดิมชื่อ
“โรงเรียนประชาบาลตำบล
คลองแดน ๓ (วัดสิขาราม)”
ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๙ จัดการเรียน

การสอนตั้งแต่อนุบาลถึง ป.๖

๑๓. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ที่ ๑๒ (อำเภอนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี) เดิมชื่อ “โรงเรียนวัดสุคนธาवास” ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๒ จัดการเรียนการสอนตั้งแต่อนุบาลถึง ป.๖
๑๔. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ที่ ๑๓ (อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์) เดิมชื่อ “โรงเรียนบ้านงอมสั๊ก” เปลี่ยนชื่อเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๓ จัดการเรียนการสอนตั้งแต่อนุบาลถึง ม.๓
๑๕. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ที่ ๑๔ (อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย) เดิมชื่อ “โรงเรียนบ้านหนองสองห้อง” ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๓ มูลนิธิฯ ปรับปรุงและเปลี่ยนชื่อเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๙ จัดการเรียนการสอนตั้งแต่อนุบาลถึง ม.๓
๑๖. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๑๕ (อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย) เดิมชื่อ “โรงเรียนประชาบาลตำบลเวียง” ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๖ ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น “โรงเรียนเวียงเก่า (แสนภูวิทยาประชาท)” เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๐ สมเด็จพระศรีนครินทร์ราบรมราชชนนี ทรงเสด็จปลูกต้นไม้ประจำโรงเรียน และเปลี่ยนชื่อเป็น “โรงเรียนราชประชานุเคราะห์” เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๒ จัดการเรียนการสอนตั้งแต่อนุบาลถึง ม.๓
๑๗. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๑๖ (อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม)

เดิมชื่อ “โรงเรียนประชาบาลตำบลหัวเรือ (บ้านกอก)” ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๒ มูลนิธิฯ ปรับปรุงและเปลี่ยนชื่อเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๔ จัดการเรียนการสอนตั้งแต่อนุบาลถึง ม.๓

๑๘. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๑๗ (อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม) เดิมชื่อ “โรงเรียนประชาบาลตำบลหนองแสง ๔ (วัดบ้านแดง)” ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๖ มูลนิธิฯ ปรับปรุงและเปลี่ยนชื่อเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๔ จัดการเรียนการสอนตั้งแต่อนุบาลถึง ป.๖
๑๙. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๑๘ (อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม) เดิมชื่อ “โรงเรียนประชาบาลตำบลหัวเรือ ๑๐ (วัดบ้านเหล่า ก้างปลา)” ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๒ มูลนิธิฯ ปรับปรุงและเปลี่ยนชื่อเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๔ จัดการเรียนการสอนตั้งแต่อนุบาลถึง ป.๖
๒๐. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๑๙ (อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช) ก่อตั้งใหม่เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๑ จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ ป.๑ ถึง ม.๖

๒๑. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๐ (อำเภอท่าชะระ จังหวัดชุมพร) เพื่อรับบุตรหลานของผู้ประสบวาทภัยพายุ “ไต้ฝุ่นเกย์” และเด็กที่ขาดโอกาสทางการศึกษา โดยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ไปทรงเปิดโรงเรียนนี้เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๔ จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ ป.๑ ถึง ม.๖
๒๒. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๑ (อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน) ก่อตั้งใหม่เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๕ จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ ป.๑ ถึง ม.๖
๒๓. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๒ (อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน) ก่อตั้งใหม่เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๕ จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ ป.๑ ถึง ม.๖
๒๔. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๓ (อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก) ก่อตั้งใหม่เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๖ จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ ป.๑ ถึง ม.๖
๒๕. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ (อำเภอจุน จังหวัดพะเยา) ก่อตั้งใหม่เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๖ จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ ป.๑ ถึง ม.๖
๒๖. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๕ (อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่) ก่อตั้งใหม่เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๗ จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ ป.๑ ถึง ม.๖
๒๗. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๖ (อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน) ก่อตั้งใหม่เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๗ จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ ป.๑ ถึง ม.๖
๒๘. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๗ (อำเภอพนมพิสัย จังหวัดหนองคาย) ก่อตั้งใหม่เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๗ จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ ป.๑ ถึง ม.๖
๒๙. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๘ (อำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร) ก่อตั้งใหม่เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๗ จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ ป.๑ ถึง ม.๖
๓๐. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๙ (อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ) ก่อตั้งใหม่เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๗ จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ ป.๑ ถึง ม.๖
๓๑. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๓๐ (อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่) ก่อตั้งใหม่เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๒ จัดการเรียนการสอนตั้งแต่อนุบาลถึง ม.๖
๓๒. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๓๑ (อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่) ก่อตั้งใหม่เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๒ จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ ป.๑ ถึง ม.๖
๓๓. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๓๒ (อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี) ก่อตั้งใหม่เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๒ จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ ป.๑ ถึง ม.๖
๓๔. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๓๓ (อำเภอหนองม่วง จังหวัดลพบุรี) ก่อตั้งใหม่เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๒ จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ ป.๑ ถึง ม.๖
๓๕. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๓๔ (อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน) ก่อตั้งใหม่เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๔ จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ ป.๑ ถึง ม.๖

จากพัฒนาการของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์

นุเคราะห์ดังได้กล่าวมาแล้วนั้น ในระยะเริ่มแรก เป็นการปรับปรุงโรงเรียนที่มีอยู่เดิม จัดการเรียนการสอนตั้งแต่อนุบาลถึง ป.๖ เป็นส่วนใหญ่ ต่อมาเมื่อจัดตั้งโรงเรียนใหม่ทั้งหมดเริ่มจาก โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ที่ ๑๙ เป็นต้นมา จึงจัดการเรียนการสอนในระดับสูงขึ้นตั้งแต่ ป.๑ ถึง ม.๖ และมีการกระจายตัวไปตามภูมิภาคต่าง ๆ สามารถให้โอกาสทางการศึกษาแก่ผู้ขาดแคลนและขาดผู้อุปการะได้เป็นจำนวนมาก

การบริหารโรงเรียน

การบริหารโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ อยู่ในการกำกับดูแลของ นายขวัญแก้ว วัชรโรทัย ประธานกรรมการบริหาร และนายโชคกวีธรรมพูลสวัสดิ์ เลขานุการ มีรูปแบบสอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาในหลายลักษณะ กล่าวคือ การเรียนการสอนได้ใช้เทคโนโลยีการศึกษาที่นำสมัยของมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม เริ่มแพร่ภาพและกระจายเสียงออกอากาศเป็นปฐมฤกษ์ เมื่อวันที่เฉลิมพระชนมพรรษา (๕ ธันวาคม) พ.ศ.๒๕๓๘ ที่โรงเรียนวังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานเงิน ๕๐ ล้านบาท ที่องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทยได้ทูลเกล้าถวายฯ เป็นทุนประเดิม และมีหน่วยงาน บริษัท ตลอดจนบุคคลทั่วไปเข้าร่วมโดยเสด็จพระราชกุศลเป็นจำนวนมาก ทำให้นักเรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์สามารถเลือกเรียนวิชาต่าง ๆ ได้ตามต้องการ นอกจากนี้ยังให้โอกาสกับนักเรียนของโรงเรียนกรมสามัญศึกษาในชนบททั่วไปอีกด้วย

สำหรับปณิธานและปรัชญาการศึกษา เป็นไปตามพระบรมราโชบายของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

พระราชอยู่หัว ที่พระราชทานให้กับโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ในพระบรมราชูปถัมภ์ คือ

๑. มีความขยันหมั่นเพียร
๒. มีความประพฤติเรียบร้อย
๓. เป็นเด็กดี มีความเมตตา กรุณา
๔. รู้จักความสะอาด
๕. รู้จักมัธยัสถ์อดออม
๖. สามารถพึ่งพาตนเองได้
๗. รู้รักสามัคคี อยู่ร่วมกันด้วยสันติสุข
๘. รู้จักการทำสวนครัว เลี้ยงสัตว์

สรุปได้ว่า การบริหารโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ เน้นความรู้คู่คุณธรรม การเข้าสังคม และการพึ่งพาตนเองเป็นหลัก อันทำให้นักเรียนและนักศึกษาที่สำเร็จจากสถาบันแห่งนี้เป็นคนดีและมีประโยชน์แก่สังคมอย่างยั่งยืน

พิธีมอบทุนพระราชทานแก่โรงเรียนราชประชานุเคราะห์

นักศึกษาที่ได้รับรางวัลความประพฤติดี ส่วนหนึ่งเป็นนักเรียนมาจากโรงเรียนราชประชานุเคราะห์

ความสำเร็จในการศึกษาต่อ ระดับอุดมศึกษา

การศึกษานั้นถ้าศึกษาได้สูงเพียงใดย่อมเกิดประโยชน์มากขึ้นเพียงนั้น ด้วยเหตุนี้มูลนิธิราชประชานุเคราะห์จึงมีนโยบายสนับสนุนให้นักเรียนที่เรียนดีและมีความประพฤติเรียบร้อยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีโอกาสศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาตามศักยภาพและความต้องการโดยสถาบันอุดมศึกษาทั้งรัฐและเอกชนต่างให้ความร่วมมือรับนักเรียนที่มูลนิธิฯ คัดเลือกเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาหลายแห่ง ซึ่งข้อมูลล่าสุด พ.ศ.๒๕๔๖ มีดังต่อไปนี้

๑. มหาวิทยาลัยสยาม
๒. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
๓. มหาวิทยาลัยศรีปทุม
๔. มหาวิทยาลัยรังสิต
๕. มหาวิทยาลัยเกริก
๖. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหานคร
๗. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
๘. มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล จังหวัดนครราชสีมา
๙. มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

นายขวัญแก้ว วัชโรทัย เป็นประธานพิธีมอบทุนการศึกษาที่มูลนิธิราชประชานุเคราะห์

เชียงใหม่ จังหวัดขอนแก่น

๑๐. มหาวิทยาลัยภาคกลาง จังหวัดนครสวรรค์
๑๑. มหาวิทยาลัยพายัพ จังหวัดเชียงใหม่
๑๒. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ยกเว้นค่าเล่าเรียนให้เฉพาะนักเรียนที่สามารถสอบเข้าได้
๑๓. มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ มอบทุนให้เฉพาะนักเรียนจากโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๗ อำเภอพนพิสัย จังหวัดหนองคาย

ผลผลิตที่เจริญงอกงาม ของนักเรียน

ด้วยการหล่อหลอมตามกรอบที่ดี ทำให้นักเรียนที่ศึกษาต่อประสบความสำเร็จในสถาบันอุดมศึกษา เช่น นักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ที่ศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ได้รับรางวัลความประพฤติจากพุทธสมาคม แห่งประเทศไทย เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๖ เป็นต้น นอกจากนี้นักศึกษาหลายคนประสบความสำเร็จได้รับรางวัลเรียนดี (คะแนนสูงสุดในแต่ละชั้นปี) ได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติ รวมทั้งได้ใช้โอกาสในการเรียนรู้ ฝึกทักษะ และประสบการณ์ทางสังคม ซึ่งจะส่งเสริมให้เป็นบัณฑิตที่ดีมีคุณภาพในอนาคต

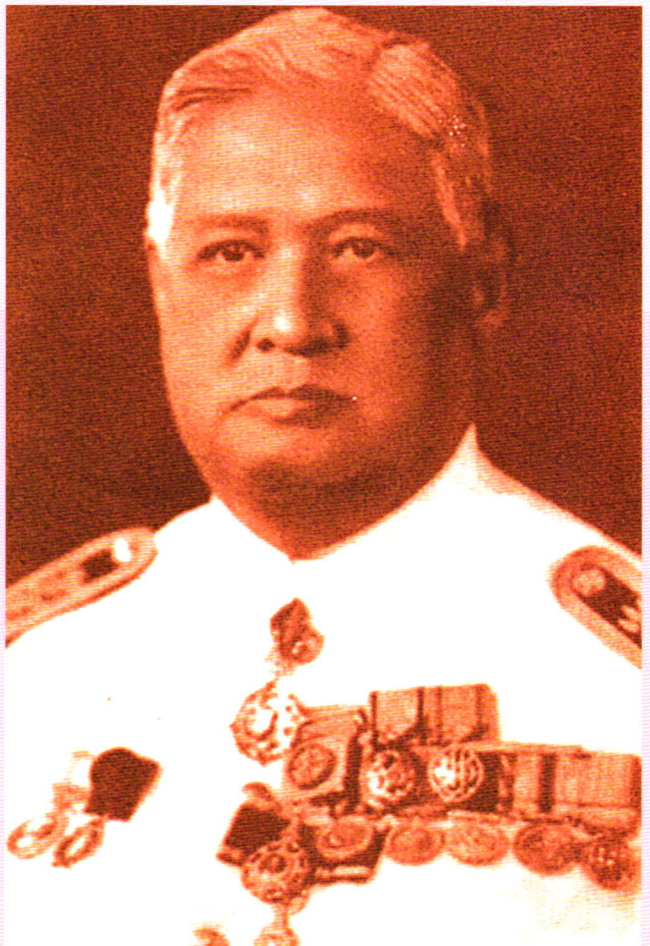
ดังนั้น จึงถือได้ว่าการบริหารโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ประสบความสำเร็จในการรับภาระจัดการศึกษาให้กับชาติ ให้โอกาสแก่ผู้ยากไร้ และสนับสนุนการเรียนรู้แก่สังคมอย่างกว้างขวางตลอดชีวิต

บทเพลงล้ำค่า ประคำทองค์พระเจ้าแผ่นดิน

ใหญ่ นายน

ท่านที่เคารพ...ท่านคงจะสงสัยว่าทำไม ผมจึงไม่เรียกเพลงสรรเสริญพระบารมี อย่างที่เขาเรียกกัน ก็จริงอย่างว่าที่ผมควรจะเรียก แต่ผมกลับไปนึกถึงคำพูดของท่านศาสตราจารย์พระเจนดุริยางค์ ที่ท่านเขียนคำนี้ไว้ เมื่อถูกเพื่อนรักที่เคยเป็นนักเรียนโรงเรียนอัสสัมชัญ มาด้วยกัน เป็นนายทหารเรือศนายเรือเอก หลวงนิเทศกลกิจ (กลาง โรจนานนท์) มาขอร้องให้ท่านอาจารย์พระเจนดุริยางค์ให้แต่งเพลงชาติ ซึ่งคณะผู้ก่อการต้องการในเวลาประชุมที่พระที่นั่งอนันตสมาคมทุกวันพุธ ท่านอาจารย์พระเจนดุริยางค์จึงขอผลัดเพื่อนไปว่า อีก ๗ วันถึงค่อยมาฟังเพลง แต่ขอร้องนายทหารเรือผู้นั้นไปว่า อย่าบอกใครว่าท่านเป็นผู้แต่งทำนองให้

ศาสตราจารย์ พระเจนดุริยางค์

สาเหตุที่ท่านอาจารย์พระเจนดุริยางค์ได้บอกกับนายทหารเรือท่านนั้นไป อย่าบอกกับใครเป็นอันขาดว่าท่านเป็นผู้แต่งทำนองเพลงชาติให้ขอให้ปิดไว้ เนื่องด้วยในขณะนั้นท่านอาจารย์พระเจนดุริยางค์ท่านยังรับราชการในกรมมหรสพลวง ประจำตำแหน่งปลัดกรมกองเครื่องสายฝรั่งหลวง มีสัญญาบัตรและราชทินนามว่า เสวกโท พระเจนดุริยางค์ซึ่งดนตรีสากลวงนี้ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า

เจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ทรงสถาปนาขึ้น เป็นวงดนตรีประจำราชสำนัก เมื่อสิ้นสมัยของพระองค์แล้ว พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ ทรงรับไว้ในพระบรมราชูปถัมภ์ ดังนั้น...ท่านอาจารย์

พระเจนดุริยางค์ เท่ากับเป็นข้าใต้เบื้องพระยุคลบาทของพระมหากษัตริย์ทั้ง ๒ พระองค์ ท่านอาจารย์พระเจนดุริยางค์จึงมีความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ทั้งสองพระองค์อย่างล้นพ้น

และเหตุผลอีกอย่างหนึ่งคือ ในขณะที่ถูกขอร้องให้แต่งทำนองเพลงชาติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ ก็ยังคงครองราชย์อยู่ เท่ากับเป็นการแต่งเพลงชาติเพื่อปล้ำเพลงสรรเสริญพระบารมี ซึ่งเป็นเพลงของพระเจ้าแผ่นดินโดยเฉพาะเห็นมั๊ยครับ...คำนี้เป็นคำที่ท่านศาสตราจารย์พระเจนดุริยางค์ท่านเขียนขึ้น ก่อนที่จะแต่งเพลงชาติให้กับคณะผู้เปลี่ยนแปลงการปกครอง จากสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบบแบบประชาธิปไตย

ก่อนที่จะถึงบทเพลงสำคัญ ผมใคร่จะขอเล่าเบื้องต้นของความเป็นอย่างไร ถึงจำเพาะเจาะจงที่จะแต่งเพลงนี้ขึ้นมา แรกเริ่มเดิมที...ประเทศสยามของเรายังไม่มี **“ทหารเกณฑ์หัดอย่างฝรั่ง และแถวไว้อำหรับเดินแถว”** ดังนั้น...เพื่อให้สอดคล้องกับของทั้งสองสิ่งนี้

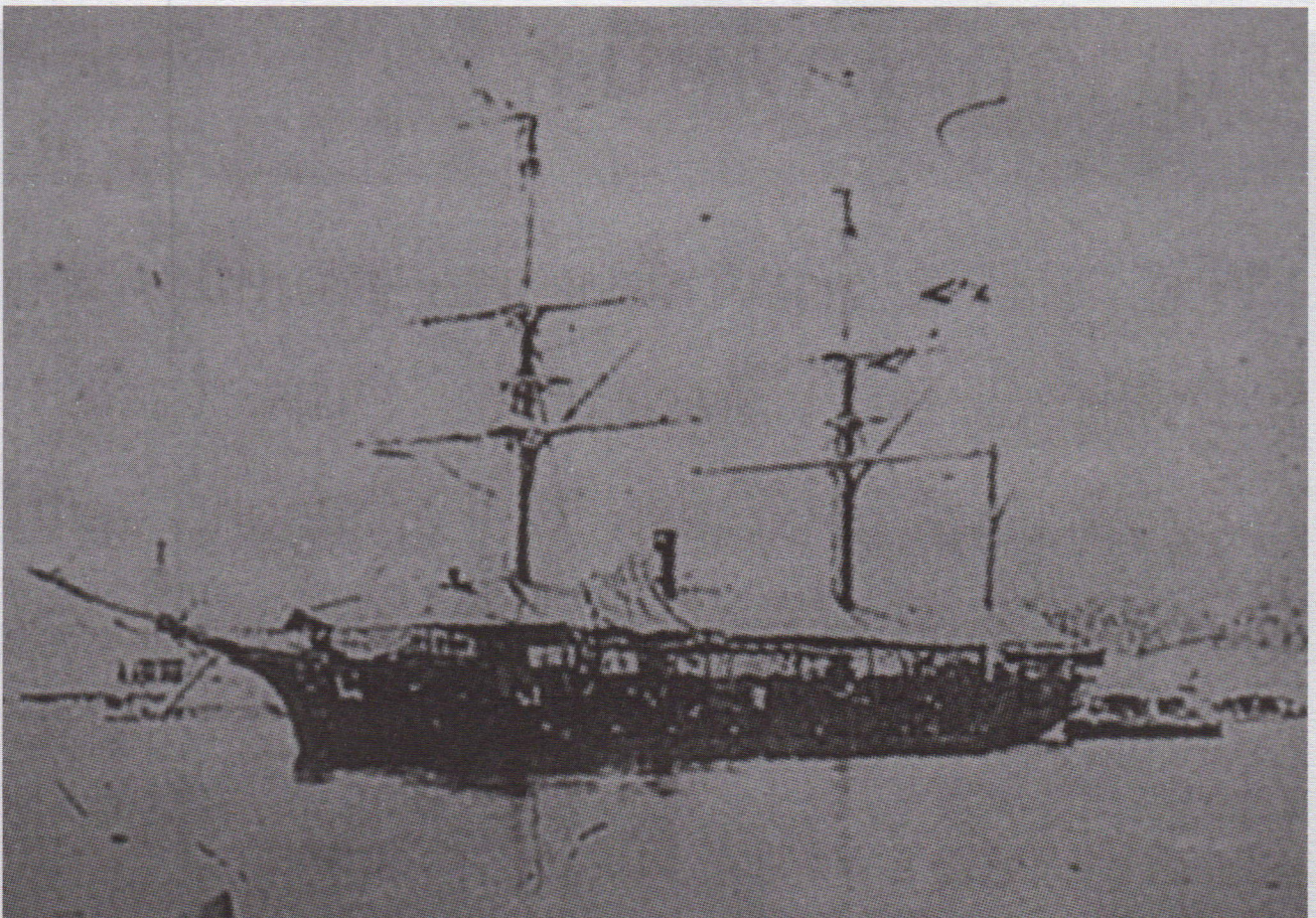
กองทัพบกของไทยเรา ได้เริ่มใช้ทหารแถวประจำการมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๔ ในครั้งนั้นบ้านเมืองของเรา ยังมีวังหลวงและวังหน้า ซึ่งเป็นแกนกลางสำคัญของการควบคุมกำลังกองทัพไทย ประมาณปี ๒๓๙๕ อันเป็นปีที่สองที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ ครองราชสมบัติอยู่นั้น พระองค์ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งกองทหารเกณฑ์หัดอย่างฝรั่งขึ้น โดยมีนายทหารชาวอังกฤษชื่อ ร้อยเอกอิมเปย์ (Impey) เป็นครูฝึกสอน ส่วนทางวังหน้า อันเป็นส่วนราชการของสมเด็จพระมหาอุปราช ซึ่งมีพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นองค์ประมุข ก็มีนายทหารอังกฤษอีกคนหนึ่งชื่อ ร้อยเอกน็อกซ์ (Knox) มาเป็นครูฝึกสอน นายทหารอังกฤษทั้งสองนายนี้ เคยประจำอยู่ในกองทัพอังกฤษ ณ ประเทศอินเดีย ในรัชสมัยที่สมเด็จพระนางเจ้าวิกตอเรีย พระบรมราชินีนาถแห่งสหราชอาณาจักรครองราชย์ และทรงมีกองทัพอยู่ในประเทศนั้น

เป็นที่น่าสังเกต...ทหารที่ได้ชื่อว่า ทหารเกณฑ์หัดอย่างฝรั่งนั้น ผู้ที่รับการฝึกสอนมากเป็นชายฉกรรจ์ ที่มีเชื้อสายของชาติเพื่อนบ้านของเรา อาทิ...ชาวญวน เขมร แขกจาม เป็นส่วนมาก คนไทยมิได้ร่วมอยู่ในกลุ่มทหารเกณฑ์หัดอย่างฝรั่งเท่าใดนัก โดยมากผู้ที่เข้าฝึกหัดมักจะนับถือคริสตศาสนา มีหลายคนที่พูดภาษาอังกฤษและฝรั่งเศสได้ ซึ่งพื้นเพเดิมใกล้ชิดกับฝรั่งมาก่อน ทหารเกณฑ์หัดอย่างฝรั่งนี้ เมื่อมาฝึกหัดเดินแถว หรือจะทำความเคารพธง ตลอดจนแสดงความเคารพนายทหารผู้มียศใหญ่ ก็มักจะใช้แถวสัญญาแบบฝรั่ง ประกอบ

กับในสมัยรัชกาลที่ ๔ มีเรือรบของชาวต่างชาติเข้ามาเจริญสัมพันธไมตรีกับประเทศไทยหลายครั้ง ทุกครั้งที่เรือรบเข้ามาในประเทศไทย คนไทยก็ได้เห็นทหารเรือของชาติเหล่านั้น บรรเลงแตรวงเป็นประจำ ความสนใจที่จะจัดให้มีกองวง สำหรับทหารไทยตามแบบอย่างฝรั่ง ก็เริ่มปรากฏขึ้นทีละน้อย พร้อมให้มีทหารเตร้านาขบวนเสด็จคือ “กรมทหารหน้า” เรื่องนี้สมเด็จพระปาดำรงราชานุภาพ ทรงบันทึกไว้ในสาส์นสมเด็จ ลงวันที่ ๘ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๔ ว่า “แตรวงนี้มีขึ้นในเมืองไทย สมัยรัชกาลที่ ๔ ครุคนแรกเป็นอังกฤษชื่อไรนั้น หม่อมจันลิ้มไปเสียแล้ว เป้าแตรฝรั่งสำหรับนำทหารเดิน...” เนื่องจากในสมัยนั้นไทยเรายังไม่มีเพลงสำหรับบรรเลงค่านับประกอบพระเกียรติยศ เมื่อทหารอังกฤษเข้ามาสอนคนไทยให้เป่าแตร เขาจึงต่อเพลง “สรรเสริญพระบารมีอังกฤษ” คือเพลง

“ก๊อด เซฟ เดอะ ควีน” (God Save the Queen) เป็นเพลงบรรเลงถวายพระเกียรติยศ โดยบรรเลง ๒ เที้ยวสำหรับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และถ้าบรรเลงเที้ยวเดียว สำหรับสมเด็จพระมหาอุปราช ดังนั้น...ไทยเราจึงใช้เพลงดังกล่าวนี้เรื่อยมา จนเกิดความเคยชิน จนถึงสมัยรัชกาลที่ ๕ คือ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จขึ้นครองราชสมบัติ เมื่อปี ๒๔๑๑

ในเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๔๑๓ ขณะนั้นพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ มีพระชนมายุได้ ๑๗ พรรษา ครองราชย์มาได้ประมาณ ๒ ปี ยังมิได้มีพระราชพิธีบรมราชาภิเษกอย่างเป็นทางการ เพราะยังไม่ทรงบรรลุนิติภาวะ (ทรงพระราชสมภพ วันที่ ๒๐ กันยายน ๒๓๙๖) ได้เสด็จพระราชดำเนินทางชลมารคประพาสเกาะสิงคโปร์ ขณะนั้นอยู่ในอารักขาของอังกฤษ แล้วเลย

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
พระบรมราชาภิเษกครั้งแรก

ต่อไปยังเมืองปัตตาเวีย (ปัจจุบันคือจาร์การ์ต้า) ประเทศชวา (ปัจจุบันคือประเทศอินโดนีเซีย) ซึ่งขณะนั้นอยู่ในอาณัติของฮอลันดา เมื่อเสด็จพระราชดำเนินถึงเกาะสิงคโปร์นั้น กองทหารเกียรติยศของอังกฤษก็ทำเพลง ก๊อด เซฟ เดอะ คิวิน ถวายเป็นเพลงต้อนรับ ไทยเราก็ไม่รู้สึกละเลยเพราะว่าเคยชินมานานแล้ว เมื่อครั้งเสด็จถึงเกาะชวา ทางกองทหารเกียรติยศของฮอลันดา ก็ได้มาติดต่อขอเพลงคำนำของไทย เพื่อบรรเลงรับเสด็จ ตอนนั้นเองที่คนไทยเราเริ่มจะรู้สึกถึงความสำคัญของเพลงคำนำ อันได้แก่

เพลง “สรรเสริญพระบารมี” ซึ่งเป็นเพลงที่แสดงถึงความเป็นเอกราชและชาติภูมิของคนไทยเราโดยแท้ เหตุการณ์ในครั้งนั้น ทำให้ไทยเราต้องคิดจัดตั้งแถวทหารขึ้น รวมทั้งต้องหาเพลง สรรเสริญพระบารมีไว้เป็นของเราเอง

ในปี ๒๔๑๔ ที่เสด็จกลับมาจากเมืองนอกนั้น พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ทรงโปรดทำนองเพลงฝรั่งเพลงหนึ่งจึงโปรดให้มิสเตอร์ สุวิสเซน หรือ สุวุตเซน หรือ สุสเซน (ทั้ง ๓ ชื่อนี้เป็นบุคคลคนเดียวกัน ซึ่งผมได้รวบรวมจากหนังสือหลายเล่ม) ชาติโปรตุเกส เชื้อสายฮอลันดา เป็นฝรั่งครึ่งชาติผิวคล้ำ อาจจะจ้างมาเมื่อเสด็จไปเมืองปัตตาเวีย ในครั้งนั้นซึ่งเป็นครูแถวทหารมหาดเล็กให้นำทำนองเพลงฝรั่งเพลงนั้นไปปรับปรุงขึ้นใหม่ให้เป็นเพลงสำหรับแถวบรรเลง และใช้เป็นเพลงคำนำ และรับเสด็จได้เหมือนเพลง ก๊อด เซฟ เดอะ คิวิน ของอังกฤษ

ต่อมามีสเตอร์ สุวิสเซน จึงได้นำทำนองเพลงฝรั่งที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ที่ทรงโปรดนั้นเป็นหลัก ผสมด้วยเพลงไตรสังข์ กับทำนองเพลงไทยโบราณ ที่เดอะลาธุแบร์ได้บันทึกเป็นโน้ตไว้ ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช รวมกันเข้าแล้วปรับปรุงประดิษฐ์ทำนองขึ้นใหม่ จนเป็นเพลง “สรรเสริญพระบารมี”

อันเพลงสรรเสริญพระบารมีนี้ ความจริงได้ใช้กันมานานแล้วตามประวัติได้กล่าวไว้ว่า มีมาตั้งแต่ครั้งพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ ๒ แห่งกรุงสยาม แต่มีใช้เพลงเดียวกันกับเพลงสรรเสริญพระบารมีที่ใช้บรรเลงอยู่ในปัจจุบันนี้เท่านั้น

ได้เล่ากันต่อ ๆ มาว่า เมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ ๒ ขณะบรรทมทรงพระสุบินเห็น พระจันทร์เพ็ญเลื่อนลอยอยู่ในนภาอากาศอันงดงามพร้อมกันนั้นก็ทรงได้ยินเสียง

ทิพย์ดนตรี ลอยมาในอากาศ เมื่อตื่นบรรทมแล้ว ก็ยังทรงจำทำนองเพลงนั้นได้ จึงทรงขอสามสายคู่ พระหัตถ์ที่มีชื่อว่า “ซอสายฟ้าฟาด” เพื่อมิให้ทรงลืม ครั้นต่อมาเพลงนี้ก็มิชื่อหลายชื่อแตกต่างกันไป เช่น

๑. เพลงทรงพระสุบิน

๒. เพลงบุหลันลอยเลื่อน

๓. เพลงสรรเสริญพระจันทร์

๔. เพลงสรรเสริญพระบารมี

บทเพลงเหล่านี้ให้ใช้เป็นเพลงเคารพ ตั้งแต่สมัยของพระองค์ท่าน เรียกว่า “เพลงสรรเสริญพระบารมีไทย” ใช้บรรเลงในวงมโหรีและวงปี่พาทย์

เมื่อประเทศสยามของเรา เริ่มมีเพลงสรรเสริญพระบารมี เป็นเพลงค่านับอย่างของฝรั่งจริง ๆ แล้ว ก็ได้เกิดการแยกเสียงประสานขึ้น โดยทางทหารเรือกับทหารบกนั้นมีเสียง “ตอด” ที่ไม่เหมือนกัน และยังมีเสียงกล่าวกันว่า เพลงสรรเสริญพระบารมีนั้น ชื่อจากฝรั่งที่เมืองยะโฮ เรื่องราวทั้งหมดนี้จะเป็นอย่างไร ขอให้ท่านโปรดอ่านลายพระหัตถ์ ดังต่อไปนี้

“ลายพระหัตถ์ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ลงวันที่ ๒๓ กันยายน พ.ศ. ๒๔๔๔ ทรงมีพระดำรัสอีกตอนหนึ่งว่า “เรื่องเพลงสรรเสริญพระบารมี แม้ความใดจะทราบความจริง ก็ย่อมประกอบด้วยทรงสันนิษฐานต่อทั้งนั้น เพื่อให้เรื่องติดต่อกันแต่พระราชดำรัสนั้นเป็นไปในทาง ข้างเป็นเพลงไทยที่ทำขึ้นในเมืองนี้ ไม่ใช่ชื่อฝรั่งเขามาแต่เมืองยะโฮ ข้อความที่จะกราบทูลสนอง ในเรื่องเพลงสรรเสริญพระบารมี เห็นจะยืดยาวชักความยาวสาวความยืด”

ครูยุเซน...นั่นก็เป็นแต่ได้ยินเรียกกันไม่เคยเห็นตัว ตามที่ตรัสบอกอุปบอชื่อจริงนั้นดีเต็มที่ทำให้สิ่งที่ไม่รู้ ก็รู้กว้างออกไปได้ “แตרטอด” เพลงสรรเสริญพระบารมี ซึ่งทหารเป่าอยู่บัดนี้เข้าใจว่าเป็นของ พระยาวาทิต (ชิต) ปรง ไม่ใช่ของครูยุเซนปรง

แม้แต่ทหารเป่าก็ไม่เหมือนกัน แต่นี้เป็นเพียงประมาณว่าควรจะเป็นเช่นนั้น ด้วยเกล้ากระหม่อม ยังไม่รู้ภาษาอะไร เมื่อรู้แล้วอาจจะกราบทูลได้ว่าทหารบกกับทหารเรือ เป่าสรรเสริญพระบารมี แตרטอดไม่เหมือนกัน

สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงเล่าไว้ในสาส์นสมเด็จพระเจ้ามงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ลงวันที่ ๒๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๔๔ ว่ามีเรือรบอเมริกันชื่อ “เรือบเทเนนสซี” มาเจริญสัมพันธไมตรีกับรัฐบาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ เรือเทเนนสซีที่เข้ามานี้ มีนายพลเรืออเมริกันชื่อ “เรโนลด์” ควบคุมมา ได้ยกแตรวจากเรือรบนี้ ขึ้นมาบรรเลงให้คนไทยได้ฟังที่กรุงเทพฯ พระยาประภากรวงศ์ (ชาย บุณนาค) ขณะนั้นเป็นผู้บังคับการกรมทหารมารีนอยู่ ได้พบปะรู้จักกับครูแตรวทหารเรืออเมริกันจากเรือนี้ นายหนึ่งชื่อ “ฟุสโก” (Fusco) ชอบใจจึงชวนให้มารับราชการเป็นครูแตรวทหารเรือ แทนครูตั้งที่ถึงแก่กรรมนั้น เรื่องครูฟุสโก้นั้นนอกจากจะปรากฏในสาส์นสมเด็จพระเจ้ามงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวไปรษณีย์โทรเลข ซึ่งพิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๔๒๖ ก็ได้อ้างไว้เด่นชัดเช่นกันว่าเป็นกับตัน และมารับหน้าที่เป็นนายวงแตรวทหารมารีน (Captain M.Fusco, Band Master Royal Siamese Navy) แสดงว่าครูฟุสโก้นี้เข้ามาอยู่เมืองไทยก่อนปี ๒๔๒๖ แน่นนอน สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงอธิบายต่อไปว่า ครูฟุสโก้นี้เดิมเป็นคนอิตาลีแล้วโอนสัญชาติเป็นอเมริกัน เมื่อมาเป็นทหารเรืออเมริกัน แล้วจึงมาอยู่เมืองไทย เข้าใจว่ามาอยู่เมืองไทยระหว่าง พ.ศ. ๒๔๒๑ - ๒๔๔๕ จึงลาออกไป ตลอดเวลาได้เป็นครูแตรวทหารเรือ ดังนั้น...ทหารเรือจึงได้ชื่อว่า “เล่นเพลงฝรั่งเก่ง”

ขอຍอนกล่าวถึงแตรวทหารวังหน้าบ้าง เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ เสด็จขึ้นเถลิงราชสมบัติในปี ๒๔๑๑ นั้น กรมพระราชวังบวรวิชัยชาญ ดำรงตำแหน่งสมเด็จพระ

พระมหาอุปราช คือวังหน้า ได้ทรงดำเนินตามพระยุคลบาทพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชบิดา จึงจัดให้มีทหารเกณฑ์หัดอย่างฝรั่งเช่นเคย พระองค์ทรงสนทนากับ นายน็อกซ์ (Knox) เป็นส่วนพระองค์ และนายน็อกซ์ (Knox) นี้ต่อมาได้เป็นกงสุลเยเนรอลอังกฤษ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ จนถึงมีงานกงสุลใหญ่ตั้งซังกงอังกฤษอยู่ในกรุงเทพฯ กรมพระราชวังบวรวิชัยชาญ ได้ทรงว่าจ้างครูแต่เป็นชาวอเมริกันเชื้อชาติเยอรมัน เข้ามาคนหนึ่งเมื่อปี ๒๔๑๖ ท่านผู้นี้คือ “มิสเตอร์ ยาค็อบ ไฟฟ์ (Jacob Feit) มาสอนประจำให้แถวทหารวังหน้า จนถึง พ.ศ. ๒๔๒๘ เมื่อกรมพระราชวังวิชัยชาญทิวงคต พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ทรงยกเลิกตำแหน่งวังหน้า ครูไฟฟ์ก็ต้องออกจากหน้าที่ที่วังหน้าด้วย จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ส่งครูไฟฟ์ไปทำหน้าที่เป็นครูแต่รทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์ จนได้รับพระราชทาน ยศเป็น ร้อยเอก ท่านผู้นี้เป็นบิดาของพระเจนดุริยางค์ (ปิติ วาทยะกร) ซึ่งรับราชการในเมืองไทยจนถึงแก่กรรม เมื่อวันที่ ๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๕๒ ก่อนสิ้นแผ่นดินรัชกาลที่ ๕ เพียงปีเดียวเท่านั้น

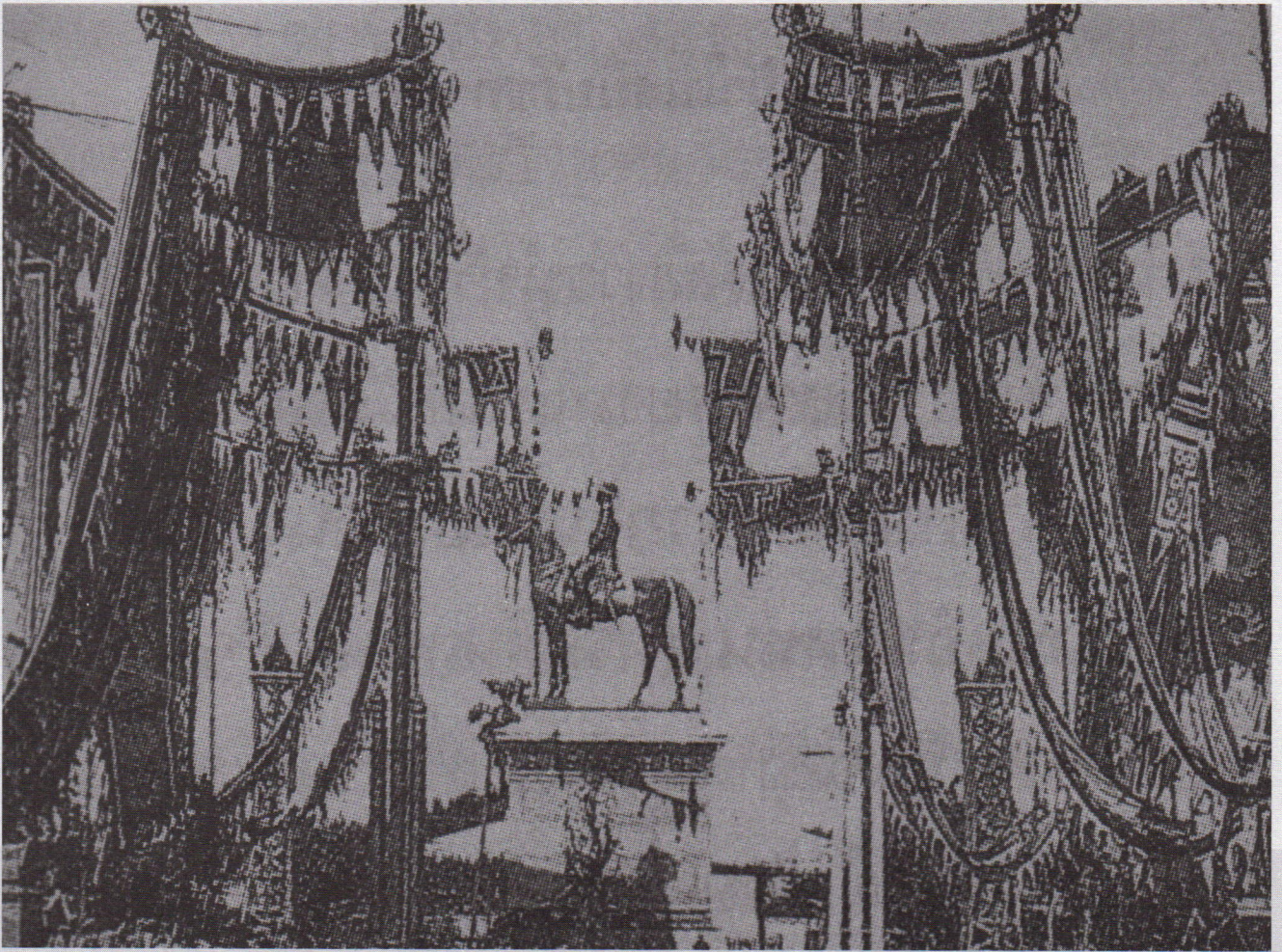
เป็นอันว่า แถวทหารบก ได้ครูแต่ที่เป็นฝรั่งสัญชาติอเมริกัน มาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๒๘ เป็นต้นมา ถึงกระนั้นการบรรเลงแถวของทหารบก ก็ยังชำนาญอยู่ในขบวนเพลงไทย ในรูปแบบของวงโยธวาทิตเท่านั้น และนอกจากครูไฟฟ์แล้ว ยังมีพระยาวาทีตบรเทศ (ม.ร.ว. ชิต เสนีวงศ์ ณ อยุธยา) อีกท่านหนึ่งที่ควบคุมวงอยู่

ความก้าวหน้าในเรื่องการบรรเลงแถวในระยะนี้ศาสน์สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ได้ทรงขอให้ฝรั่งผู้หนึ่งทำขึ้น ตามสำเนาถวายพระหัตถ์ถึงฝรั่งผู้นั้น มีดังนี้...

ประสาน สำหรับขับร้องเพลงสรรเสริญพระบารมี เป็นเพลงสี่เสียงมาตั้งแต่ครั้งนั้น เรื่องเพลงสรรเสริญพระบารมี ที่แยกเสียงเป็นสี่แนวนั้น ร้อยเอกยาค็อบไฟฟ์ เป็นผู้จัดทำเป็นครั้งแรกของกรุงสยาม ต้นฉบับเพลงสรรเสริญพระบารมีสี่แนวนั้น ได้ส่งไปพิมพ์ที่อังกฤษเมื่อ ค.ศ. ๑๙๐๘ ต่อเมื่อสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ องค์สภานายกราชบัณฑิตยสภา โปรดให้หม่อมเจ้าหญิงพัฒนายุติสกุล เป็นผู้จัดการและควบคุมการซ้อมร้องเพลงสรรเสริญพระบารมี ๔ แนว โดยแบ่งนักร้องเป็น ๔ กลุ่ม เสียงเอก (Soprano) ใช้ผู้ขับร้อง ๑๕ คน กลุ่มที่ ๒ เสียงเอก ๒ (Alto) ใช้ผู้ขับร้อง ๑๒ คน กลุ่มที่ ๓ เสียงทุ้ม ๑ (Tenor) ใช้ผู้ขับร้อง ๑๑ คน กลุ่มที่ ๔ เสียงทุ้ม (Bass) ใช้ผู้ขับร้อง ๗ คน นักร้องชายหญิงมีจำนวน ๔๕ คน ท่านที่รัก...ผมได้นำกลุ่มนักร้องชายหญิงมาลงไว้จนครบแล้ว ถ้าจะพิจารณาตาม พ.ศ. แล้ว เพลงสรรเสริญพระบารมี นำมาร้องในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ผู้ที่ควบคุมการร้องประสานเสียงนั้นคือ อำมาตย์ตรี หลวงประสานบรรณวิทย์ (ประทาน นาทะทัต) การจัดทำเพลงสรรเสริญพระบารมี ๔ แนว ตามที่ร้อยเอก ยาค็อบ ไฟฟ์ ทำไว้นั้น เก็บไว้นานเป็นแรมปี จนกระทั่งศาสตราจารย์ พระเจนดุริยางค์ผู้บุตร ก่อนที่จะนำมาร้องถวายเป็นครั้งแรก ท่านได้แก้ไขบางตอนของ “สคอ์” ที่ท่านบิดาทำไว้ ยังปรากฏลายมือของท่านศาสตราจารย์ พระเจนดุริยางค์ บนแผ่นสคอ์เพลงสรรเสริญพระบารมี ที่ส่งไปพิมพ์ที่อังกฤษครั้งแรก

ส่วนการประสานเสียงเพลงสรรเสริญพระบารมีแบบเปียนั้น สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ได้ทรงขอให้ฝรั่งผู้หนึ่งทำขึ้น ตามสำเนาถวายพระหัตถ์ถึงฝรั่งผู้นั้น มีดังนี้...

ถึงมิสเตอร์ยอช...

พิธีเปิดพระบรมรูปทรงม้า

ข้าพเจ้าได้เขียนโน้ตเพลงสรรเสริญพระบารมี ตามเนื้อที่ตรึงเป่าส่งมาให้ท่านนี้ สำหรับที่ท่านจะได้ดูเป็นทาง ที่จะทำให้เป็นโน้ตสำหรับป๊อโน ให้มีพร้อมทั้งมือซ้ายและมือขวา เพื่อนข้าพเจ้าเขาขอมา ข้าพเจ้าเชื่อว่าไม่มีใครจะทำได้ดีกว่าท่านในกรุงเทพฯ นี้ ถ้าท่านได้ทำสำเร็จสมประสงค์ ข้าพเจ้าจะขอบใจเป็นอันมาก

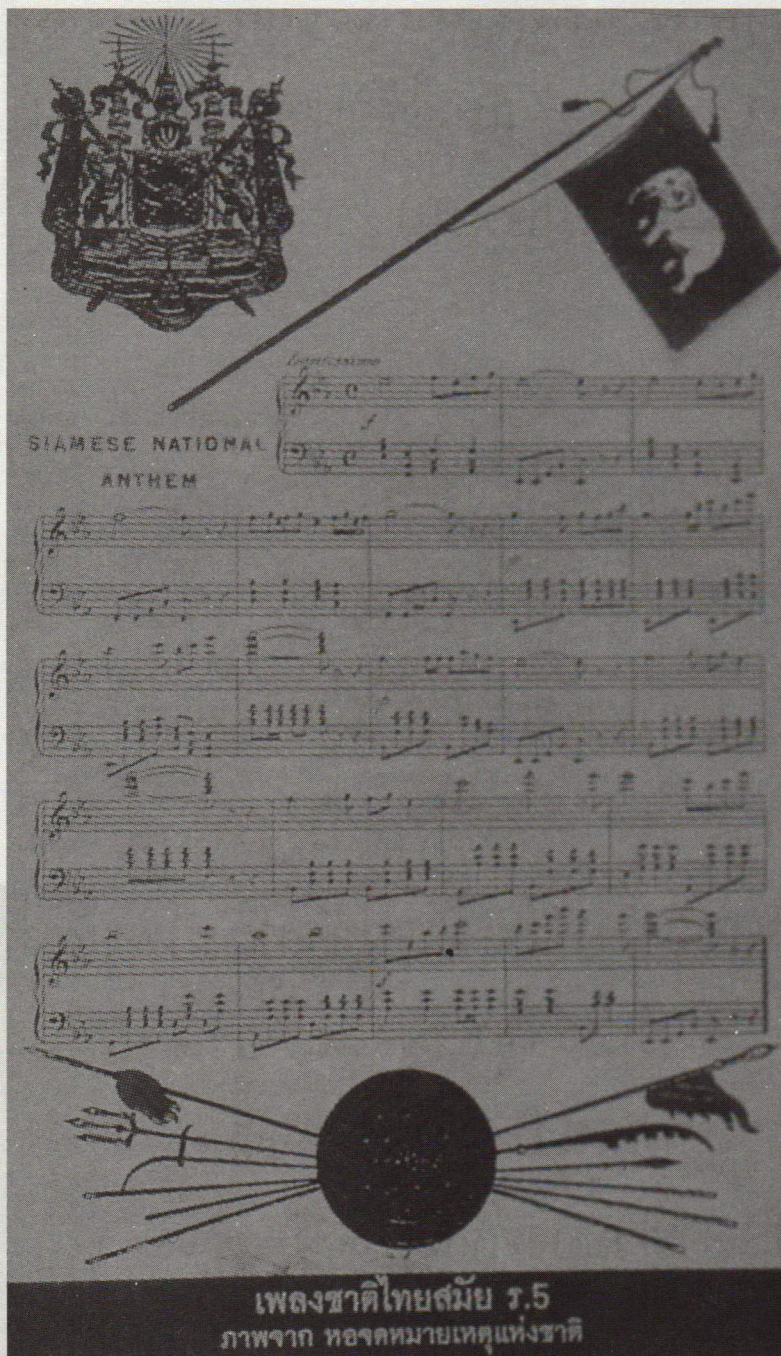
ครั้นเมื่อฝรั่งผู้นั้นได้ทำโน้ตป๊อโนเสร็จแล้ว ก็ส่งมาถวาย แต่เซ็นชื่อกำกับโน้ต ซึ่งเป็นพาร์ตป๊อโน นั้นว่า ซี.เอส.จี. (C.S.G.) จึงไม่ทราบว่าเป็นใคร

บทร้องเพลงสรรเสริญพระบารมีบทแรกนี้เป็นบทพระนิพนธ์ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ใช้บรรเลงขับร้องเนื่องในงานพระราชพิธีฉัตรมงคล สมเด็จพระบรม

โอรสธิดา เจ้าฟ้ามหาวชิรมนตรี เป็นครั้งแรก

เรื่องบทร้องของเพลงสรรเสริญพระบารมีนี้ แต่เดิมก็ยังมิได้บังคับแน่นอนว่า เป็นอย่างน้อยอย่างนี้ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ได้ทรงพระนิพนธ์บทร้องสำหรับให้พวกดนตรีทหารร้องว่าดังนี้

ข้าวรพุทธเจ้า	เหล่าวิริยพลพลา
สบสมัยกา	ละปิตกมล
ร่วมบรจําเรียงพรรค	สรรดริยพล
สฤษติมนทล	ทำสดุดีแด่นฤบาล
ผลพระคุณะรักษา	พลนิกายะสุขสานต์
ขอบันดาล	พระประสงคฺไค
จงสฤษติดัง	หวังวรฤทภัย
ดุจถวายชัย	ฉะนี้...

แล้วทรงพระนิพนธ์ เปลี่ยนถ้อยคำตอนต้น
เพื่อให้พวกดนตรีหญิงชายร้องรวมกัน เป็นอีกอย่าง
หนึ่งดังนี้

ข้าवरพุทธเจ้า

เหล่ายุพยุพดี

ขอบันดาล

พรประสงคไใด

ยอกรฐลี

วรบทบงสุ

จงสฤษติดัง

หวังวรหฤทัย

ส่งศัพทถวายชัย

ในนฤประสงค

ดุจถวายชัย

ฉนี้...

พระยศยิ่งยง

เย็นศิรเพราะพระบริบาล

ส่วนนักเรียนชาย ทรงพระนิพนธ์บทร้อง

ผลพระคุณะรักษา

ปวงประชาเป็นสุขขसार

ตอนต้นว่า ดังนี้

ข้าวรพุทธเจ้า เหล่าดรณะกุมาร
 ยอกรวันทา วรบทงสุ
 ชร้องศัพทถวายชัย ในนฤประสงค์

ฯลฯ

นักเรียนหญิงเปลี่ยนตอนต้น ดังนี้

ข้าวรพุทธเจ้า เหล่าดรณะกุมาร
 ยอกรชูลี วรบทงสุ
 ชร้องศัพทถวายชัย ในนฤประสงค์

ฯลฯ

กาลต่อมาในสมัย พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ จึงทรงแก้ไขถ้อยคำบางคำในเพลงสรรเสริญพระบารมีซึ่งเป็นบทพระนิพนธ์ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยารัตนาวิภาณุประดิษฐ์ขึ้นใหม่ โดยเปลี่ยนถ้อยคำในวรรคต้น ๆ เสีย ๕ วรรค และทรงเปลี่ยนวรรคปลาย ๆ ๒ - ๓ คำ และทรงให้เลิกใช้คำ “จะนี้” อันเป็นคำลงท้ายแล้วเปลี่ยน ด้วยคำว่า “ชโย” นอกจากนั้นก็ทรงรักษาพื้นไว้ให้ใช้ร้องทั่วไป ดังที่เราใช้ร้องกันอยู่ในปัจจุบันนี้ บทร้องที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ทรงแก้ไขและเปลี่ยนถ้อยคำบางคำ และทรงพระราชนิพนธ์ขึ้นใหม่ ดังมีคำร้องต่อไปนี้

ข้าวรพุทธเจ้า เอามโนแลศिरกราน
 นบพระภูมิบาล บุญญะดิเรก
 เอกบรมะจักริน พระสยามมินทร์
 พระยศยิ่งยง เย็นศิระเพราะพระบริบาล
 ผลพระคุณ ๘ รักษา ปวงประชาเป็นสุขสานต์
 ขอบันดาล ๘ ประสงค์ใด
 จงสถยัตติง หวังวรหฤทัย
 ดุจถวายชัย ชโย...

ท่านที่รัก...เป็นอันว่าได้นำเพลงสรรเสริญพระบารมี บทเพลงแห่งเกียรติยศ จบไปด้วยความสวัสดีมีชัย เป็นบทเพลงประจำองค์ “พระเจ้าแผ่นดิน” บทเพลงบทนี้เป็นบทเพลงที่พี่น้องชาวไทยทั้งชาติต่างเทิดทูนไว้เหนือเกล้า ไม่มีเพลงใดในโลกนี้ มา

ลบล้างบทเพลงอันศักดิ์สิทธิ์และยิ่งใหญ่ไปจากดวงใจของคนไทยทั้งชาติไปได้ บทเพลงนั้นก็คือ เพลงสรรเสริญพระบารมี

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ (ระหว่างปี ๒๔๑๑ - ๒๔๕๓) ตลอดระยะเวลา ๔๒ ปีที่พระองค์เสด็จขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัตินั้น พระองค์ได้ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจ อันคุณประโยชน์อย่างใหญ่หลวงให้แก่ประเทศชาติเป็นเอกประการ โดยเฉพาะในรัชสมัยของพระองค์นั้น เป็นระยะเวลาที่อารยธรรมสมัยใหม่ ได้หลั่งไหลเข้ามาสู่ชาติไทยอย่างมากมายจนกลายเป็นพื้นฐานให้ชาติไทยเจริญก้าวหน้าตลอดมาจนถึงปัจจุบันนี้

ด้วยพระมหากรุณาธิคุณอันยิ่งใหญ่ของพระองค์ ที่ทรงมีต่อประชาชาติไทย ปวงชนชาวไทยจึงพร้อมใจ ถวายพระนามาภิไธยแด่พระองค์ท่านว่า “สมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง” หรือ “สมเด็จพระปิยมหาราช” และการหัตถการในรัชสมัยของสมเด็จพระปิยมหาราช ก็ได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ ให้มีการปรับปรุงจนมีความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นกว่าเดิมอีกมากมาย

ส่วนในด้าน “ดนตรีฝรั่ง” นั้น สมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงก็ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานการส่งเสริมอย่างเต็มที่เช่นกัน จนประเทศไทยได้มีบทเพลงสำคัญ ขึ้นเป็นเพลงแรกในประวัติศาสตร์ เป็นบทเพลงที่แสดงถึงเอกลักษณ์ในความเป็นเอกราชของชาติไทย อย่างที่บรรดานานาประเทศเพื่อนบ้านในละแวกนี้ ในระยะนั้น ไม่อาจจะมิขึ้นเพื่อเป็นเกียรติแก่ชาติภูมิของตนเองได้อย่างชาติไทย เพราะว่าประเทศเพื่อนบ้านเหล่านี้ พากันตกเป็นอาณานิคมของชาติมหาอำนาจตะวันตกไปจนหมดสิ้น เพลงสำคัญของชาติบทนี้คือ “เพลงสรรเสริญพระบารมี”

ท่านที่เคารพ...ก็เป็นอันว่าผมได้ใช้ความมานะ และพยายามเขียนบรรยายถึงประวัติเพลง

สำคัญในพิธีการของไทยเรา เพลงสำคัญบทนี้ ประดุจ
เสมือนเป็นเพลงเทพนิมิต ซึ่งคนไทยตั้งแต่สมัยโบราณ
ถือว่า **“พระมหากษัตริย์ทุกพระองค์เปรียบประดุจ
สมมุติเทพ”** บทเพลงนี้ผมได้กล่าวความสำคัญไว้ตั้ง
แต่ต้นแล้ว ว่าเป็นเพลง **“ประจำองค์พระเจ้าแผ่นดิน”**
มีความศักดิ์สิทธิ์เพียงใด ของพี่น้องชาวไทยทั้งชาติ
คงทราบความหมายของเพลงนี้จบจนชั่วชีวิตของ
ความเป็นข้าเบื้องฝ่าละอองธุลีพระบาท

หมายเหตุท้ายเล่ม...

๑. ท่านผู้อ่านที่เคารพ...ท่านกรุณาโปรดใช้

ความสังเกตดูซิว่า ผมได้เขียนชื่อผู้แต่งทำนอง **“เพลง
สรรเสริญพระบารมี”** ไว้ถึง ๓ ชื่อด้วยกัน แต่ผม
คิดว่ายังไม่หมดนะครับ ขอท่านกรุณาอ่านต่อไปอีก
สักนิด ท่านจะได้นำมาเทียบกัน ว่าชื่อไหนถึงจะถูก
และ พ.ศ. ไหนที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ เสด็จประพาสสิงคโปร์
และเกาะชวา เรื่องเพลงสรรเสริญพระบารมีนี้
หม่อมเจ้าหญิง พูนพิศมัย ดิสกุล พระธิดาของสมเด็จพระ
เจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ
ได้ทรงเล่าถึงเรื่องนี้ว่า

พอพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕
เสด็จขึ้นครองราชย์ได้สองปี ได้ทรงว่าจ้างครูตแตร
ชื่อ ฮอยท์เซน (Heutsen) ชาวโปรตุเกส มาจากเมือง
ปัตตาเวียคนหนึ่ง และโปรดให้ร่วมกันคิดแต่งเพลง
สรรเสริญพระบารมีไทยขึ้น

๒. เรื่องราวต่าง ๆ ที่ผมได้นำมาเขียนเล่า
ให้ท่านอ่านนี้ได้จากหนังสืองานพระราชทานเพลิงศพ
เสวกโท พระเจนดุริยางค์ ซึ่งเขียนไว้ด้วยตัวท่านเอง
และจากการเขียนของท่านศาสตราจารย์สุกิจ
นิมมานเหมินท์ ในหนังสือเล่มเดียวกันนี้ นอกจากนี้
ยังได้จากข้อเขียนของท่านอาจารย์มนตรี ตราโมท
ที่เขียนไว้ในหนังสือของสมาคมดนตรีแห่งประเทศไทย
ในพระบรมราชูปถัมภ์

ณ โอกาสนี้ผมขอกราบขอบพระคุณท่านที่
ได้กล่าวมานี้ ด้วยความเคารพอย่างสูง ที่ผมได้นำ
แนวทางที่ท่านเขียนไว้ เป็นหลักการเขียนครั้งนี้
สวัสดิ์...

ขอภัย “วารสารไทย” ฉบับที่ ๘๙ เดือนมกราคม - มีนาคม ๒๕๔๗

เรื่องนางสาวสยามสู่นางสาวไทย คำบรรยายภาพ หน้า ๓๒ (คำผิด)

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิจ

คำที่ถูกต้องคือ

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิจ

การเดินการนึ่งในนาฏกรรม

ปัญญา นิตยสุวรรณ

ภาควิชาศิลปกรรม สำนักศิลปกรรม ราชบัณฑิตยสถาน

คนเราที่ไม่ได้เป็นอัมพาตหรือ
ง่อยเปลี้ยเสียขา ก็จะเดินไปไหนมาไหนได้
อย่างสะดวกสบายและกระฉับกระเฉง ในการ
แสดงนาฏกรรมโขนละครนั้น ตัวละครก็ต้อง
มีอิริยาบถเดินไปเดินมาตามท้องเรื่อง การเดิน
ในนาฏกรรมก็เลียนแบบท่าเดินไปจากการเดิน
ของคนเราตามธรรมชาตินี้เอง คนเราเวลาเดิน
ถ้าก้าวเท้าซ้ายออกไปข้างหน้า มือขวาก็จะ

แกว่งไปข้างหน้า และมือซ้ายแกว่งไปข้างหลัง
ตามปกติท่าเดินของคนทั่วไปก็มักจะเป็นเช่นนี้
แต่ก็ไม่แน่นอนเสมอไป เพราะมีบางคนเดินตัว
แข็งทื่อก้าวขาไหนมือก็แข็งที่อยู่กับที่ไม่แกว่ง
ไปมาเหมือนอย่างทีบอกไว้ในตอนต้น ท่าเดิน
ที่ถูกต้องมีการก้าวเท้าและแกว่งแขนอย่างเป็น
ระเบียบก็คือท่าเดินของทหารเวลาอยู่ในแถว
และมีการเดิน

ท่าเดินในนาฏกรรมคือการแสดงโขนละคร ก็เลียนแบบมาจากท่าเดินของคนทั่วไป เพียงแต่นำมาประดิษฐ์ลีลาท่าทางให้ดูเป็นศิลปะขึ้น ท่าเดินของคนธรรมดาที่ก้าวเท้าซ้าย จะต้องแกว่งแขนขวาไปข้างหน้านั้น ท่าเดินของตัวโขนตัวละคร ก็ทำอย่างนั้นเหมือนกัน ท่าเดินตามปกติของตัวโขนตัวละคร เวลาเดินจะต้องจับมือทั้งซ้ายและขวา ถ้าจะก้าวเท้าขวาไปข้างหน้าก็จับมือซ้าย แล้วยกไปตั้งเป็นวงเตี้ยๆ อยู่ทางด้านหน้า แล้วจับมือขวาเหยียดแขนไปทางด้านหลังพอเปลี่ยนมาก้าวเท้าซ้าย ก็จับมือขวายกไปตั้งเป็นวงอยู่ข้างหน้า และจับมือซ้ายเหยียดไปข้างหลัง การก้าวเดินและจับมือสลับกันอย่างนี้ไปเรื่อย ๆ ส่วนขาทั้งสองก็ต้องย่อลงให้พองาม ไม่ใช่ก้าวเดินโหย่ง ๆ ตัวไป จะเป็นการเดิน

ในนาฏกรรมที่ไม่สวยงาม การแสดงโขนละครที่ตัวแสดงมีบทจะต้องเดินออกจากโรงไปนั่งเตียงหรือเดินเข้าโรงก็ต้องเดินแบบที่ว่ำนี่ แม้แต่ตัวลิเกในสมัยก่อนไม่ว่าจะเป็นลิเกทรงเครื่อง หรือลิเกลูกบทก็ต้องเดินแบบนี้ไปนั่งเตียงเป็นประจำ แต่ในสมัยนี้ตัวลิเกไม่เดินอย่างการเดินในนาฏกรรมเสียแล้ว เขาจะเดินแบบคนเดินธรรมดา ๆ แม้แต่ตอนจะเดินเข้าฉากในสมัยก่อน เมื่อปีพาทย์บรรเลงเพลงเชิด ตัวลิเกก็จะรำเพลงเชิดเข้าโรง แต่เดี๋ยวนี้ตัวลิเกจะเดินแบบคนสามัญเดินเข้าโรงไปเลย

อย่าว่าแต่ลิเกจะเดินแบบคนธรรมดาเดินเลยครับ การแสดงละครพันทางบางเรื่องที่แสดงในปัจจุบันนี้ ตัวละครก็ไม่เดินแบบตัวละครเสียแล้ว แต่จะเดินแบบคนธรรมดาทั่วไป ไม่ทราบว่าการ

เดินแบบคนสามัญจะทำให้เดินเร็ว เพื่อจะได้ดำเนินเรื่องเร็วขึ้นหรืออย่างไรไม่ทราบ เพราะการเดินกริดกรายแบบการเดินในนาฏกรรมชักช้ามาก กว่าจีบมือแล้วก้าวเท้าไปข้างหน้าแต่ละก้าวก็เสียเวลา แต่ทว่าเป็นทำเดินตามแบบศิลปะของการแสดงนาฏกรรม

นอกจากการเดินในนาฏกรรมตามปกติจะก้าวเท้าเดินและจีบมือยกไปตั้งวงข้างหน้า และเหยียดมือจีบอีกข้างหนึ่งไปทางด้านหลังตามที่กล่าวมาแล้ว ยังมีการเดินโดยการรำหรือการเดินประกอบเพลงหน้าพาทย์อีกด้วย การเดินแบบนั้นจะแบ่งเป็นการเดินในระยะทางไกล ๆ หรือระยะทางใกล้ ๆ เพลงหน้าพาทย์ที่บรรเลงประกอบการรำการเดินในตอนที่ตัวแสดงเดินทางระยะใกล้ ๆ

หรือระยะไกล ๆ จะไม่เหมือนกัน ถ้าเดินทางในระยะใกล้ ๆ มักใช้เพลงเสมอ อย่างเช่นตัวโขนตัวละคร เดินทางออกจากห้องหนึ่งไปยังอีกห้องหนึ่งก็บรรเลงเพลงเสมอให้รำ หรือในการแสดงลิเกตอนเริ่มแสดงหลังจากที่ออกแขกเสร็จแล้ว ปี่พาทย์จะบรรเลงเพลงเสมอ ตัวลิเกตัวแรกที่ออกแสดงจะรำเพลงเสมอออกไปนั่งเตียง ต่อจากนั้นก็เริ่มร้องดำเนินเรื่องที่จะแสดงต่อไป

สำหรับการบรรเลงเพลงที่ใช้ประกอบการแสดง ตอนตัวโขนตัวละครเดินในระยะใกล้ ๆ นี้ตามปกติทั่วไปก็ใช้เพลงเสมอ เพลงเสมอใช้รำได้ทั้งตัวพระ นาง ยักษ์ลิง ตั้งแต่ท้าวพญามหากษัตริย์รำเพลงเสมอได้ทั้งสิ้น แต่ถ้าต้องการจะแสดงให้คนดูเห็นว่าตัวท้าวพญามหากษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่ เวลา

เดินในระยะใกล้ ๆ ไม่เดินแบบสามัญชนทั่วไป
ก็จะมีเพลงหน้าพาทย์ให้รำโดยเฉพาะ เช่น พระราม
พระลักษมณ์ก็ใช้เพลงบาทสกุณีแทนเพลงเสมอ
ถ้าเป็นทศกัณฐ์หรือพญายักษ์ก็ใช้เพลงเสมอमार
ซึ่งเป็นเพลงที่รำได้เฉพาะพวakyักษ์เท่านั้นเพลงที่ใช้
สำหรับพวกนักบวชหรือฤษีรำในตอนเดินระยะ
ใกล้ ๆ ใช้เพลงเสมอเถร ถ้าเป็นภูตผีปีศาจเดิน

ในระยะใกล้ ๆ ปีพาทย์ต้องบรรเลงเพลงเสมอผี
ถ้าตัวโขนตัวละครจะเดินไปไหนในระยะ
ไกล ๆ ตามปกติก็จะมีเพลงหน้าพาทย์ประกอบ คือ
เพลงเชิด ตัวโขนตัวละครไม่ว่าจะเป็นพระ นาง
ยักษ์ ลิง เดินไปไกล ๆ โดยการรำหรือเต้น
เพลงเชิดได้ทุกตัว แต่ถ้าเป็นตัวแสดงที่มีฐานะเป็น
ท้าวพญามหากษัตริย์ ถ้าจะเดินอย่างสง่างาม

พระภคฤๅษี ประธานพิธีไหว้ครู โขน - ละคร รำเพลงเสมอเถร

หนังคนजर หรือหนังเดิน (ตัวนาง)

ก็จะรำเพลงพญาเดิน

ในสมัยโบราณ การแสดงละครใน
ที่แสดงโดยผู้หญิงล้วน ๆ และแสดงใน
พระบรมมหาราชวัง การแสดงละครในสมัย
นั้น ดำเนินเรื่องชักช้าไม่รวดเร็วเน้นที่ศิลปะ
การรำรำ ในเวลาที่ตัวละครมีบทจะต้อง
เดินไปในระยะไกล ๆ และเดินไปอย่างไม่มี
ร้อน จะรำเพลงช้าและต่อด้วยเพลงเร็ว เพลง
ช้าเป็นเพลงที่บรรเลงช้า ๆ ท่วงทำนองอ้อย
สร้อยอ้อยอิง นักดนตรีมักบรรเลงทำนอง
เพลงสร้อยสนตัด ถ้าท่านผู้อ่านที่เคารพไม่
ทราบว่ทำนองเพลงช้าที่บรรเลงเพลงสร้อย
สนตัดเป็นอย่างไร ก็ขอให้ท่านลองนึกถึง
เพลงไทยสากลที่ชื่อเพลงสวนเกิน เนื้อร้อง
ตอนต้นว่า “ดูดาวเดือนที่ลอยล้นเกลื่อน
นภา ลมโบกพลิวปลิวมาใจผวาลอยเลื่อน
ฯลฯ” เพลงนี้แหละครับใช้ทำนองเพลงไทย
ที่ชื่อสร้อยสนตัด หรือนำมาบรรเลงเพลง
ช้าให้ตัวละครรำ นำมาเป็นทำนองเพลงสวน
เกินละครับ

การรำเพลงช้าในตอนที่ตัวละคร
ในบทมีเดินทางไกล ๆ เป็นการเดินอย่างไม่มี
ร้อน คนพากย์หนึ่งใหญ่และพากย์โชน
หน้าจอในสมัยโบราณ มักนำชื่อเพลงหน้า
พาทย์เพลงช้าไปบอกชื่อเสียใหม่ให้แฝงไป
จากเดิมว่า “นางพญาดำเนิน” การบอกชื่อ
เพลงหน้าพาทย์ให้ผิดไปจากเดิม แต่ความ
หมายเหมือนกันเช่นนี้ เรียกว่า บอกหน้า
พาทย์แฝง ในสมัยโบราณคนพากย์หนึ่ง
ใหญ่และพากย์โชนนิยมกันมาก เพราะ
เป็นการลองภูมินักดนตรีว่า จะทราบความ
หมายและคำแปลเพลงหน้าพาทย์แฝงที่
เขาบอกหรือไม่ ถ้าทราบและบรรเลงได้ถูก
เพลงก็รอดตัวไป แต่ถ้าไม่ทราบแล้วบรรเลง

ไม่ได้ก็จะอับอายขายหน้า ถ้าเป็นสมัยนี้ก็เรียกว่า หน้าแตกละครับ

การบอกเพลงหน้าพาทย์เพลงของเพลงช้าว่า เพลงนางพญาดำเนินนี้ เป็นไปตามความเหมาะสมที่ว่า นางพญาเวลาจะเดินไปไหนก็ย่อมจะเดินไปด้วยอาการแช่มช้า เมื่อนักดนตรีบรรเลงเพลงช้าให้ตัวละครในรำแล้ว ก็จะต่อด้วยเพลงเร็ว เพลงเร็วเป็นเพลงที่มีท่วงทำนองเร็วกว่าเพลงช้า ในการแสดงโขนละครสมัยปัจจุบันนี้นิยมรำแต่เพียงเพลงเร็ว โดยไม่ต้องรำเพลงช้าก่อน เพลงเร็วใช้ในตอนที่ตัวโขนตัวละครเดินอย่างเร่งรีบไปไหนมาไหนได้ และมักใช้เฉพาะตัวแสดงที่เป็นพระ นาง และยักษ์เท่านั้น ส่วนลิงไม่รำเพลงเร็ว ใช้แต่เพลงเชิด

เนื่องจากเพลงเร็วเป็นเพลงที่ใช้รำในตอนที่ตัวโขนตัวละคร มีบทจะต้องเดินไปโดยอาการรีบเร่ง คนพากย์หนังใหญ่และคนพากย์โขนหน้าจอในสมัยโบราณจึงนิยมบอกหน้าพาทย์เพลงเร็ว เป็นหน้าพาทย์เพลงว่า “แม่ลูกอ่อนไปตลาด” เป็นธรรมดาของหญิงที่เป็นแม่ซึ่งมีลูกยังเล็ก เวลาจะไปไหนมาไหนก็ต้องเป็นห่วงลูก จึงรีบไปรีบมา แม้แต่การไปตลาดเพื่อซื้ออาหารมารับประทาน ก็ยังต้องรีบร้อนไปและกลับ จะมัวโอ้อวดเดินเลือกนั่นเลือกนี่ไม่ได้ เพราะความเป็นห่วงลูกน้อยที่นอนรออยู่ที่บ้าน ดังนั้น การเรียกเพลงหน้าพาทย์เพลงเร็วเป็นหน้าพาทย์เพลงว่า แม่ลูกอ่อนไปตลาด ซึ่งมีความหมายว่าไปเร็วมาเร็ว นั้น จึงนับว่าเหมาะสมที่สุด

เมื่อพูดถึงคนพากย์หนังใหญ่แล้ว ทำให้คิดขึ้นมาได้ว่า ในบรรดาตัวหนังใหญ่ที่แกะสลักเป็นรูปยักษ์ ลิง พระ นาง นั้นมีลักษณะต่าง ๆ กัน มีตัวหนังใหญ่ประเภทหนึ่งเรียกว่า “หนังคนเฒ่า” เขาแกะสลักตัวหนังใหญ่ที่เรียกว่าหนังคนเฒ่าไม่ว่าจะเป็นตัวพระ นาง ยักษ์ หรือลิง ทำท่าเดินเท้าทั้งสองข้างของตัวหนังใหญ่จะเสมอกัน

มีพญานาครองรับอยู่ใต้เท้าทั้งสองข้างของตัวหนังใหญ่ที่เรียกว่าหนังคนเฒ่านี้ ใช้เชิดในตอนตัวหนังมีบทจะต้องเดินตามท้องเรื่อง ดังนั้น เขาจึงเรียกหนังคนเฒ่าอีกชื่อหนึ่งว่า “หนังเดิน”

คนเรานอกจากเดินแล้วก็จะมีการนั่ง ตัวโขนตัวละครในนาฏกรรมก็ต้องมีบทนั่งเหมือนกัน

ตั้งแต่สมัยโบราณนานมาแล้ว ครูบาอาจารย์ทางนาฏศิลป์โขนละคร จะอบรมสั่งสอนศิษยานุศิษย์ที่หัดโขน หัดละครให้นั่งตัวตรง ออกผายไหล่ผึ่ง เด็กที่หัดโขนหัดละครจึงเคยชินไม่ว่าจะนั่งบนเวทีแสดง หรือนั่งในอิริยาบถธรรมชาต ก็จะไม่นั่งหลังตรง ไม่นั่งตัวงอ ๆ เป็นอันขาด การแสดงโขนในสมัยก่อนก็ส่งเสริมให้ตัวโขนนั่งตัวตรงด้วย เช่น โขนโรงนอก หรือโขนนั่งราว บนเวทีจะไม่มีเตียงให้นั่งแต่จะทำราวไม้กระบอกให้ตัวโขนนั่งแทนเตียง ตัวโขนที่เป็นตัวท้าวพญามหากษัตริย์ หรือผู้มีศักดิ์นั้นก็จะมีบนราวไม้กระบอก ที่มีขาหย่างตั้งรับเป็นระยะ ๆ ราวไม้กระบอกนั้นถ้าคนนั่ง ๆ อย่างทิ้งน้ำหนักตัวลงไปเต็มที่ ราวไม้กระบอกก็อาจจะหักหรือไม่ก็ขาหย่างที่ตั้งรับราวไม้กระบอกจะพังลงมาได้ ดังนั้นตัวโขนที่มีบทจะต้องนั่งราวไม้กระบอกแทนนั่งเตียง จึงต้องนั่งโหยง ๆ ตัว คือนั่งไม่เต็มก้น ใช้เท้าข้างที่วางกับพื้นยันพื้นไว้ช่วยพยุงตัว ลักษณะการนั่งอย่างนี้ยังต้องนั่งระวังให้ตัวตรงยิ่งขึ้น ครั้นสมัยต่อมาการแสดงโขนจะวิวัฒนาการให้มีเตียงนั่งแทนราวไม้กระบอก ตัวโขนก็ยังคงนั่งแบบระวางตัวหลังตั้งอยู่ตลอดเวลา การนั่งเตียงในตอนรำเพลงช้าปีของตัวทศกัณฐ์ จะต้องนั่งคุกเข่ารำ จึงจะถูกต้อง และได้ทำที่สวयงาม แต่ในสมัยที่ครูอร่าม อินทรนัญ ยอดศิลปินโขนฝ่ายยักษ์แสดงเป็นทศกัณฐ์ ถ้าว้นไหนด่านต้องการนั่งรำตามสบาย ท่านก็จะนั่งห้อยขาข้างหนึ่งลงบนพื้น แล้วรำเพลงช้าปี ปราภฏ

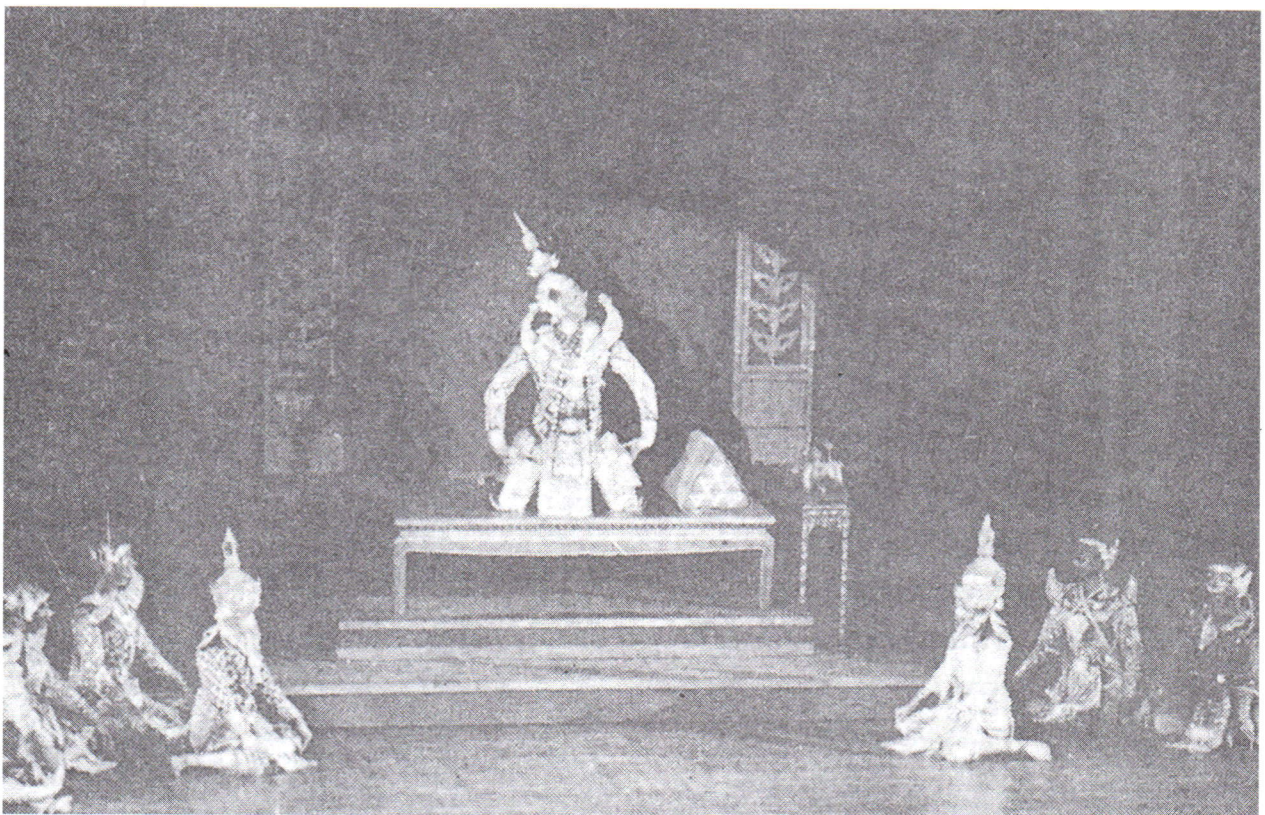
ว่าท่ารำของครูร่ำมก็ยังสวยงามและมีสง่าเหมือนกับท่านั่งคุกเข่ารำ ต่อมาลีลาพิเศษของครูร่ำมเกิดอยากจะลองนั่งห้อยขารำเพลงช้าปี่อย่างครูร่ำมบ้าง ก็ทดลองนั่งรำตามแบบครูร่ำม ผลที่ออกมานอกจากท่ารำจะไม่สวยงามงดงามเหมือนครูร่ำมรำแล้วคนที่ดูโชนเป็นยังตำหนิอีกด้วยว่านั่งห้อยขารำเพลงช้าปี่ผิดแบบแผน

ลักษณะการนั่งของตัวโชนตัวละครที่ปรากฏกายบนเวทีไม่ว่าจะเป็นการนั่งเตียงหรือนั่งกับพื้นเวที ตัวพระหรือตัวผู้ชายจะต้องนั่งทางด้านซ้าย ตัวนางหรือตัวผู้หญิงจะนั่งทางด้านขวา การอยู่ทางด้านซ้ายของฝ่ายพระ และนางอยู่ทางด้านขวานี้ ใช้นับตัวละครตัวโชนไม่ว่าจะนั่งหรือยืนหรือเดิน แม้การแสดงระบำชุดต่าง ๆ ที่มีพระกับนางรำคู่กัน พระก็ต้องอยู่ทางด้านซ้าย และนางอยู่ทางด้านขวา ที่เป็นเช่นนี้เพราะตัวพระและยักษ์ ถึง เวลาเข้าพระเข้านางมักจะเหินบอาวูธไว้ที่เอนด้านซ้าย ถ้าให้ตัวพระเข้าไปนั่งทางด้านขวา

ของนาง อาวูธก็จะเกะกะไปทิ่มตำตัวนางได้ โบราณจารย์จึงกำหนดให้ตัวพระอยู่ทางซ้าย และตัวนางอยู่ทางด้านขวา ในเวลานั่งด้วยกันตามที่กล่าวมาแล้ว

การนั่งอยู่ในสถานที่เดียวกัน หรือในฉากเดียวกันของตัวโชนตัวละคร ยังต้องมีการแบ่งยศถาบรรดาศักดิ์อีกด้วย เช่น พระรวมกับพระลักษมณ์จะนั่งคนละเตียง พระรามนั่งเตียงใหญ่ ตรงกลาง พระลักษมณ์นั่งเตียงเล็กด้านข้าง บางครั้งการแสดงโชนหน้าจอของคณะเอกชน ไม่มีเตียงเล็กให้พระลักษมณ์นั่ง จำเป็นจะต้องให้พระลักษมณ์นั่งเตียงเดียวกับพระราม แต่ลักษณะการนั่งของพระรากับพระลักษมณ์ก็จะไม่เหมือนกัน พระรามนั่งชิดขอบเตียงทางด้านหน้า ส่วนพระลักษมณ์จะนั่งเสมอกับพระรามไม่ได้ ต้องนั่งลดหลั่นลงไปทางด้านหลังเตียงไม่ให้หัวเข่าเสมอกับพระราม

การแสดงโชนละครที่มีฉากประกอบ และ

มีการปิดม่านเปิดม่าน ถ้าตัวละครมีบทต้องนั่งเตียง เช่น ทศกัณฐ์ออกจากราชการที่ท้องพระโรงกรุงลงกา ก่อนเปิดม่านทศกัณฐ์ก็นั่งอยู่บนเตียงเรียบร้อยแล้ว แต่ถ้าเป็นการแสดงกลางแจ้งหรือโชนหน้าจอไม่มีการปิดม่านเปิดม่าน ตัวโชนจะต้องเดินออกมาแล้วจึงก้าวขึ้นไปนั่งบนเตียง การก้าวขาขึ้นไปนั่งบนเตียงนี้ จะต้องก้าวเท้าซ้ายขึ้นบนเตียงแล้วจึงหมุนตัวลงนั่ง จะเป็นการนั่งพับเพียบหรือนั่งคุกเข่าก็ตามที่ บางครั้งอาจารย์ที่มีฝีมือในการแสดงโชนละครพลั้งเผลอไป ก้าวเท้าขวาขึ้นนั่งเตียง ซึ่งการก้าวเท้าขวาขึ้นนั่งเตียงเช่นนี้ ถ้าคนที่ไม่มีควมชำนาญในการแสดงโชนละครจะรู้สึกขัดเขินและคนดูก็จะทราบได้ทันทีว่า ตัวแสดงก้าวเท้าผิด แต่สำหรับผู้ที่มีความชำนาญในการแสดงจริง ๆ แล้ว การก้าวขาขวาขึ้นนั่งเตียงจะทำให้ไปอย่างแนบเนียนโดยที่คนดูถ้าไม่สังเกตหรือไม่รู้เรื่องการนั่งเตียงของตัวโชนตัวละครมาก่อนจะไม่ทราบเลยว่าผู้แสดงคนนั้นยกเท้าผิดข้างก้าวขึ้นนั่งเตียง

นอกจากการนั่งบนเตียงของตัวโชนตัวละคร ที่มีศถาบรรดาศักดิ์สูงแล้ว ยังมีการนั่งบนพื้นเวที ซึ่งสมมติเป็นพื้นที่ในท้องพระโรง หรือพื้นที่หน้าพลับพลาของพระรามในการแสดงโชนอีกด้วย ตัวแสดงที่ต้องนั่งบนพื้นเวที คือพวกเสนาอำมาตย์ นางกำนัลทั้งหลาย การนั่งเฝ้าบนพื้นเวทีนั้น ตัวแสดงที่เป็นเสนาหรือนางกำนัลจะนั่งเป็นคู่ ๆ เป็นแถวตั้งแต่ด้านหน้าเตียง หรือแท่นที่ประทับของท้าวพญามหากษัตริย์ ไปจนถึงด้านหน้าเวที การนั่งเป็นคู่ ๆ เช่นนี้ตามปกติจะให้ผู้แสดงที่ตัวสูง ๆ อยู่คู่หน้า ผู้ที่มีความสูงลดหลั่นก็อยู่คู่รอง ๆ ลงไป จนถึงคู่ท้ายจะตัวเตี้ยที่สุดในบรรดาเสนาหรือนางกำนัลที่หมอบเฝ้า เสนาที่นั่งเฝ้าเป็นคู่ ๆ ดังกล่าวนี เป็นเสนาธรรมดา ๆ ถ้าเป็นเสนาผู้ใหญ่หรือปโรหิตโหราจารย์ราชครู

เวลาเข้าเฝ้าจะนั่งแถวกลางระหว่างเสนาทั้งสองแถว

การแสดงโชนหน้าจอ จะไม่ตั้งเตียงหรือแท่นที่ประทับของท้าวพญามหากษัตริย์ตรงหน้าจอแล้วหันหน้ามาทางคนดูเหมือนกับการแสดงโชนหรือละครที่มีฉากประกอบและแสดงอยู่ในโรงละคร แต่โชนหน้าจอจะตั้งเตียงทางด้านขวาและด้านซ้ายของเวที เตียงที่อยู่ทางด้านขวาของเวทีเป็นเตียงของพระรามหรือฝ่ายพลับพลา เตียงที่อยู่ทางด้านซ้ายของเวทีเป็นเตียงของทศกัณฐ์หรือฝ่ายยักษ์ เวลาแสดงถ้ากล่าวถึงฝ่ายยักษ์ เสนายักษ์จะคลานหรือเดินออกจากประตูทางด้านซ้ายเป็นคู่ ๆ โดยคู่สุดท้ายออกมาก่อน แล้วไปนั่งเป็นคู่ ๆ ตามความยาวของเวที หันหน้าเข้าหาเตียงฝ่ายยักษ์ทางด้านซ้าย ต่อจากนั้นทศกัณฐ์หรือพญายักษ์ฝ่ายทศกัณฐ์จึงจะเดินออกมานั่งเตียงทางซ้ายมือ

ถ้าเป็นการแสดงตอนพระรามเสด็จออกจากราชการที่พลับพลา พวกสิบแปดมงกุฎตั้งแต่คู่ท้ายจะออกจากโรงทางประตูด้านขวา แล้วไปนั่งเป็นคู่ ๆ เรียงลำดับตามความยาวของโรง หันหน้าไปทางเตียงของพระรามทางด้านขวามือ ต่อจากนั้นพญาวานรได้แก่ นิลนนท์ องคต ชมพูพาน หนุมาน สุครีพ ชามพูนราช และพิเภกจะคลานออกนั่งตามลำดับ เมื่อบรรดาไพร่พลออกนั่งเรียบร้อยแล้ว พระรามจะเดินนำหน้าพระลักษมณ์ ออกนั่งเตียงใหญ่ ส่วนพระลักษมณ์ก็จะเดินตามพระรามไปนั่งเตียงเล็ก ต่อจากนั้นการแสดงจะดำเนินต่อไปตามเรื่อง

เรื่องการเดินทางนั่งในนาฏกรรมก็เห็นที่จะจบเพียงนี้ ถ้าท่านผู้อ่านที่เคารพสนใจเกี่ยวกับเรื่องเช่นนี้ ผู้เขียนจะนำมาเสนอในโอกาสต่อไป สำหรับฉบับนี้ขอลาไปก่อน สวัสดีครับ

จะเลือกปลูกไม้ผลระดับบ้านอย่างไรดี

ชาคริต จุลกะเสวี

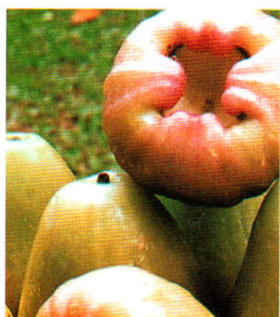
จากสภาวะที่เศรษฐกิจของ
ไทยเรา ได้รับผลกระทบอย่าง
รุนแรงมาตั้งแต่ในยุคฟองสบู่แตก
คราวก่อนนั้น แต่ก็นับว่าโชคดี
อย่างยิ่ง ที่รัฐบาลชุดของท่าน
นายกรัฐมนตรี ดร.ทักษิณ ชินวัตร
ปัจจุบันนี้ ได้เร่งดำเนินการแก้ไข
อย่างถูกต้องและรวดเร็วด้วยความ
ตั้งใจอย่างเต็มที่ ทำให้ได้เริ่มเห็น
ผลงานก้าวหน้ามาเป็นลำดับ

นอกจากด้วยการรวมพลังปฏิบัติ
ที่เอาจริงเอาจัง และเลือกใช้วิธีแก้ไข
ในเชิงรุก ทั้งในระยะสั้นและระยะ
กลางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ อย่างตรง
ประเด็น จึงทำให้บังเกิดผลสำเร็จ
ก้าวหน้าได้อย่างรวดเร็วเป็นลำดับมา

ทั้งยังได้วางแนวทางการพัฒนา
สินค้าไทยเรา เน้นหนักในการปรับปรุง
คุณภาพให้ทันสมัย โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งทางด้านผลิตผลการเกษตรนั้น
ต่อไปนี้มีได้แก้ไขเพียงเพิ่มการ
ส่งออกเท่านั้น หากแต่ได้เน้นหนัก
ในเรื่องการส่งเสริมให้ทำการแปรรูป
ผลิตผลการเกษตรทั้งหลายเพื่อเพิ่ม
มูลค่าให้ได้สูงสุด เท่าที่จะทำได้
แล้วละครับ

ดังนั้น ทางด้านพี่น้องเกษตรกร
ทั้งหลาย จึงควรจะได้เร่งพัฒนา
ปรับปรุงระบบการผลิตในไร่นา
ของท่านเองให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นด้วย ปัญหา
ที่หนักใจของเกษตรกรในเรื่อง
การตลาดนั้น บัดนี้ก็มีช่องทางแก้ไข
การตลาดใหม่ให้น่าดีใจด้วย โดย
เฉพาะอย่างยิ่งด้านผลไม้ไทยเรานั้น
มีทางที่จะทำการส่งออกต่อไปนี้ได้ดี
แต่ก็ต้องขอเน้นในเรื่องคุณภาพเป็น
สำคัญ จะต้องให้ตรงกับมาตรฐาน
ที่ตลาดต่างประเทศเขาต้องการ จึงจะ
สามารถส่งออกไปขายกับประเทศ
ต่าง ๆ เขาได้ดีสมหวัง

ซึ่งทางสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์
และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ก็ได้
วิจัยและพัฒนา เพื่อนำหลักการของ
ISO - 9000 ซึ่งเป็นระบบสากล นำมา
ปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพและวิธี
การของอุตสาหกรรมส่งออกผลไม้สด
ของไทย ขณะนั้นสถาบันวิจัย
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่ง
ประเทศไทย ก็ได้นำผลจากข้อมูล
ทั้งก่อนและหลังการเก็บเกี่ยวตลอดจน
การขนส่ง การบรรจุหีบห่อ นำข้อมูล
มาพัฒนาให้เหมาะสมแก่การใช้
ประโยชน์ทางการค้าส่งออกด้วยแล้ว

สำหรับสมาชิกของ “วารสารไทย” ผู้ที่เคยสอบถามมาว่า อยู่ในเมืองหรือในชุมชนใหญ่ อยากจะปลูกไม้ผลไว้ประดับภายในบริเวณบ้านบ้าง เราควรจะเลือกปลูกไม้ผลอะไรดี ทั้งนี้ได้เน้นความต้องการที่จะให้ปลูกต้นไม้ผลชนิดพันธุ์ดี ๆ ซึ่งไม่เปลืองพื้นที่ปลูกมากนัก แต่ให้ผลผลิตได้ดี และทำการปฏิบัติดูแลรักษาก็ไม่ยุ่งยากอะไรด้วยนั้น

เพื่อสนองความต้องการของท่านสมาชิกแต่ละบ้าน จึงขอแนะนำให้ผู้ที่ปลูกได้รู้จักเลือกพันธุ์ไม้ที่บ้านของตนชอบและเหมาะสมเลือกเอามาทำการปลูกลงไว้ จะได้เป็นที่พอใจด้วยกันทุกฝ่ายดีขึ้นนะครับ

สำหรับต้นไม้ผลที่จะปลูกนั้นก็ได้มีขอเสนอแนะไว้ว่ามีให้เลือกปลูกได้ ทั้งที่เป็นต้นขนาดเล็กและต้นขนาดกลาง หรือต้นขนาดใหญ่ สำหรับต้นขนาดใหญ่นั้นในบ้านที่มีบริเวณแคบ ๆ ไม่กว้างขวางเพียงพอ ก็ไม่ควรเลือกปลูกนะครับ ควรเลือกปลูกต้นไม้ผลขนาดกลาง ซึ่งทรงพุ่มไม่ใหญ่นักจะเหมาะกว่า และถ้ารักจะปลูกต้นไม้ผลขนาดใหญ่สักหน่อยที่เจ้าของเกิดมีใจรักจริง ๆ ต้นไม้ผลกลุ่มทรงต้นที่ว่าใหญ่นั้น ก็คือที่มีขนาดสูงเกินกว่า ๕ เมตรขึ้นไปไม่มากนัก อย่างเช่นต้นมะม่วงพันธุ์ดี ๆ หรือชมพู กระท้อน ขนุน มะพร้าว น้ำหอม อะไรพวกนี้ ก็พอจะมีทางปลูกได้ดีเหมือนกัน แต่ท่าน

ก็จะมีภาระในเรื่องการที่จะต้องช่วยตัดแต่งทรงพุ่มให้ด้วยเป็นประจำ อย่าปล่อยให้มันเติบโตตามสบายนัก เพราะจะกินที่กว้างขวางและสูงเกินไป เว้นแต่ต้นมะพร้าว นอกจากนั้นก็พอจะตัดแต่งให้เหลือกิ่งในทรงพุ่มแต่ละต้นชนิดที่พอจะให้มิดอกออกผลให้เจ้าของบ้านชื่นใจได้ดีอยู่นะครับ

โดยทั่วไปนั้น ต้นไม้ผลที่พี่น้องประชาชนที่มีบ้านอยู่อาศัยในเมืองหรือในชุมชนใหญ่ ๆ รวมทั้งในกรุงเทพมหานครด้วย ที่มักจะชอบเลือกปลูกกันอยู่ก็มีพวก “ต้นมะม่วง” พันธุ์ดี ๆ “ต้นชมพู” กลุ่มชมพูเพชร เช่นพวกชมพูทูลเกล้า ชมพูแก้วหม่อมชมพูเพชร เหล่านี้เป็นต้น

นอกจากนี้ก็ยังมีความ “ต้นมะยม” พันธุ์ที่ผลโตและมีรสชาติดีกับพวก “ต้นขนุน” พันธุ์เบาและพันธุ์กลาง อย่างเช่นขนุนละเมอ ขนุนพันธุ์ทองสุกใจ และพันธุ์จำปากรอบ เหล่านี้จะเหมาะกว่าปลูกพันธุ์ฟ้าถล่ม ซึ่งเป็นพันธุ์หนักให้ผลใหญ่มากนะครับ

สำหรับ “ลิ้นจี่” นั้น เมืองจีนก็คุยว่าของเขาเป็นเลิศแต่เดี๋ยวนี้ในเมืองไทยเราก็มีลิ้นจี่เมล็ดลีบผลดีรสเยี่ยมไม่แพ้ของเมืองจีนเขาเลย ผมเคยชิมมาแล้ว จากสวนคุณบรรเจิด คุณวงศ์ ที่แคมป์สน อำเภอเขาต่อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ดูเหมือนเรียกกันว่า “พันธุ์ป่าขีด ๒” มีรสชาติหวานกรอบดี เนื้อหนาและแห้ง ที่สำคัญคือเมล็ดเล็กและลีบดีด้วย ปีนี้ขายได้กิโลกรัมละ ๓๐๐ บาทเชียวนะครับ ผู้สนใจเชิญ

ไปปรึกษาและขอซื้อกิ่งพันธุ์จากสวนนี้ มาปลูกกันบ้างก็ยังได้

ส่วนพวก “กระท้อน” “ฝรั่ง” “สาเก” “มะพร้าวน้ำหอม” เหล่านี้ ถ้ารักจะเลือกปลูก ก็ควรพิจารณาแต่ พันธุ์ดีจริง ๆ มาปลูก เพราะที่ใน บริเวณบ้าน โดยทั่วไปมักจะมียู่ จำกัฒมากนั้เอง ทั้งเรื้องของร่่มเงา บั้งถ้ามีมากเกินไป ต้นไม้ต้นที่ปลูกนั้ ก็คงจะไม่สมบุรณดีได้ดังหวัง จึงต้อง พิจารณาให้เหมาะสมด้วยนะครั้บ

นอกจากนี้ก็ยังมียู่จำกัฒอื่น ๆ ที่อาจจะทำให้ปลูกต้นไม้ผลได้ไม่ เหมาะสมอยู่อีกด้วย อย่างเช่นอาจจะติดแนวสายไฟที่พาดผ่าน ก็ไม่ควร จะปลูกต้นไม้ใหญ่ลงไป ด้วยอาจจะมียู่ อุบัติเหตุเกิดขึ้นได้ง่ายอย่างนี้ก็ต้อง ระวั้งให้ดีด้วยเช่นกัน

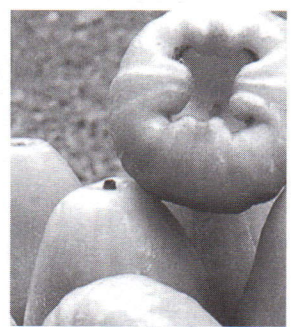
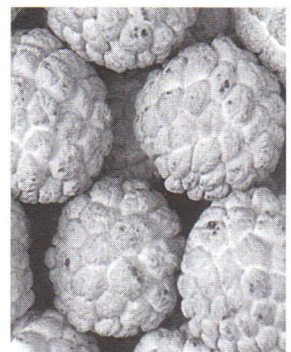
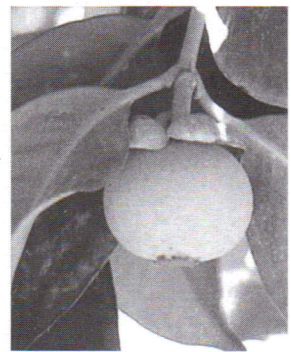
สำหรับการกระตุ้นให้ต้นไม้ผล ที่ปลูกเติบโตเต็มที่แล้ว ให้ออกดอก ติดผลได้โดยไม่ต้องใช้สารเคมีช่วยเลย คือใช้วิธีทำการตัดแต่งกิ่ง บำรุงต้น ด้วยปุ๋ยคอกใส่ลงหน้าไว้ให้เป็นอย่างดี และทำความสะอาดวัชพืชรอบ ๆ โคนต้น ภายหลังจากเก็บผลผลิต หมดแล้วด้วย

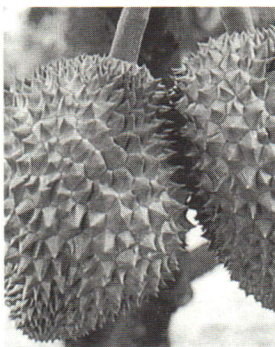
จากนั้นก็ใช้วิธีของสมุนไพรควัน ที่พื้นดิน ภายในบริเวณใต้ทรงพุ่มให้ ๑ - ๒ จุด ส่วนในบริเวณสวนใหญ่ก็ใช้ วิธีสมุนไพรให้ ๓ ถึง ๔ จุด ในช่วงเวลา เย็น อาทิติยัละ ๒ ครั้ง ต้องย้ายจุด ที่กองสมุนไพรด้วยนะครั้บ เพื่อให้ควัน ไฟกระจายมันจะช่วยขับไล่แมลงศัตรู ของมะม่วง และกระตุ้นให้มะม่วง

รู้สึกตัวว่าถูกทรมาน ก็แข่แข่ช่อ ออกดอกร่้นต่อไปได้เร็วขึ้น

เมื่อต้นมะม่วงที่ท่จะทำที่แข่แข่ช่อ ดอกท่ว้ทั้งต้นแล้ว จึงค่อยเร่ิมให้น้ำ พร่้อมทั้งฉีดพ่นสารสะเดาหรือสาร ฮอโมนพืชตัวเร่ืองเพื่อป้องกันดอกร่วง ประมาณ ๒๕ วันต่อมากัจะติดผล จากไร่ทดลองแห่งหนึ่งที่เชียงใหม่มะม่วงที่ปลูกนั้ให้ผลผลิตต้นละ ๕๐ ถึง ๖๐ กิโลกรัม จำหน่ายในราคา กิโลกรัมละ ๑๕ ถึง ๒๐ บาท ในที่ ๓๐ ไร่ที่ปลูกมะม่วงไว้นั้ก็สามารถทำเงิน เข้าสวนได้น้ำพอใจเชียวละครั้บ ซึ่งวิธี สมควันไฟได้พุ่มไม้ให้พอเหมาะสมนี้ ก็เป็นวิธีหนึ่งที่ช่วยเร่ืองให้มะม่วงในสวน ออกช่อออกดอกได้ประหยััดดีเหมือนกัน ก็ควรนำวิธีนี้มาใช้ในบ้านได้เช่นกัน แต่ต้องระวั้งอย่าให้รบกวนเพื่อนบ้าน ของเราเข้าละครั้บ

สำหรับผลไม้ชนิดอื่น ๆ เช่น พวกมะเฟือง มะปราง มะม่วง หิมพานต์ องุ่น พุทรา มะละกอ สั้มโอ ทูเรี่ยน เงาะ มังคุด ลำไย กระท้อน และมะขาม ไม้ผลเหล่านั้ก็เลือกปลูก ได้ แต่มักไม่เป็นที่นิยมปลูกภายใน บริเวณบ้านกันมากนัก ทั้งนี้เพราะมี สาเหตุขัดข้องหลายประการ เช่น ความต้องการสภาพอากาศที่ชื้นมาก ไม่ค่อยจะออกดอกผลในเขตพื้นที่ที่ นำมาปลูก หรือไม่ก็ทำการดูแลรักษา ได้ยากกว่า ต้นก็มักจะมีขนาดใหญ่เกินไป หรือต้นมีหนามมากเหล่านั้ เป็นต้น จึงไม่ค่อยจะนำมาปลูกใน บริเวณบ้านกันเท่าใดนัก นอกจากจะ

มีที่พอ และเหมาะสมกับปลูกได้ดีอยู่
เช่นกัน

สำหรับฤดูเก็บเกี่ยวไม้ผลส่วนใหญ่
ของเมืองไทยเรา ก็พอมีกำหนดการ
เก็บเกี่ยว ในช่วงฤดูการผลิตปกติ
ทั่ว ๆ ไป ให้สังเกตได้ดังนี้ คือ

ไม้ผลที่สามารถจะมีผลให้
เก็บเกี่ยวได้ทุกเดือนตลอดทั้งปี ก็ได้แก่
**พวกมะละกอ กล้วยหอม กล้วย
น้ำว้า ฝรั่ง และมะพร้าวน้ำหอม**

ที่ให้ผลเก็บเกี่ยวได้ในช่วงเดือน
มกราคม - พฤษภาคม ได้แก่ **ขนุน**

ที่ให้ผลเก็บเกี่ยวได้ในช่วงเดือน
มกราคม - กุมภาพันธ์ และสิงหาคม
- ธันวาคม ได้แก่ **พุทรา**

ที่ให้ผลเก็บเกี่ยวได้ในช่วงเดือน
มกราคม - กุมภาพันธ์ และกันยายน
- ธันวาคม ได้แก่ **ส้มเขียวหวาน**

ที่ให้ผลเก็บเกี่ยวได้ในช่วงเดือน
มกราคม - เมษายน และกันยายน -
ธันวาคม ได้แก่ **องุ่น**

ที่ให้ผลเก็บเกี่ยวได้ในช่วงเดือน
มกราคม - กุมภาพันธ์ และธันวาคม
ได้แก่ **มะขามหวาน**

ที่ให้ผลเก็บเกี่ยวได้ในช่วงเดือน
มกราคม - มีนาคม และธันวาคม
ได้แก่ **สตรอเบอรี่**

ที่ให้ผลเก็บเกี่ยวได้ในช่วงเดือน
มีนาคม - พฤษภาคม ได้แก่ **มะม่วง**

ที่ให้ผลเก็บเกี่ยวได้ในช่วงเดือน
เมษายน - มิถุนายน ได้แก่ **ลิ้นจี่**

ที่ให้ผลเก็บเกี่ยวได้ในช่วงเดือน
พฤษภาคม - ตุลาคม ได้แก่ **ทุเรียน**

ที่ให้ผลเก็บเกี่ยวได้ในช่วงเดือน

พฤษภาคม - กันยายน ได้แก่ **มังคุด
เงาะ**

ที่ให้ผลเก็บเกี่ยวได้ในช่วงเดือน
มิถุนายน - สิงหาคม ได้แก่ **ลำไย**

ที่ให้ผลเก็บเกี่ยวได้ในช่วงเดือน
มิถุนายน - กันยายน ได้แก่ **น้อยหน่า**

ที่ให้ผลเก็บเกี่ยวได้ในช่วงเดือน
กรกฎาคม - ตุลาคม ได้แก่ **ลางสาด**

ที่ให้ผลเก็บเกี่ยวได้ในช่วงเดือน
สิงหาคม - พฤศจิกายน ได้แก่ **ส้มโอ
กล้วยไข่**

ที่ให้ผลเก็บเกี่ยวได้ในช่วงเดือน
กันยายน - พฤศจิกายน ได้แก่ **ส้ม
ตรา**

ที่ให้ผลเก็บเกี่ยวได้ในช่วงเดือน
กันยายน - ธันวาคม ได้แก่ **ละมุด**

ส่วน **ไผ่ตง** นั้น ปกติจะเก็บหน่อไม้
ไผ่ตงได้ในเดือนพฤษภาคม - ตุลาคม

ทั้งนี้ยกเว้นไม้ผลที่ผลิตให้ออก
ผลเก็บเกี่ยวได้นอกฤดูปกติ ซึ่งก็จะ
มีวิธีการและกำหนดเก็บผลได้ก่อน
หรือหลังจากกำหนดนี้ได้ แล้วแต่วิธี
การปฏิบัติของเกษตรกรหรือท่าน
ผู้ปลูกเอง

นอกจากนี้ ยังมีผลไม้พันธุ์
ใหม่ ๆ ที่เข้ามาจากต่างประเทศ ก็
กำลังได้รับความสนใจปลูกกันอยู่
มากเหมือนกัน ท่านผู้ปลูกควรจะ
ศึกษาให้ดี เมื่อได้รู้จังหวะเวลาการ
ออกดอก เก็บผลอย่างถูกต้องแล้ว
ก็จะช่วยให้วางแผนการปฏิบัติงาน
ต่าง ๆ สำหรับต้นไม้ชนิด ๆ ได้ถูกต้อง
เช่น การให้ปุ๋ย ให้น้ำ การตัดแต่งกิ่ง
 ฯลฯ ได้ถูกต้อง ก็จะช่วยประหยัด

ต้นทุนการผลิตให้ต่ำลงได้ดียิ่งขึ้นด้วย
แต่ข้อจำกัดของการปลูกไม้ผล
ภายในบริเวณบ้านก็มีอยู่เหมือนกัน
เช่นได้แก่

ประการแรก คือข้อจำกัดในเรื่องคุณสมบัติของดิน ทั้งนี้เพราะดินภายในบริเวณบ้านมักไม่ใช่ดินเดิม แต่เป็นดินที่นำมาถมให้สูงขึ้นเพื่อป้องกันน้ำท่วม ซึ่งมักจะเป็นดินเหนียวที่มีความเป็นกรดสูงและระบายน้ำไม่ดี ดังนั้น หากจะปลูกไม้ผลในบ้าน ควรจะต้องมีการตรวจความเป็นกรด-ด่างของดิน เตรียมหลุมปลูกเป็นอย่างดีให้ด้วยนะครับ

ประการที่สอง มีข้อจำกัดในเรื่องพื้นที่ปลูก โดยทั่วไปบริเวณบ้านพักอาศัยมักจะมีพื้นที่ไม่มากนัก ดังนั้น จึงควรกะประมาณจำนวนต้นไม้ที่จะปลูกให้เหมาะสมกับพื้นที่โดยสามารถคำนวณได้จากพื้นที่ทรงพุ่ม ซึ่งอย่างน้อยที่สุดควรมีพื้นที่ปลูกอย่างน้อยต้นละ ๒๐ ตารางเมตร ควรปลูกจำนวนน้อย และให้แต่ละต้นแผ่ทรงพุ่มได้อย่างเต็มที่จะดีกว่า

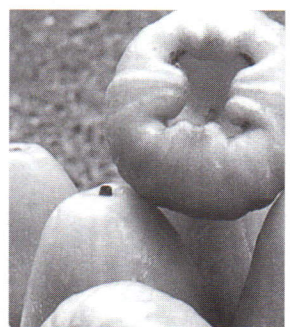
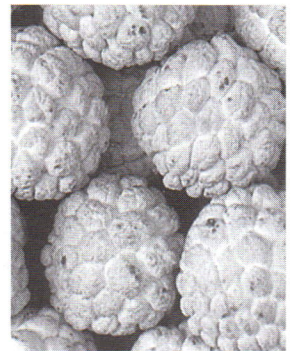
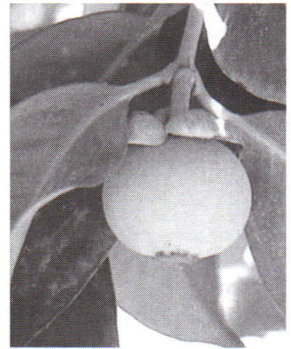
ประการที่สาม คือข้อจำกัดในเรื่องการบังร่มเงา ซึ่งจุดประสงค์ของการปลูกต้นไม้ผลอย่างหนึ่งก็คือต้องการจะให้ร่มเงาภายในบ้าน และป้องกันแสงแดดที่จะส่องเข้ามายังตัวบ้านในช่วงบ่าย ดังนั้น ตำแหน่งที่น่าจะปลูกต้นไม้ คือทางด้านทิศตะวันตก หรือทิศตะวันตกเฉียงใต้ของบ้าน

สำหรับกรณีปลูกไม้ผลหลายต้น

และเกิดการบังร่มเงากันเอง ก็ควรตัดต้นที่อยู่ตรงกลางออกเสียบ้าง เพื่อให้ต้นที่เหลืออยู่ได้รับแสงแดดอย่างเพียงพอจะดีกว่า

ประการที่สี่ คือ ข้อจำกัดในเรื่องน้ำท่วม บริเวณพื้นที่ลุ่มมักพบปัญหาในเรื่องน้ำท่วม น้ำขังหรือน้ำไหลบ่า ทำให้ไม้ผลที่ปลูกในบริเวณบ้านชะงักการเจริญเติบโต ใบร่วง และหากน้ำท่วมขังนานต้นไม้ก็อาจตายได้ ดังนั้น จึงควรถมดินให้สูงพ้นระดับน้ำ หากไม่สามารถทำได้ก็ควรที่จะพูนดินยกเป็นโคก ตรงบริเวณที่จะปลูกไม้ผลให้พ้นน้ำไว้ก่อน แล้วจึงค่อยถมดินในบริเวณอื่นภายหลังก็ยังได้ และไม่ว่าจะปลูกต้นไม้ผลชนิดใด ก็คงจะพยายามเลือกหาแต่ชนิดที่เป็นพันธุ์ดีจริง ๆ เอามาปลูกให้ได้ก็จะดียิ่งขึ้น อย่างเช่นจะปลูกฝรั่งก็น่าจะเลือกปลูกฝรั่งพันธุ์ที่ตลาดเขานิยมกันอยู่ในขณะนี้ด้วยก็จะดี อย่างเช่นพันธุ์ที่หวานกรอบและไม่มีเมล็ด อย่างนี้เป็นต้น

ท่านผู้อ่าน “วารสารไทย” ทั้งหลายครับ นอกจากที่ได้กล่าวมาให้ฟังแล้วนั้น ก็ยังคงมีข้อจำกัดอื่น ๆ อยู่บ้างเหมือนกัน เช่น สายไฟฟ้าพาดผ่านบริเวณบ้าน ต้นไม้ที่มีความสูงระดับสายไฟฟ้าอาจจะทำให้เกิดอุบัติเหตุได้ ก่อนปลูกจึงควรพิจารณาความสูงของต้นไม้ในแง่นี้ด้วย และถ้าหากคิดจะปลูกไม้ผลสักต้น ก็ควรตัดสินใจและพิจารณาจากข้อมูลประกอบเหล่านี้ แต่ที่สำคัญ

ควรจะปรึกษาสมาชิกในครอบครัวให้
ดีเสียก่อนด้วย เพราะความร่มเย็น
ภายในบ้านไม่ใช่มาจากต้นไม้แต่เพียง
อย่างเดียว แต่รวมถึงความร่มเย็น
ทางจิตใจของสมาชิก ในบ้านด้วย
สมกับคำที่ว่า “บ้านคือวิมานของเรา”
นั่นเองแหละครับหรือถ้าเป็นบ้านทาง
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งกำลัง
มีการพัฒนาพื้นที่ปลูกไม้ผลกัน
เพิ่มมากขึ้นด้วยเหมือนกัน เกษตรกร
ก็มักจะมองหาไม้ผลชนิดที่ทนแล้งให้
ดี ๆ หน่อย คุณแลร์กขาง่าย และให้
ผลตอบแทนได้ดีด้วยเอามาปลูก
ในบรรดาต้นไม้ผลที่ถึงอย่างไรปลูกไว้
ก็จะมีผลผลิตได้ง่าย เช่น ขนุน
และกล้วยน้ำว้า ก็เป็นพืชหนึ่งที่ได้
ได้รับความสนใจ เลือกปลูกกันมาก
เหมือนกันนะครับ

สำหรับขนุนนั้นเป็นไม้ผลอีก
ชนิดหนึ่ง ที่สามารถปลูกเป็นพืช
เศรษฐกิจ และปลูกยึดเป็นอาชีพได้
ต้องการใช้น้ำน้อย เจริญเติบโตได้
ง่ายดี และให้ผลผลิต สูงแม้อยู่ในที่
ดอน ทั้งโรคและแมลงก็มีรบกวนน้อย
อายุให้ผลได้ยืนนานดี

ประชาชนชาวอีสานเรารู้จักขนุน
มาตั้งแต่บรรพบุรุษ และเป็นภาคเดียว
ที่ใช้ประโยชน์จากขนุนได้มากที่สุด
คือยอดอ่อน รับประทานเป็นผัก
ผลอ่อนนำมาต้มสุก โขลกละเอียด
เติมเครื่องปรุงให้เหมาะก็จะได้อาหาร
อร่อย ที่เรียกว่า “ซูปหมากมี” ผลสุก
ก็รับประทานเป็นผลไม้ ลำต้นใช้
เจาะทำกลองยาว สีสจากเนื้อไม้เข้าไป

ย้อมผ้าแทนสีสีกัก เนื้อไม้ขนุนยังนิยม
ใช้ในการมงคลอีกด้วย

ปลูกแล้วจะปล่อยให้ขนุนเจริญ
ตามธรรมชาติ จนกระทั่งอายุ ๑ ปี
จึงค่อยเริ่มตัดแต่งกิ่ง เลือกไว้เฉพาะ
กิ่งแขนงหลัก ๆ ขนุนจะออกดอกติด
ผลตามกิ่งและลำต้น ทรงพุ่มที่
โปร่งแสงแดดส่องถึงโคนต้น พบว่า
จะให้ดอกติดผลดีกว่าต้นที่
ทรงพุ่มทึบแสง เมื่อต้นมีอายุ ๒ ปี
ครึ่งถึง ๓ ปีไปแล้ว สังเกตพบว่ามัก
จะงามจนเหี่ยวไป ให้เริ่มใส่ปุ๋ยสูตรที่มี
ธาตุโปแตสเซียม เช่น สูตร ๑๔ - ๙ -
๒๐ เพื่อลดการเหี่ยวใบลงบ้างก็จะดี

ขนุนมีแมลงศัตรูน้อยมาก
เนื่องจากไม่ได้ปลูกขนุนอย่างเดียว
เป็นพื้นที่กว้าง แมลงมันอาจจะ
เลือกเข้าทำลายพืชอื่น มากกว่าที่จะ
เข้าทำลายขนุน เช่น แมลงค่อมทอง
ด้วงวง ควรรักษาใบป้องกันการเข้า
ทำลายกัดกินของแมลงเหล่านี้ ด้วย
สารอีไธดิน - เอ็ม หรือไมโครโซมฉีด
พ่นให้ก็ได้เนะครับ เดียวนี้มีการใช้สาร
หมักจุลินทรีย์อี.เอ็ม. ทำเองอย่าง
ง่าย ๆ ก็ใช้ป้องกันศัตรูพืชเหล่านี้ได้ดี
เหมือนกัน

ดังนั้น หากจะเลือกปลูกไม้ผล
ชนิดใด ในที่ดินบริเวณบ้านของท่าน
ก็ควรจะพิจารณาสิ่งประกอบต่าง ๆ
ที่ควรระวังดังกล่าวแล้วนี้ให้ดี
ก็แล้วกัน ควรปลูกเพื่อความสบายใจ
และให้ได้ผลตอบแทนที่ดีด้วยจึงจะ
เหมาะดี

ท้ายเล่ม

ความจริงวารสารไทยฉบับที่ ๙๑ นี้ เป็นช่วงที่มีเรื่องราวสำคัญ ๆ ทั้งในทางพระพุทธศาสนา ขนบประเพณี และวัฒนธรรมอันดี ตลอดจนข่าวคราวทางด้านการเมือง ทั้งในส่วนกลางของภาครัฐ เกี่ยวกับความคลี่คลายของเหตุการณ์ทางสามจังหวัดภาคใต้ และการเลือกตั้งผู้ว่าราชการ กทม. ซึ่งเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้ก็ได้มีความสัมพันธ์ต่อการพัฒนาเอกลักษณ์ของชาติอยู่ด้วยทั้งสิ้น แต่ผมต้องขอยกยอไปไว้เสนอในโอกาสหน้า

เพราะในช่วงระยะนี้พอดีมีงานสำคัญยิ่งของชาติไทยเรา ที่สมควรจะได้นำมาเสนอต่อสมาชิกของ “วารสารไทย” ทั้งปวง ก่อนเรื่องอื่นใดทั้งสิ้น นั่นก็คือพอดีตรงกับศุภวาระอันเป็นมิ่งมงคล ในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษาของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ซึ่งทรงเป็นเสมือนพระแม่เจ้าของชาวไทยทั้งมวล จึงสมควรที่ “ท้ายเล่ม” อันนี้จะต้องขออนุญาตต่อบรรดาท่านผู้อ่านเพื่อขอเสนอแต่เรื่องราวอันเป็นประโยชน์ยิ่ง ที่พี่น้องประชาชนควรจะได้નોมรำลึกและร่วมถวายพระพรชัยแด่พระองค์ท่าน ก่อนเรื่องอื่นใดทั้งสิ้น

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงมีพระราชอุปนิสัยที่อ่อนโยน นุ่มนวล ทรงมีพระเมตตาต่อบุคคลทุกวัย ไม่ว่าเด็ก คนชรา หรือผู้ประสบทุกข์ยาก เหล่านั้นเสมอ เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้เฉลิมพระราชอิสริยยศและพระราชอิสริยยศักดิ์ เป็นสมเด็จพระบรมราชินีนาถ จึงนับเป็นโอกาสให้ได้ทรงประกอบพระราชกรณียกิจ เพื่อช่วยเหลือประชาชนได้อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงตระหนักในน้ำพระทัยและพระปรีชาสามารถของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ดังนั้นเมื่อวันที่ ๑๒ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๙๙ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม แต่งตั้งสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ให้ทรงดำรงตำแหน่งสถานายิกาสภาภคชาติไทย ซึ่งมีความสำคัญยิ่งด้วยพระองค์ท่านทรงเห็นว่าเรื่องสุขภาพอนามัยนี้เป็นสิ่งสำคัญ เพราะเป็นพื้นฐานของสิ่งมีชีวิตทั้งมวล ดังคำกล่าวที่ว่า จิตใจแจ่มใส ย่อมอยู่ในร่างกายที่แข็งแรง หากประชาชนมีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์ ไม่เจ็บไข้ได้ป่วย ก็จะมีสติปัญญาเล่าเรียน ประกอบสัมมาอาชีพ สร้างสรรค์ความเจริญต่าง ๆ ให้บ้านเมือง

ดังนั้น ถ้าจะกล่าวว่าพลเมืองที่แข็งแรง ย่อมสามารถสร้างชาติที่มั่นคง ก็คงจะไม่ผิด

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงห่วงใยในชีวิตความเป็นอยู่ของราษฎรทุกเรื่อง มีพระราชประสงค์ที่จะทรงยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชน เพื่อช่วยเหลือและบรรเทาปัญหาต่าง ๆ ในการดำรงชีวิตที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะในถิ่นทุรกันดาร ด้วยเหตุนี้ จึงได้พระราชทานพระราชดำริ ให้ดำเนิน “โครงการฟาร์มตัวอย่าง” ขึ้นในหลายพื้นที่ ดังที่คณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์ การจัดงานเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๔๗ ได้นำสื่อมวลชนไปเยี่ยมชมโครงการฟาร์มตัวอย่างตามพระราชดำริ ที่บ้านขุนแตะ ตำบลดอยแก้ว อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗

โครงการฟาร์มตัวอย่างดังกล่าวนี้ เกิดขึ้นจากการที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎร และนักเรียนโรงเรียนบ้านขุนแตะ ตำบลบ้านแปะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อพุทธศักราช ๒๕๔๐ ทรงรับทราบข้อมูลเรื่องความยากลำบากในการประกอบอาชีพที่บ้านขุนแตะ จากประชาชนที่เข้าเฝ้าฯ จึงมีพระราชดำริให้ดำเนินการจัดตั้งฟาร์มตัวอย่างขึ้นที่บ้านขุนแตะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ในลักษณะเป็นศูนย์สาธิตและส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ต่าง ๆ เพื่อช่วยแนะนำวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้องให้แก่ประชาชนด้วย

ปกติพื้นที่บริเวณภาคเหนือของไทยในอดีต เคยได้ชื่อว่าอุดมสมบูรณ์ไปด้วยป่าไม้ ที่เป็นแหล่งต้นน้ำลำธารสำคัญหลายสาย เปรียบเสมือนเส้นโลหิตที่หล่อเลี้ยงชีวิตผู้คนมากมายหลายจังหวัด ตั้งแต่ภาคเหนือลงมาจนถึงภาคกลาง ต่อมาปัจจุบันนี้ เมื่อมีจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้น ความต้องการปัจจัยในการดำรงชีวิตมีเพิ่มขึ้น จึงทำให้เกิดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติอย่างมากมาย เช่น การตัดไม้ทำลายป่า ทั้งเพื่อการอยู่อาศัย การเกษตร และเพื่อการเลี้ยงชีพ ดังเช่นในบริเวณพื้นที่รอยต่อระหว่าง ๓ อำเภอของจังหวัดลำปาง ได้แก่ อำเภอเมืองลำปาง อำเภอเมืองปาน และอำเภอแจ้ห่ม ซึ่งในอดีตเคยมีป่าไม้อุดมสมบูรณ์ ต่อมาภายหลังกลับกลายสภาพเป็นป่าเสื่อมโทรม ประชาชนไม่มีอาชีพ

จนกระทั่งเมื่อ ๑๓ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๙ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรม

ราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินทรงเยี่ยมเยียนราษฎร เมื่อได้ทรงทราบถึงปัญหา การตัดไม้ทำลายป่าและปัญหาการดำรงชีวิตของราษฎรท้องถิ่นนี้ จึงได้มีพระราช เสาอนิยให้หน่วยราชการให้ความช่วยเหลือ เกิดเป็นโครงการพัฒนาพื้นที่รอยต่อ ของอำเภอเมืองลำปาง อำเภอเมืองปาน และอำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง อันเนื่องมาจากพระราชดำริขึ้นตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้มีพระราชกระแสรับสั่งใน สาระสำคัญเกี่ยวกับเรื่องธนาคารอาหารชุมชน หรือ Food Bank ไว้หลาย ประการ อาทิ **ต้นไม้** นั้นเป็นไม้ที่สวยงาม มีประโยชน์หลากหลาย เป็นไม้ที่โตเร็ว สมควรปลูกไว้ เพราะสามารถนำไปใช้สอยได้รวดเร็ว และพระองค์ท่านมีพระราช ประสงค์ให้ขยายพันธุ์สัตว์ เช่น กบ เขียด ไก่ป่า คินสุธรรมชาติให้มากที่สุดด้วย เนื่องจากสัตว์เหล่านี้สามารถอาศัยอยู่ในป่าไผ่และเป็นอาหารได้ นอกจากนั้น ยังทรงให้ส่งเสริมเลี้ยงสัตว์ ชนิดที่สามารถอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่สูงได้ เช่น **“ปลาไน”** จึงมีพระราชประสงค์ให้ดำเนินการเป็นอันดับแรก

ประการต่อมาคือ มีพระราชดำริให้ส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่สูง โดยเฉพาะสัตว์ขนาดเล็ก เช่น สัตว์ปีก และประการสุดท้าย มีพระราชประสงค์ ให้ปลูกและขยายพันธุ์ไม้ผล หรือต้นไม้ป่า ที่สามารถใช้รับประทานได้ในป่า เช่น มะม่วงป่า ขนุนป่า เนื่องจากเคยมีอยู่ดั้งเดิมตามธรรมชาติ ทนทานและไม่ต้อง ดูแลรักษามาก

โครงการธนาคารอาหารชุมชนตามพระราชดำริ จึงได้เริ่มดำเนินการแห่งแรก ขึ้นที่บ้านนาป่าแปก ตำบลหมอกจำแป๋ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ตั้งแต่ เดือนมีนาคม พุทธศักราช ๒๕๔๓ เป็นต้นมา ผลการดำเนินโครงการเป็นที่พอ พระราชหฤทัยเป็นอย่างยิ่ง และทรงให้ยึดถือเป็นต้นแบบในการพัฒนาและ ขยายผลต่อไปด้วย

สิ่งที่สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ได้ทรงพบเห็นอยู่เสมอ ขณะเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมเยียนราษฎรในชนบททั่วทุกภาคของประเทศ ก็คือ ความยากจน การเจ็บไข้ได้ป่วย และความเป็นอยู่ที่ด้อยมาตรฐานของประชาชน จึงทรงช่วยเหลือโดยมีแนวพระราชดำริ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ในทุก ๆ ด้าน เพื่อเป็นพื้นฐานของการพัฒนาตนเอง ด้านการศึกษา ได้พระราชทาน โครงการศึกษาทั้งในระบบ และนอกระบบ ให้แก่ประชาชนในชนบท

โดยแต่ละปีได้พระราชทานทุนการศึกษา ให้เยาวชนผู้ยากจนได้เข้า

ศึกษาในระบบ ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงอุดมศึกษา ทางด้านการสังคมสงเคราะห์ เมื่อเสด็จพระราชดำเนินไปที่ใด ก็จะมีสิ่งของจำเป็นในการดำรงชีวิตสำหรับพระราชทานให้ชาวบ้านที่ยากจน หากทรงทราบว่าผู้ใดตั้งใจจะประกอบอาชีพโดยสุจริต แต่ขาดเงินทุนในการดำเนินการ ก็จะมีพระราชทานเงินทุนสำหรับดำเนินการในขั้นต้นให้ การพัฒนาอาชีพซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการเสริมให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จึงดำเนินการไปเป็นตัวอย่างได้ดีขึ้น

พระองค์ท่านได้ทรงทุ่มเทอุทิศกำลังพระวรกาย และทรงเสียสละทุกอย่างเพื่อชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีของราษฎร แม้ว่าจะทรงเหน็ดเหนื่อยกับการงานเพียงใด แต่ไม่เคยทรงท้อถอยหรือว่าหมดกำลังพระทัย ทรงกำหนดและส่งเสริมโครงการต่าง ๆ ในระดับหมู่บ้านตามชนบท เพื่อช่วยให้สตรีชนบทสามารถช่วยเหลือครอบครัวให้มีความเป็นอยู่ที่ดีและมีรายได้เพิ่มขึ้นด้วย

“โครงการศิลปอาชีพ” ที่มีอยู่ตามท้องถิ่นต่าง ๆ ทั่วประเทศ ก็เพื่อให้ชาวนาชาวไร่มีอาชีพหัตถกรรมเป็นอาชีพเสริมเพิ่มพูนรายได้ โดยไม่ต้องขึ้นอยู่กับสภาพดินฟ้าอากาศดังแต่ก่อน ทรงคำนึงถึงวัตถุศิลปะที่มีอยู่ในแต่ละท้องถิ่นเป็นสำคัญ ทรงคัดเลือกสมาชิกจากครอบครัวราษฎรที่ยากจนและมีบุตรมาก โดยไม่จำกัดอายุ ไม่จำกัดคุณวุฒิ จำกัดอยู่อย่างเดียวคือ มีความยากจนและความเดือดร้อน ขณะที่เข้าฝึกในโรงศิลปชีพสวนจิตรลดา ผู้รับการฝึกจะได้รับเบี้ยเลี้ยง ตามความสามารถของแต่ละคน และปรับขึ้นเป็นเงินเดือนให้ด้วยในที่สุด

เมื่อวันเฉลิมพระชนมพรรษาของพระองค์ท่าน ในปี ๒๕๓๒ ก็ได้เคยมีพระราชดำรัสตอนหนึ่งว่า **“...ข้าพเจ้านั้นภูมิใจเสมอมาว่า คนไทยมีสายเลือดของช่างฝีมืออยู่ทุกคน ไม่ว่าจะเป็นชาวไร่ชาวนา หรือมีอาชีพใด อยู่สารทิศใด คนไทยมีความละเอียดอ่อน และจับไวต่อการรับศิลปะทุกชนิด ขอเพียงแต่ให้เขามีโอกาสได้เรียนรู้และฝึกฝน เขาก็จะแสดงความสามารถออกมาให้เห็นได้...”**

ซึ่งแม้แต่ท่านนายกรัฐมนตรี พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งได้เข้าชม **“งานศิลป์แผ่นดิน”** ที่พระที่นั่งอนันตสมาคม เมื่อวันที่ ๒ กรกฎาคมปีนี้เอง ก็ยังนำมาบอกเล่าต่อประชาชนทั่วประเทศ ว่าผลงานที่มีแสดงในโอกาสนี้ เป็นที่ตื่นตาตื่นใจ ในศิลปะไทยที่สวยงามอย่างยิ่งเหล่านั้น จนยากที่จะลืมเลือน อย่างเช่นงานแกะสลักประตูไม้สักที่แสนสวย หรือบุษบกมณฑลที่ทำด้วยทองคำ และพระวิสูตรในบุษบกซึ่งเป็นทองคำเป็นม่าน ผลงานศิลป์แผ่นดินดังกล่าวช่างงดงามเป็นที่สุด

เหล่านี้ก็เป็นผลงานของช่างศิลป์ไทย ที่พระองค์ท่านได้ทรงทำนุบำรุงส่งเสริมอยู่ในปัจจุบันนี้ด้วย

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจเพื่อประโยชน์ และเพื่อความผาสุกของปวงชนชาวไทย เมื่อเสด็จพระราชดำเนินไปในชนบทและท้องถิ่นทุรกันดาร ก็ได้ทรงศึกษาสภาพความเป็นอยู่ของราษฎรด้านต่าง ๆ ด้วยพระองค์เอง และได้พระราชทานความช่วยเหลือแก่พสกนิกรทั้งพระราชทรัพย์และพระราชดำริ เช่น ทรงก่อตั้งมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพขึ้น

และด้วยพระปรีชาญาณ ประกอบกับพระเมตตาบารมีที่แผ่ไพศาลนี้เอง สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้พระราชทานชีวิตใหม่ให้แก่ชาวชนบทไทย ซึ่งส่วนใหญ่ยังมีความเป็นอยู่ที่ขาดแคลน ทั้งการเงินและการศึกษา ทรงฟื้นฟูสนับสนุนศิลปหัตถกรรมและอุตสาหกรรมพื้นบ้าน จนเกิดผลิตภัณฑ์ผลงานช่างฝีมือ ของมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ ที่งดงามทรงคุณค่า และคราวหนึ่ง สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ได้มีพระราชดำรัสว่า

“...ข้าพเจ้าปลื้มใจที่ศิลปาชีพเป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้นทุกวัน และยินดีที่ประชาชน เข้าใจดีว่างานของศิลปะคืออะไร ประการสำคัญที่สุดก็คือมีความภูมิใจที่ศิลปาชีพได้เป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาชาติไทยของเรา...”

จากคำกล่าวสุดดีของนายเดวิด ร็อคกีเฟลเลอร์ ประธานกิตติมศักดิ์ของสหพันธ์พิทักษ์เด็กแห่งนครนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา ในพิธีทูลเกล้าฯ ถวายรางวัลสุดดีพระเกียรติคุณสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ณ โรงแรมวอลดอร์ฟ แอสโทเรีย สหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๒๔ เนื่องจากพระองค์ทรงเป็นผู้มีน้ำพระทัยที่เปี่ยมไปด้วยพระเมตตา พระราชทานพระบรมราชนุเคราะห์แก่ปวงชนชาวไทยทั้งมวล โดยเฉพาะผู้ที่ขัดสนยากไร้ในถิ่นทุรกันดารและชนบท ก็ได้มีความต่อนหนึ่งย่อไว้ชัดเจนด้วยว่า

“...สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ได้ทรงบำเพ็ญประโยชน์มหาศาล แก่ราษฎรที่ยากไร้ตามชนบทที่กันดารทุกภาคของประเทศไทย ทรงแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจในครอบครัว และสุขภาพอนามัยของชาวไทยในถิ่นทุรกันดาร ได้ทรงฟื้นฟูส่งเสริมอุตสาหกรรมในครัวเรือนแทนเวลาว่างหลังฤดูเก็บเกี่ยวของชาวไร่ชาวนาให้เป็นประโยชน์ ถึงแม้ว่า จะต้องใช้เวลาเพื่อการพัฒนา แต่ด้วยพระวิริยะ อุตสาหะของพระองค์ ทรงแก้ไขปัญหาคความทุกข์ยากต่าง ๆ จนประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี...”

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้ทรงถือเอาเป็นพระราชภาระ ในฐานะที่ทรงเป็นอัครมเหสี เป็นพระแม่เจ้าของชาวไทย ในการที่จะพระราชทานความช่วยเหลืออาณาประชาราษฎร์ ด้วยน้ำพระทัยที่เปี่ยมล้นไปด้วยพระเมตตา คราวใดที่เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎร ไม่ว่า ณ ที่ใดก็จะทรงย่อพระวรกาย แล้วมีพระราชปฏิสันถารโดยไม่ทรงถือพระองค์ จะรับสั่งถามถึง ปัญหาความทุกข์เดือดร้อน เพื่อที่จะทรงหาทางช่วยเหลือ จะทรงแยมพระสรวล ไปยังพลกนิกรที่มาเฝ้าฯ โดยทั่วถึง ซึ่งเป็นที่ประทับใจ และประชาชนทั้งหลาย ได้พากันถวายความเคารพรักเลื่อมใส ในองค์พระแม่เจ้าของชาวไทยพระองค์นี้ เป็นที่สุด

ในมหามงคลสมัย คล้ายวันเฉลิมพระชนมพรรษาของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ครบ ๗๒ พรรษา ในวันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๔๗ นี้ เหล่าข้าพระพุทธเจ้าคณะผู้จัดทำ “วารสารไทย” จึงขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาสนี้ กราบอาราธนาอำนาจคุณพระศรีรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย ได้โปรดอภิบาลรักษาสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ให้ทรงพระเกษมสำราญ และเจริญพระชนมายุยิ่งยืนนาน

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ

บรรณาธิการ

๓๐ กันยายน ๒๕๔๗

พระที่นั่งอภิศักตุมงคล

ความหมายของตราสัญลักษณ์งานเฉลิมพระเกียรติ
สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ
เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ
๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๗

พระมหามงกุฎ พระสัปตปฎลเศวตฉัตร อันเป็นเครื่องประกอบพระราชอิสริยยศศักดิ์ ทรงได้รับ
พระมหากุณาธิคุณ โปรดเกล้าโปรดกระหม่อม สถาปนาไว้ในตำแหน่ง สมเด็จพระบรมราชินีนาถ
อักษรพระนามาภิไธย ส.ก. ประดิษฐานภายใต้พระมหามงกุฎ ในกรอบลายไทยบนพื้นสีฟ้า
อันเป็นสีประจำวันพระราชสมภพ เบื้องล่างเป็นแถบแพรสีชมพูขลิบทอง มีตัวอักษรสีทอง ความว่า
“พระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๗”

หมายเหตุ ตราสัญลักษณ์ดังกล่าว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กรมศิลปากร
ดำเนินการ และกรมศิลปากรได้มอบหมายให้ นายสมชาย ศุภลักษณ์อำไพพร นายช่าง
ศิลปกรรม ๕ สำนักสถาปัตยกรรมและหัตถศิลป์ เป็นผู้ออกแบบ